

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΙΑΤΡΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΟΜΕΑΣ ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΟΣ
ΚΛΙΝΙΚΗ ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΤΕΓΧΕΙΡΗΤΙΚΗΣ ΕΝΤΑΤΙΚΗΣ
ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΙΚΗΣ ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΑΣ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΗ Α. ΣΤΕΛΙΟΥ
Ιατρός-Αναισθησιολόγος

ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

Ιωάννινα 2010

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΙΑΤΡΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΟΜΕΑΣ ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΟΣ
ΚΛΙΝΙΚΗ ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΤΕΓΧΕΙΡΗΤΙΚΗΣ ΕΝΤΑΤΙΚΗΣ
ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΙΚΗΣ ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΑΣ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΗ Α. ΣΤΕΛΙΟΥ
Ιατρός-Αναισθησιολόγος

ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

Ιωάννινα 2010

«Η έγκριση της διδακτορικής διατριβής από την Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, δεν υποδηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα». (Νόμος 5343/32, άρθρο 202, Παράγραφος 2)

Αφιερώνεται
Στην ιερά μνήμη των γονιών μου

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

- ΠΡΟΛΟΓΟΣ
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ
 - 1.1 ΚΟΚΑΪΝΗ: ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΤΟΠΙΚΟ ΑΝΑΙΣΘΗΤΙΚΟ
 - 1.2 Η ανακάλυψη των τοπικών αναισθητικών ιδιοτήτων της κοκαΐνης
 - 1.3 Η εξέλιξη των αποκλεισμών νεύρων και πλεγμάτων
 - 1.4 Η τοπική αναισθησία διά διηθήσεως
 - 1.5 Η πρώτη υπαραχνοειδής αναισθησία
 - 1.6 Η εξέλιξη της υπαραχνοειδούς αναισθησίας
 - 1.7 Η επισκληρίδια αναισθησία
 2. ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ
 3. ΥΛΙΚΟ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΣ
 4. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ
 - 4.1 Η ΠΕΡΙΟΧΙΚΗ ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΠΡΙΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΟ 1950
 - 4.2 ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΙΚΗΣ ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
 - 4.2.1 ΜΑΡΙΑ ΤΟΥΝΤΑ – ΙΑΚΩΒΙΔΟΥ: ΤΟΠΙΚΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΧΙΚΗ ΑΝΑΛΓΗΣΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
 - 4.2.2 ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΜΠΑΛΑΜΟΥΤΣΟΣ, ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΟΛΟΓΙΑΣ: ΟΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΕΝΟΣ ΠΡΩΤΕΡΓΑΤΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΙΚΗΣ ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΑΣ
 - 4.3 ΟΙ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ ΣΤΗΝ «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΟΛΟΓΙΑ»
 - 4.4 ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΑΠΟ ΤΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ
 - 4.5 ΤΑ ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΩΝ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ ΠΕΡΙΟΧΙΚΗΣ ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΑΣ
 - 4.6 ΟΙ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ ΣΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ
 - 4.7 ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΟΛΟΓΩΝ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΘΗΚΑΝ ΑΠΟ ΑΛΛΟΥΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ
 - 4.8 ΠΡΩΤΕΡΓΑΤΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΙΚΗΣ ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
 - 4.8.1 ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΧΕΙΜΩΝΙΤΣΗ – ΚΥΠΡΙΟΥ
 - 4.8.2 ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΧΑΝΤΖΗΣ
 - 4.8.3 ΑΘΗΝΑ ΒΑΔΑΛΟΥΚΑ

4.8.4 ΛΟΥΚΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

5. ΣΥΖΗΤΗΣΗ
6. ΠΕΡΙΛΗΨΗ
7. SUMMARY
8. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η ιστορία της περιοχικής αναισθησίας αρχίζει το έτος 1884. Η εξέλιξή της υπήρξε αλματώδης, αφού πέρασε πολλά ενδιάμεσα και συχνά αμφιλεγόμενα στάδια ή δοκιμές. Στην ιστορία της ξεχωρίζουν οι αυτοπειραματισμοί με νέες τεχνικές ή τοπικά αναισθητικά, κάτι το οποίο δείχνει το υψηλό δεοντολογικό και μορφωτικό επίπεδο των ερευνητών της εποχής εκείνης. Η ιστορία της περιοχικής αναισθησίας είναι καλά τεκμηριωμένη στη διεθνή βιβλιογραφία. Δεν υπάρχουν όμως βιβλιογραφικές αναφορές σχετικά για τους πρωτεργάτες της περιοχικής αναισθησίας και την εξέλιξή της στη χώρα μας. Γεγονός είναι ότι η Αναισθησιολογία στην Ελλάδα αποτελεί ένα σχετικά νέο αντικείμενο.

Αισθάνομαι λοιπόν την ανάγκη να ευχαριστήσω ολόψυχα τον Καθηγητή Αναισθησιολογίας κύριο Γεώργιο Παπαδόπουλο που μου ανέθεσε να επεξεργαστώ το θέμα της εξέλιξης της Περιοχικής Αναισθησίας στην Ελλάδα και μου δίνει έτσι τη δυνατότητα, έχοντας συναίσθηση των ευθυνών μου, να τιμήσουμε τους πρωτεργάτες της Περιοχικής Αναισθησίας στην χώρα μας.

Αισθάνομαι επίσης την ανάγκη να απευθύνω θερμές ευχαριστίες σε όλους αυτούς που με βοήθησαν με την παράθεση στοιχείων και συνεντεύξεων, την κυρία Μαρία Ιακωβίδου – Τούντα, την κυρία Βασιλική Χειμωνίτση – Κυπρίου, τον κύριο Γεώργιο Χαντζή, τον κύριο Νικόλαο Μπαλαμούτσο, την κυρία Αργυρώ Φασουλάκη, την κυρία Αθηνά Βαδαλούκα και τον κύριο Λουκά Γεωργίου. Άπειρες ευχαριστίες απευθύνω και στα μέλη της τριμελούς επιτροπής, στην κυρία Ελένη Αρναούτογλου και τον κύριο Μιλτιάδη Ματσάγκα.

Φρειδερίκη Στέλιου

1.0 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι πρώτες προσπάθειες για την επίτευξη τοπικής ή περιοχικής αναισθησίας αρχίζουν από την εποχή του Μεσαίωνα, όταν ο Ambroise Pare (1510-1590) περιγράφει το 1564 στη Γαλλία τη διενέργεια επεμβάσεων στα άκρα «υπό τοπική αναισθησία» με τη βοήθεια του μηχανισμού συμπίεσης αγγείων και νεύρων για πρόκληση αναλγησίας. Όμως η πρώτη περιοχική αναισθησία περίμενε την ανακάλυψη της μεταλλικής βελόνης με οπή και της γυάλινης σύριγγας από τους Pravaz (1853) και Wood (1853), όπως επίσης την ανακάλυψη των τοπικών αναισθητικών ιδιοτήτων της κοκαΐνης.^{1,2,3,4,5}

1.1 ΚΟΚΑΪΝΗ: ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΤΟΠΙΚΟ ΑΝΑΙΣΘΗΤΙΚΟ

Τα φύλλα κόκας, από το φυτό ερυθρόξυλο της κόκα, χρησιμοποιούνταν από τους Ίνκας κατά τη διάρκεια υψίστων τελετών λατρείας. Χρησιμοποιούνταν και από τους πρακτικούς χειρουργούς, οι οποίοι άφηναν να πέσει σίελος στην πληγή και πετύχαιναν έτσι τοπική αναισθησία.

Το 1860 ο γιατρός και φαρμακολόγος Albert Niemann απομονώνει από τα φύλλα του ερυθρόξυλου της κόκα την κοκαΐνη. Η ουσία ήταν κρυσταλλική, άχρωμη, άοσμη και με πικρή γεύση. Προκαλούσε δε αναισθησία στα σημεία της γλώσσας με τα οποία έρχονταν σε επαφή.^{1,2,3,4,5}

Το 1868 ο Moreno Y Maiz σε πειράματα σε βατράχους παρατήρησε μια πλήρη παράλυση του αριστερού άκρου 35 λεπτά μετά από την έγχυση κοκαΐνης.⁶

Το 1880 ο von Anrep χορήγησε την κοκαΐνη στον εαυτό του και περιέγραψε την αίσθηση της ζεστασιάς και του μουδιάσματος που ένιωσε και το οποίο παρέμεινε για 25 - 30 λεπτά. Οι παρατηρήσεις αυτές δεν αξιολογήθηκαν όσο θα έπρεπε.⁷

1.2 Η ΑΝΑΚΑΛΥΨΗ ΤΩΝ ΤΟΠΙΚΩΝ ΑΝΑΙΣΘΗΤΙΚΩΝ ΙΔΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΚΟΚΑΪΝΗΣ

Το έτος 1884 στο 16^ο Συνέδριο της Γερμανικής Οφθαλμολογικής Εταιρείας παρουσιάζεται η εργασία του Karl Koller, ειδικευόμενου ιατρού της χειρουργικής από το Γενικό Νοσοκομείο της Βιέννης, με τίτλο:

«Η χρήση της Κοκαΐνης στην Αναισθητοποίηση του Οφθαλμού». ^{8,9}

Η εργασία αυτή παρουσιάστηκε από το φίλο του Brettauer από την Τριέστη, αφού ο Koller δεν κατάφερε - είτε λόγω χρηματικής, είτε λόγω χρονικής ανεπάρκειας - να μεταβεί στο συνέδριο. Εντούτοις ο Brettauer κατόρθωσε, ύστερα από ζωντανές επιδείξεις, να κεντρίσει το ενδιαφέρον των συνέδρων αλλά και να τους παρακινήσει να διαδώσουν αυτό το κοσμοϊστορικό γεγονός «εν ριπή οφθαλμού» σε Ευρώπη και Αμερική. Έτσι αρχίζει η κοκαΐνη να χρησιμοποιείται ως τοπικό αναισθητικό σε όλα τα μέρη του σώματος.

Λίγους μήνες μετά την ανακάλυψη των τοπικών αναισθητικών ιδιοτήτων της κοκαΐνης το 1884, ο William S. Halsted (1852-1922) περιέγραψε τον αποκλεισμό του ωλένιου νεύρου, μετά από χειρουργική αποκάλυψη και τοπική διήθηση με 80 mg κοκαΐνης 4%, όπως επίσης τον αποκλεισμό τμήματος του βραχιονίου πλέγματος.^{10, 11, 12}

Το 1885 ο James Leonard Corning (1855-1923) δημοσίευσε εργασία με τίτλο: «Spinal anaesthesia and local medication of the cord» (N. Y. Med J., 1885; 42:485).^{4, 13}

Ο J.L. Corning χορήγησε 180 mg κοκαΐνης μεταξύ των αποφύσεων της σπονδυλικής στήλης, θεωρώντας ότι αυτή θα απορροφηθεί στο εγκεφαλονωτιαίο υγρό. Ο J.L. Corning δεν αναφέρεται στην παρακέντηση της σκληράς μήνιγγας και στην έξοδο εγκεφαλονωτιαίου υγρού από την οπή. Ο αποκλεισμός που περιέγραψε ο J.L. Corning αντιστοιχεί σύμφωνα με ορισμένους συγγραφείς σε επισκληρίδιο αποκλεισμό, σύμφωνα με άλλους σε παρασπονδυλικό αποκλεισμό. Ευτυχώς βέβαια που η κοκαΐνη δεν χορηγήθηκε υπαραχνοειδώς, επειδή η δόση που χορηγήθηκε ήταν πολύ υψηλή (180mg αντί των 15 mg που χρησιμοποιήθηκε για υπαραχνοειδή αναισθησία).

1.3 Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΩΝ ΝΕΥΡΩΝ ΚΑΙ ΠΛΕΓΜΑΤΩΝ

Το 1911 ο G. Hitschel το 1911 εφήρμοσε το διαδερμικό αποκλεισμό του βραχιονίου πλέγματος διαμέσου της μασχालαίας προσπέλασης.^{1,2,3}

Λίγους μήνες αργότερα ο D. Kulenkampff περιέγραψε τη διαδερμική υπερκλείδια προσπέλαση αποκλεισμού του βραχιονίου πλέγματος.

Τέλος ο A.P. Winnie περιέγραψε το 1970 διασκαλινική προσπέλαση για τον αποκλεισμό του βραχιονίου πλέγματος.²

Το 1923 ο Αυστριακός Gullert δημοσιεύει την τεχνική του αποκλεισμού του σπλαχνικού πλέγματος. Ένα χρόνο αργότερα, το 1924, ο Gaston Labat (1877-1934) περιγράφει τους ομώνυμους αποκλεισμούς Labat στο κάτω άκρο.^{1,2,3,4,5}

Το έτος 1925 περιγράφεται από το γυναικολόγο Gellert από τη Dresden ο παρατραχηλικός αποκλεισμός νεύρων στον τοκετό και η διενέργεια 30 επιτυχημένων περιστατικών.⁴

Τον παρασπονδυλικό αποκλεισμό στο ύψος του O₃ περιέγραψαν το 1926 δύο Ιταλοί γιατροί, οι Delleriane και Badino.¹⁴

1.4 Η ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΑ ΔΙΑ ΔΙΗΘΗΣΕΩΣ

Το έτος 1892 παρουσιάζει ο Carl Ludwig Schleich στο ετήσιο Συνέδριο της Γερμανικής Χειρουργικής Εταιρείας στο Βερολίνο μια νέα τεχνική, την τεχνική της τοπικής αναισθησίας μέσω διήθησης των υπερκείμενων ιστών με κοκαΐνη. (1, 4) Η τεχνική του αποτελούνταν από την επικαλυπτόμενη διήθηση των ιστών της περιοχής με διάλυμα κοκαΐνης, στην οποία επρόκειτο να διεξαχθεί η χειρουργική επέμβαση. Συμπληρωματικά χρησιμοποιούσε αιθέρα για να ψύξει τους ιστούς πριν τη διήθηση αυτών με κοκαΐνη. Η κύρια συμβολή του Schleich στην περιοχική αναισθησία ήταν η μείωση της τοξικότητας της κοκαΐνης με τη καθιέρωση διαλυμάτων χαμηλής συγκέντρωσης. Αναγκάστηκε όμως να συμβιβαστεί με μεγαλύτερο χρόνο έως το μέγιστο αποκλεισμό και μικρότερη διάρκεια δράσης. Το πρόβλημα αυτό έλυσε ο Heinrich Friedrich Wilhelm Braun (1862-1934) στη Γερμανία, με την προσθήκη αδρεναλίνης στο διάλυμα κοκαΐνης, το έτος 1902.¹⁵

1.5 Η ΠΡΩΤΗ ΥΠΑΡΑΧΝΟΕΙΔΗΣ ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΑ

Η κοκαΐνη χορηγήθηκε για πρώτη φορά υπαραχνοειδώς το 1899 από τον August Bier σε 6 ασθενείς. Παρατηρήθηκαν όμως επιπλοκές σε όλους τους ασθενείς, κυρίως ισχυρή κεφαλαλγία και έμετος.^{14,15,16} Για να κατανοήσουν καλύτερα την υπαραχνοειδή αναισθησία ο Bier και ο βοηθός του Hildebrandt αποφάσισαν να αυτοπειραματισθούν. Τις εμπειρίες του ο August Bier περιγράφει στη δημοσίευση με τίτλο: «Versuche ueber Cocainisierung des Rueckenmarke».

Λίγα χρόνια αργότερα, το 1909, ο Bier περιέγραψε μια νέα τεχνική, την ενδοφλέβια περιοχική αναισθησία.¹⁶

1.6 Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΥΠΑΡΑΧΝΟΕΙΔΟΥΣ ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΑΣ

Στις 9 Σεπτεμβρίου 1899 χορηγείται από τον Theodore Martin Tuffier (1857-1929), ο οποίος γνώριζε τις έρευνες του Bier, η πρώτη υπαραχνοειδής αναισθησία με κοκαΐνη στη Γαλλία.¹ Στην Αμερική η κοκαΐνη χορηγήθηκε για πρώτη φορά υπαραχνοειδώς, στις 26 Οκτωβρίου 1899, από τον F. Dudley Tait (1862-1818) και τον Guido Gaglieri (1871-1951).^{1,4,5,17}

Το 1900, ο Dr Kreis, βοηθός της Μαιευτικής Κλινικής στη Basel, εφαρμόζει την ίδια τεχνική στον τοκετό, ενώ ο Stone το 1902 χορηγεί την κοκαΐνη υπαραχνοειδώς για τη διενέργεια καισαρικής τομής.^{5,18}

Η πρώτη υπαραχνοειδής αναισθησία με προκαΐνη χορηγήθηκε το έτος 1905 από τον Heinrich Friedrich Wilhelm Braun στη Γερμανία, ενώ η πρώτη υπαραχνοειδής αναισθησία με υπέρβαρο αναισθητικό χορηγήθηκε από τον Άγγλο χειρουργό Arthur Baker το έτος 1907.^{1,4,5,17}

Το 1940, ο Αμερικανός αναισθησιολόγος H. Lemmon περιγράφει στις ΗΠΑ τη συνεχή υπαραχνοειδή αναισθησία με τη βοήθεια καθετήρα.⁵

Το 1944, ο Edward Bogce Tuohy (1908-1959), εισάγει και χρησιμοποιεί την ομόνυμη προκυρτωμένη βελόνη για την τοποθέτηση ενδοραχιαίων.^{1,4,5}

Το 1957 η Virginia Argar αναφέρει σε δημοσίευσή της ότι: “η κατάσταση του νεογνού μετά από καισαρικές υπό ραχιαία αναισθησία είναι καλύτερη από εκείνης μετά από γενική αναισθησία”. Τα ίδια αποτελέσματα είχε και η έρευνα του Philips το 1959, σχετικά με την αναπνευστική λειτουργία του νεογνού.¹⁹

1.7 Η ΕΠΙΣΚΛΗΡΙΔΙΑ ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΑ

Η τεχνική της επισκληριδίου αναισθησίας δια της ιεράς οδού περιγράφεται το 1901 για πρώτη φορά από τους Γάλλους Jean Anthanase Siccard και Fernard Cathelin. Χρησιμοποίησαν τη μέθοδο αυτή και χορήγησαν κοκαΐνη για να θεραπεύσουν ασθενείς που έπασχαν από ανυπόφορο ισχιακό πόνο ή οσφυαλγία.¹⁻⁴

Το έτος 1909, ο Stockel (Marburg) περιέγραψε τις εμπειρίες του από την ιεροκοκκυγική αναισθησία σε τοκετούς (20). Την επόμενη χρονιά, το 1910, ο Γερμανός Arthur Lawen (1867-1958), πραγματοποίησε επισκληριδία αναισθησία δια της ιεράς οδού για χειρουργικές επεμβάσεις της πυέλου και της κοιλιάς.⁴

Το 1921, ο Ισπανός Fidel Pazes Mirave (1866-1923) περιγράφει την επισκληρίδια οσφυϊκή αναισθησία. Η εργασία του δεν δημοσιεύτηκε σε άλλες γλώσσες, ούτε παρουσιάστηκε σε συνέδρια. Για το λόγο αυτό, όπως επίσης λόγω του πρόωγου θανάτου του σε αυτοκινητιστικό δυστύχημα, το έργο του παρέμεινε για μεγάλο χρονικό διάστημα άγνωστο.¹⁻⁴

Μερικά χρόνια αργότερα, το 1931, ο Ιταλός Achille Mario Dogliotti (1897-1966) περιέγραψε την τεχνική της επισκληριδίου αναισθησίας μέσω της οσφυϊκής οδού και τη διέδωσε παγκοσμίως.²¹⁻²²

Μεταξύ των ετών 1941 και 1949 εισήχθη ο συνεχής επισκληρίδιος αποκλεισμός. Στους πρωτεργάτες της συνεχούς επισκληριδίου αναισθησίας ανήκουν οι Robert Andrew Hingson & Edwards (1942) και ο Manuel Martinez Curbelo (1947).²³⁻²⁴

Το 1947, ο Κουβανός Manuel Martinez Curbelo χρησιμοποίησε τη βελόνη Tuohy για την τοποθέτηση επισκληριδίου καθετήρα για συνεχή οσφυϊκή επισκληρίδια αναισθησία. Ως επισκληρίδιος καθετήρας χρησιμοποιήθηκε ένας ουρητηρικός καθετήρας. Τις εμπειρίες του περιέγραψε στο Περιοδικό *Anesthesia and Analgesia* το έτος 1949, με τίτλο δημοσίευσης:²⁵ «Continuous Peridural Segmental Anesthesia by Means of Ureteral Catheter».

Η καθιέρωση των τεχνικών των κεντρικών αποκλεισμών στις ΗΠΑ οφείλεται κατά κύριο λόγο στην εφαρμογή τους στον ανώδυνο τοκετό ιδιαίτερα από τους Moore και Bonica, στις αρχές της δεκαετίας του 1950 και του 1960 αντίστοιχα.

Στη δεκαετία του 1960 τόσο ο Bonica όσο και ο Bromage πραγματοποίησαν σειρά εργαστηριακών και κλινικών δοκιμών σχετικά με την επισκληρίδιο αναισθησία και τις επιδράσεις της στα επιμέρους ζωτικά όργανα, που την καθιέρωσαν πλέον ως ασφαλή μέθοδο στην καθημερινή κλινική αναισθησιολογική πράξη.²

Εκείνη την εποχή επικρατούσε η άποψη ότι, μετά την εφαρμογή επισκληριδίου αναισθησίας, η ταυτόχρονη ή μεταγενέστερη χρήση της γενικής αναισθησίας αποτελούσε αντένδειξη. Ο Michael Cousins ήταν εκείνος, που με την πρώτη κιόλας έκδοση του μνημειώδους βιβλίου του για τους περιφερικούς αποκλεισμούς, ώθησε στην εφαρμογή του συνδυασμού της επισκληρίδιας αναισθησίας ταυτόχρονα με τη χορήγηση της γενικής αναισθησίας και τη συνέχιση της επισκληριδίου αναισθησίας έως και την μετεγχειρητική περίοδο. Έτσι στις μέρες μας οι κεντρικοί νωτιαίοι αποκλεισμοί χρησιμοποιούνται πλέον διεθνώς περιεγχειρητικά, είναι ιδιαίτερα δημοφιλείς στην μαιευτική, ενώ εφαρμόζονται σε ασθενείς με οξύ και χρόνιο πόνο.

2.0 ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Σταθμό στην ιστορία της Περιτοχικής Αναισθησίας αποτελεί το 16^ο Γερμανικό Συνέδριο Οφθαλμολογίας στην Χαϊδελβέργη, το έτος 1884. Τιμώμενο πρόσωπο του συνεδρίου ήταν ο Karl Koller, ένας ειδικευόμενος ιατρός της χειρουργικής από το Γενικό Νοσοκομείο της Βιέννης, ο οποίος απουσίαζε από αυτό. Η εργασία του με τίτλο: «Η αναισθητοποίηση του οφθαλμού με κοκαΐνη».

Η εργασία αυτή παρουσιάστηκε στο συνέδριο από το φίλο του Brettauer από την Τριέστη. Εντούτοις ο Brettauer κατόρθωσε να ελκύσει την προσοχή των συνέδρων και να τους πείσει να διαδώσουν αυτό το κοσμοϊστορικό γεγονός «εν ριπή οφθαλμού» σ' ολόκληρο τον κόσμο.

Έτσι η κοκαΐνη άρχισε να χρησιμοποιείται, μετά από αυτοπειραματισμούς, ως τοπικό αναισθητικό σε διάφορα μέρη του σώματος με διαφορετικούς τρόπους.

Μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα περιγράφονται η τεχνική διήθησης νεύρων και πλεγμάτων μετά από χειρουργική αποκάλυψη, η τοπική αναισθησία δια διήθησης των υπερκείμενων ιστών, ο παρασπονδυλικός αποκλεισμός, η υπαραχνοειδής χορήγηση κοκαΐνης και άλλες τεχνικές Περιτοχικής Αναισθησίας. Ακολούθησαν η ανακάλυψη της προκαΐνης, του πρώτου ασφαλούς τοπικού αναισθητικού, και άλλων τοπικών αναισθητικών.

Η ιστορία της Περιτοχικής Αναισθησίας είναι καλά τεκμηριωμένη στη διεθνή βιβλιογραφία. Δεν υπάρχει όμως τίποτα σχετικό για τους πρωτεργάτες της Περιτοχικής Αναισθησίας στην χώρα μας. Γεγονός είναι ότι η Αναισθησιολογία στην Ελλάδα αποτελεί ένα σχετικά νέο αντικείμενο.

Σκοπός λοιπόν της έρευνας είναι να μελετήσουμε και να καταγράψουμε την ιστορία της Περιτοχικής Αναισθησίας στον Ελληνικό χώρο και τους πρωτεργάτες αυτής.

3.0 ΥΛΙΚΟ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΣ

Το υλικό για την έρευνα θα προέλθει από την επεξεργασία των συνεντεύξεων ή ιστορικών μαρτυριών που μας κατέθεσαν συνάδελφοι, οι οποίοι σύμφωνα με τα λεγόμενα ανήκουν στους πρωτοπόρους της Ανααισθησιολογίας στην Ελλάδα και έζησαν την εξέλιξη της Περιτομικής Ανααισθησίας στην Ελλάδα. Τις συνεντεύξεις που μας παραχώρησαν θα παραθέσουμε και στα αποτελέσματα της διατριβής. Με την προσφορά τους αυτή συνέβαλαν στην ολοκλήρωση της διατριβής και τους ευχαριστώ. Στους συναδέλφους αυτούς ανήκουν η κυρία Τούντα – Ιακωβίδου, ο κύριος Νικόλαος Μπαλαμούτσος, ο κύριος Γεώργιος Χαντζής, και η κυρία Βασιλική Χειμωνίτση – Κυπρίου.

Το υλικό για την έρευνα θα προέλθει από την επεξεργασία των δημοσιεύσεων, σχετικών με την Περιτομική Ανααισθησία, οι οποίες έγιναν από Έλληνες Ανααισθησιολόγους, που εργάζονται σε Ελληνικά Νοσοκομεία από το έτος 1960 έως τον Ιούλιο 2007.

Για τη συλλογή του υλικού αναζητήθηκαν και φωτοτυπήθηκαν όλες οι σχετικές με την Περιτομική Ανααισθησία δημοσιεύσεις στο περιοδικό Ελληνική Ανααισθησιολογία, από την πρώτη του έκδοση έως τον Ιούλιο 2007.

Αξιολογήθηκαν επίσης οι σχετικές με την Περιτομική Ανααισθησία εργασίες που είναι δημοσιευμένες στα πρακτικά των συνεδρίων της Ελληνικής Ανααισθησιολογικής Εταιρείας και των Πανελληνίων συνεδρίων της Περιτομικής Ανααισθησίας.

Η αναζήτηση έγινε από τα αρχεία των αντίστοιχων εταιρειών, όπως επίσης από τα αρχεία διαφόρων Ανααισθησιολογικών Κλινικών και Ανααισθησιολόγων.

Αναζητήθηκαν επίσης όλες οι σχετικές με την Περιτομική Ανααισθησία ξενόγλωσσες εργασίες του PUBMED, που δημοσιεύτηκαν από το έτος 1960 μέχρι τον Ιούλιο του 2007 και οι οποίες έγιναν από Έλληνες Ανααισθησιολόγους που εργάζονται σε Ελληνικά Νοσοκομεία. Τα ονόματα των ανααισθησιολόγων που δόθηκαν στο PUBMED για την έρευνα προήλθαν από προηγούμενη έρευνά μας σχετική με τους ανααισθησιολόγους που εργάστηκαν από το 1950 έως σήμερα σε Ελληνικά Νοσοκομεία. Το έτος 1950 επιλέχθηκε μετά την ανάλυση των πρώτων ιστορικών καταθέσεων της κυρίας Τούντα – Ιακωβίδου και αυτή του κυρίου Νικολάου Μπαλαμούτσου.

4.0 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Η ανεύρεση των στοιχείων που παραθέτουμε ήταν απρόβλεπτα δύσκολη. Δεν υπήρχαν πλήρη στοιχεία σε καμία βιβλιοθήκη τόσο νοσοκομειακή όσο και πανεπιστημιακή. Επίσης η Ελληνική Εταιρεία Αναισθησιολογίας δε διέθετε ένα πλήρες αρχείο. Έτσι η ανεύρεση στοιχείων έγινε από παλαιούς Αναισθησιολόγους και τους οποίους ευχαριστούμε. Από την ανάλυση των στοιχείων προκύπτουν τα ακόλουθα:

4.1 Η ΠΕΡΙΟΧΙΚΗ ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΠΡΙΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΟ 1950

Η τοπική αναισθησία μέσω διήθησης των υπερκείμενων ιστών με κοκαΐνη άρχισε να χρησιμοποιείται στην Ελλάδα από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα, ενώ το έτος 1902 ο Μαρίνος Γερούλανος, με την άφιξή του στην Ελλάδα από τη Γερμανία εισάγει για τους ασθενείς που επρόκειτο να χειρουργηθούν την φαρμακευτική προετοιμασία με μορφίνη και σκοπολαμίνη, άσχετα αν πρόκειται να χρησιμοποιήσει τοπική ή γενική αναισθησία. Η τοπική αναισθησία στην αρχή του 20^{ου} αιώνα προοδεύει με το χλωριούχο αιθύλιο και το βρωμιούχο αιθύλιο για τοπική ψύξη και με την κοκαΐνη να διηθείται κατά Πανάν σε διάλυση 1% κατά μήκος της γραμμής της χειρουργικής τομής.

Το Δεκέμβριο του 1900, ακριβώς ένα χρόνο από τη δημοσίευση του Oswald Bier για την υπαραχνοειδή χορήγηση κοκαΐνης, ο Ιούλιος Γαλβάνης χορηγεί την πρώτη υπαραχνοειδή αναισθησία με κοκαΐνη στο Αρεταίειο Νοσοκομείο. Ένα χρόνο αργότερα, το Μάρτιο του 1901 ο Καλιοντζής χορηγεί επίσης κοκαΐνη υπαραχνοειδώς σε ασθενή με σκοπό την αναισθησία στο Δημοτικό Νοσοκομείο. Τα αποτελέσματα όσον αφορά την αναλγησία κατά τη διάρκεια της χειρουργικής επέμβασης ήταν εξαιρετικά, ενώ «η αναισθησία επεκτείνονταν στο θώρακα μέχρι και τις μασχάλες, καταλαμβάνοντας και τα άνω άκρα. Έτσι άρχισε η μέθοδος αυτή να χρησιμοποιείται και για τις εγχειρήσεις του θώρακα και των ενδοθωρακικών σπλάχνων».

Σχετικά με την αναισθησία ο Γαλβάνης έγραψε:
«εξακολουθώ να πιστεύω ότι η μέθοδος αυτή έχει μεγάλο μέλλον καθ'ότι προορίζεται να παρέχει μεγάλες υπηρεσίες στην πάσχουσα ανθρωπότητα και γι'αυτό εκ πεποιθήσεως σας την συνιστώ».

Για την υπαραχνοειδή αναισθησία η νοβοκαΐνη αντικατέστησε την κοκαΐνη κατά τις πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα.

Αντί της κοκαΐνης ο Αλιβιζάτος το 1906 (Χειρ. Επιθεώρησις Αύγουστος 1906), όπως επίσης ο Γεράσιμος Φωκάς (1860–1937) χρησιμοποιούν διάλυμα στοβαΐνης 10%.

Το έτος 1920 ο Πολύβιος Κορύλλος (1881–1936) τολμά την πρώτη καρδιοχειρουργική επέμβαση για περικαρδιόλυση στο Αρεταίο Νοσοκομείο σε μικρό άρρωστο που έπασχε από συμφυτική πανκαρδίτιδα εκτελώντας την υπό υψηλή ραχιαία αναισθησία με νοβοκαΐνη. Είχε ήδη ασχοληθεί με τα τοπικά αναισθητικά και το έτος 1916 έγραψε εργασία για τη Νοβοκαΐνη και την Αδρεναλίνη.

Το 1925 στο βιβλίο «Εγχειρητική», ο Καθηγητής Μέρμηγκας εμφανίζεται οπαδός της τοπικής αναισθησίας. Εφαρμόζει δική του τεχνική διήθησης των ιστών σε συνδυασμό με μέθη αιθέρα. Ο Μέρμηγκας είναι επιφυλακτικός στη μορφίνη και σκοπολαμίνη και προσφεύγει σε αυτά πολύ σπάνια έχοντας την αρχή, ότι για την οικονομία του οργανισμού εισάγονται σε αυτόν όσο το δυνατόν λιγότερες ουσίες που μπορούν να τον εκτρέψουν από τη φυσιολογική τροχιά.

Το 1927 ανακοινώνονται από τον Χειρουργό Ι. Ζαχαρόπουλο ενδείξεις και αντενδείξεις των διαφόρων αναισθητικών μεθόδων, όπου προσπαθεί ο ίδιος να τακτοποιήσει το θέμα της «νάρκωσης» ανάλογα με την περίπτωση και τις φαρμακευτικές ιδιότητες και τεχνικές, ώστε η νάρκωση να είναι ακίνδυνη, πλήρης και να καταπονεί ελάχιστα τον ασθενή. Εδώ αναφέρεται στη ραχιαία αναισθησία που χρησιμοποιείται και για θεραπευτικούς λόγους και που εκτελείται μεταξύ 3^{ου}, 4^{ου} και 5^{ου} οσφυϊκού σπονδύλου. Την περιοχική αναισθησία τη διακρίνει σε υπαραχοειδή, σε αναισθησία των νευρικών κορμών και νευρικών κλάδων. Θεωρεί ότι η τοπική αναισθησία με ψύξη έχει εγκαταλειφθεί από όλους και τέλος αναφέρεται στην αναισθησία με επάλειψη επιφανειακή που χρησιμοποιείται από τους ωτορινολαρυγγολόγους και οφθαλμιάτρους για την αναισθησία των βλενογόνων και επιπεφυκότων με κοκαΐνη σε μεγάλη διάλυση.

Το έτος 1928 από τον Ν. Διαμαντίδη μαιευτήρα γυναικολόγο, γίνεται για πρώτη φορά λόγος για τον πόνο κατά τον τοκετό και την μαιευτική αναλγησία, αναφέροντας το χλωροφόρμιο, τον αιθέρα και τη ραχιαία αναισθησία χωρίς όμως και να ανακοινώσει προσωπικές εφαρμογές στην Ελλάδα (Ελληνική Ιατρική 1928).

Το ίδιο έτος ο χειρουργός Β. Νομικός προσπαθεί να θέσει τα όρια και τις τεχνικές μεθόδους της νωτιαίας όπως την ονομάζει νάρκωσης (ραχιαίας αναισθησίας), αναπτύσσοντας την τεχνική της εφαρμογή και τις ενδείξεις και αντενδείξεις όπως σήμερα σχεδόν τις ξέρουμε.

Η αναζήτηση μεθόδων ασφαλούς και ακίνδυνης αναισθησίας, φέρει την τοπική αναισθησία να προηγείται, άσχετα αν τα αποτελέσματά της δεν ήταν πάντοτε ικανοποιητικά, αλλά ήταν τουλάχιστον ασφαλής από την άποψη της ζωής του ασθενούς. Τέτοια λοιπόν

ήταν η προσφερόμενη βοήθεια προς τους χειρουργικούς ασθενείς απ' την Ιατρική μας μέχρι το 1940 και κάτω από τέτοιες προϋποθέσεις αναισθησίας εισέρχεται η Ελληνική Χειρουργική στη θύελλα του πολέμου. Ο πόλεμος και η κατάκτηση της Ελληνικής γής από τους επιδρομείς εξαφάνισε ακόμη και αυτόν τον ίδιο τον αιθέρα και την νοβοκαΐνη, πολύ όμως περισσότερο την πρόοδο της Ιατρικής. Εκτός από τη τοπική αναισθησία αναφέρεται η διενέργεια οσφυϊκής συμπαθηκτομής (συμπαθητικόλυσης) με Νοβοκαΐνη για τη θεραπεία πόνου από κρυσταλλήματα. Τη μέθοδο αυτή τη δοκίμασαν σε 20 στρατιώτες στο Αλβανικό μέτωπο.²⁷

Η εξέλιξη της Περιτομικής Αναισθησίας στην Ελλάδα ήταν αργή και μετά την δεκαετία του 1940, (συνέντευξη κυρίας Τούντα – Ιακωβίδου).

Το κύριο ρόλο στην εφαρμογή και τη διάδοση των τεχνικών Περιτομικής Αναισθησίας στην Ελλάδα έπαιξαν Αναισθησιολόγοι που εκπαιδεύτηκαν στην Αμερική, στην Κεντρική Ευρώπη ή σε Σκανδιναβικές χώρες. Τον πυρήνα αυτό συμπλήρωσαν Αναισθησιολόγοι που εκπαιδεύτηκαν στη Δανία, σε κέντρο ετήσιας μετεκπαίδευσης αναισθησιολόγων από τις αναπτυσσόμενες χώρες, που ιδρύθηκε από την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας και το οποίο λειτούργησε για μερικά χρόνια (μέχρι το 1960).

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η κυρία Τούντα – Ιακωβίδου, όσοι εκ των αναισθησιολόγων είχαν εκπαιδευτεί στην Αγγλία είχαν παντελή έλλειψη γνώσης της Περιτομικής Αναλγησίας, επειδή ο Καθηγητής Macintosh είχε απαγορεύσει κυρίως την ενδοραχιαία μετά από 5 παραπληγικά συμβάντα σε νοσοκομείο της Αγγλίας, οφειλόμενα πιθανώς σε ελλιπή αποστείρωση. Αντιθέτως, όσοι είχαν εκπαιδευτεί στις ΗΠΑ, όπου εφηρμόζετο σε ευρεία κλίμακα η Περιτομική Αναλγησία, πλεονεκτούσαν έναντι των λοιπών συναδέλφων στο πεδίο αυτό.²⁸ Έτσι λοιπόν στους πρωτεργάτες της αναισθησίας θεωρούμε τους πρώτους Αναισθησιολόγους στην Ελλάδα που εκπαιδεύτηκαν στο εξωτερικό, τον Κουρεμένο, την Τούντα – Ιακωβίδου, τον Μεγαλοοικονόμου και εν συνεχεία τον Ρήγα, τον Δήμα, τον Συμεωνίδη, τον Κοτσονόπουλο, τον Μακρή και άλλους.

Σύμφωνα με τις μαρτυρίες της κυρίας Τούντα – Ιακωβίδου, οι πρώτες παρουσιάσεις περιστατικών με Περιτομική Αναισθησία στην τότε νεοσυσταθείσα Αναισθησιολογική Εταιρεία έγιναν από τον Κουρεμένο, ο οποίος αναφερόταν κυρίως στην εφαρμογή ραχιαίας αναλγησίας και από τον Συμεωνίδη, ο οποίος ήταν γνώστης της επισκληριδίου αναισθησίας.

Γεγονός είναι ότι η Επισκληριδίου Αναισθησία την περίοδο εκείνη γίνονταν κυρίως από γυναικολόγους μαιευτήρες, όπως άλλωστε σε πολλά κράτη του κόσμου. Αυτό προκύπτει και από τις σχετικές αναφορές στο Αρχείο *Μαιευτικής και Γυναικολογικής Εταιρείας*.²⁹

Η Περιοχική Αναλγησία άρχισε να ενδιαφέρει τους τότε αναισθησιολόγους όλο και περισσότερο και αρχίζει και η εφαρμογή διαφόρων block για θεραπευτικούς σκοπούς, όπως ο αποκλεισμός του αστεροειδούς γαγγλίου για ωμαλγία και η διήθηση στην σπονδυλική στήλη για οσφυαλγία, (συνέντευξη Τούντα – Ιακωβίδου).

Στην δεκαετία του 1960 σύμφωνα με τις μαρτυρίες του κυρίου Μπαλαμούτσου, για την αντιμετώπιση του χρόνιου πόνου των καρκινοπαθών εφαρμοζόταν επίσης τεχνικές, όπως η διήθηση του κοιλιακού πλέγματος με αιθυλική αλκοόλη, με ραχιαία προσπέλαση σε νεοπλασίες της άνω κοιλίας και η νευρόλυση των οπισθίων ριζών των κατώτερων αυχενικών και ανώτερων θωρακικών νεύρων για πόνο από νεοπλασία μαστού. Η ραχιαία νευρόλυση γινόταν από τον Σπ. Μακρή αλλά κι ο ίδιος με την καθοδήγησή του είχε επιχειρήσει εισαγωγές της ραχιαίας βελόνας στην αυχενική ή θωρακική μοίρα της σπονδυλικής στήλης, συνηθέστερα στο διάστημα A₆-A₇.

Ένας σημαντικός σταθμός στην ιστορία και στην Εξέλιξη της Περιοχικής Αναισθησίας αποτελεί η ίδρυση της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Περιοχικής Αναισθησίας το έτος 1980, με αντιπρόσωπο από την Ελλάδα την κυρία Αθηνά Βαδαλούκα. Την ίδρυση της Εταιρείας ακολούθησε η οργάνωση των Πανελληνίων Συνεδρίων Περιοχικής Αναισθησίας στην Ελλάδα (πίνακας), όπως επίσης η οργάνωση των Διεθνών Συνεδρίων Περιοχικής Αναισθησίας. Η κυρία Αθηνά Βαδαλούκα υπήρξε αντιπρόσωπος της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Εταιρεία Περιοχικής Αναισθησίας μέχρι το έτος 2005 και πρόεδρος των Πανελληνίων και διεθνών συνεδρίων που έγιναν στην Ελλάδα, με εξαίρεση το έτος 1988 που ήταν πρόεδρος η κυρία Α. Αργυροπούλου, ενώ από τότε μέχρι σήμερα αντιπρόσωπος της Ελλάδας είναι η κυρία Ερυφίλη Αργύρα.

Πίνακας: Πανελλήνια και Διεθνή Συνέδρια Περιτοχικής Αναισθησίας.

-
- Αθήνα, Οκτώβριος 1983 1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Περιτοχικής Αναισθησίας,
Πρόεδρος: Α. Βαδαλούκα
 - Αθήνα, Οκτώβριος 1988 2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Περιτοχικής Αναισθησίας,
Πρόεδρος: Α. Αργυροπούλου
 - Αθήνα, Οκτώβριος 1995 3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Περιτοχικής Αναισθησίας,
Πρόεδρος: Α. Βαδαλούκα
 - Γλυφάδα, Ιούνιος 2001 4^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Περιτοχικής Αναισθησίας,
Πρόεδρος: Α. Βαδαλούκα
 - Δελφοί, Οκτώβριος 2003 5^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Περιτοχικής Αναισθησίας,
Πρόεδρος: Α. Βαδαλούκα
 - Αθήνα, Σεπτέμβριος 2004 6^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Περιτοχικής Αναισθησίας,
Πρόεδρος: Α. Βαδαλούκα
 - Λουτράκι, Οκτώβριος 2005 7^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Περιτοχικής Αναισθησίας,
Πρόεδρος: Α. Βαδαλούκα
 - Κυλλήνη, Μάιος 2006 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Περιτοχικής Αναισθησίας,
Πρόεδρος: Ε. Αργύρα
 - Ιωάννινα, Οκτώβριος 2007 9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Περιτοχικής Αναισθησίας,
Πρόεδροι: Ε. Αργύρα - Γ. Παπαδόπουλος

-
- Αθήνα, Μάιος 2001 X Annual ESRA Congress,
Πρόεδρος: Α. Βαδαλούκα
 - Αθήνα, Μάιος 2001 1ο Mediteranean and Balkan Congress of ESRA,
Πρόεδρος: Α. Βαδαλούκα
 - Καβούρι, Μάιος 2003 2ο Mediteranean and Balkan Congress of ESRA,
Πρόεδρος: Α. Βαδαλούκα
 - Αθήνα, Μάιος 2004 XIII Annual ESRA Congress,
Πρόεδρος: Α. Βαδαλούκα
-

4.2 ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΤΙΚΕΣ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΙΚΗΣ ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Οι «μαρτυρίες» που μας κατέθεσαν η κυρία Τούντα – Ιακωβίδου και ο κύριος Νικόλαος Μπαλαμούτσος είναι κατά τη γνώμη μας από ιστορικής άποψης ανεκτίμητες και αντιπροσωπεύουν την κατάσταση σχετικά με την εξέλιξη της Περιτοχικής Αναίσθησίας στην Ελλάδα από τις δεκαετίες του 1950 και 1960 και τις παραθέτουμε. Αισθανόμαστε δε την ανάγκη να τους ευχαριστήσουμε ολόψυχα.

4.2.1 ΤΟΥΝΤΑ – ΙΑΚΩΒΙΔΟΥ ΜΑΡΙΑ: ΤΟΠΙΚΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΧΙΚΗ ΑΝΑΛΓΗΣΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Όταν μιλάμε για τοχική αναλγησία στην Ελλάδα για να γίνει πιο κατανοητό ίσως θα πρέπει να χωρίσουμε την ανάπτυξη της σε δύο περιόδους: στην περίοδο προ της ειδικότητας της Αναίσθησιολογίας και στη μετά περίοδο.

Μέχρι το 1950 οι χειρουργικές επεμβάσεις πραγματοποιούνταν υπό τοπική αναλγησία ή υπό γενική αναισθησία με αιθέρα. Η τοπική αναλγησία, όπως η τοπική διήθηση των ιστών και η διήθηση νεύρων, εφαρμόζονταν πάντα από τον χειρουργό. Στις μεγαλύτερες χειρουργικές επεμβάσεις χρησιμοποιούνταν επίσης ο αποκλεισμός νευρικών πλεγμάτων, όπως ο αποκλεισμός του ηλιακού πλέγματος στη γαστρεκτομή. Τα είδη των επεμβάσεων ήταν σχετικά περιορισμένα και κυρίως αφορούσαν χειρουργεία στην κοιλιακή χώρα και τα άκρα. Στον θώρακα οι χειρουργικές επεμβάσεις ήταν δύσκολες και επικίνδυνες και για το λόγο αυτό γίνονταν σε δύο χρόνους : σε πρώτο χρόνο γίνονταν μια μικρή επέμβαση στα μεσοπλεύρια και έγχυση ουσιών για να δημιουργηθούν συμφύσεις. Σε δεύτερο χρόνο προχωρούσαν στη διάνοιξη του θώρακος, κυρίως για εχινοκοκκίαση πνευμόνων. Έτσι απέφευγαν τη δημιουργία πνευμονοθώρακος. Σήμερα ίσως στους νεότερους ιατρούς αυτό να φαίνεται πολύ αστείο! Στον εγκέφαλο, όσο και να φαίνεται περίεργο, ήταν ευκολότερο να γίνουν επεμβάσεις. Μετά την διήθηση των μαλακών μορίων και του κρανίου ο χειρουργός προχωρούσε στην επέμβαση. Στα παιδιά και νήπια εφαρμόζονταν η αναισθησία με ανοιχτή μάσκα αιθέρος. Πριν προχωρήσω στην περιγραφή των εξελίξεων στη χώρα μας στην Τοχική Αναλγησία, επισκληρίδιο, ραχιαία κλπ., θέλω να αναφέρω ότι στο Βόλο τη δεκαετία του 30 υπήρχε κάποιος χειρουργός που είχε εφαρμόσει την επισκληρίδιο αναλγησία. Περισσότερες όμως λεπτομέρειες δεν γνωρίζω.

Η δεύτερη περίοδος αρχίζει με την έλευση των πρώτων αναισθησιολόγων το 1950. Οι πρώτοι που επιστρέψαν από το εξωτερικό ήταν οι: Κουρεμένος, Τούντα – Ιακωβίδου, Μεγαλοοικονόμου και εν συνεχεία: οι Ρήγας, Δήμας, Συμεωνίδης, Κοτσονόπουλος, Μακρής κλπ. Μια μικρή παρένθεση: Όσοι εκ των αναισθησιολόγων είχαν εκπαιδευτεί στην Αγγλία είχαν παντελή έλλειψη γνώσης της Περιτομικής Αναλγησίας! Ο λόγος ήταν ότι ο Καθηγητής Mackintosh είχε απαγορεύσει τελειώς κυρίως την ενδοραχιαία μετά από 5 παραπληγικά συμβάντα σε νοσοκομείο της Αγγλίας, οφειλόμενα πιθανώς σε ελλιπή αποστείρωση. Αντιθέτως, όσοι είχαν εκπαιδευτεί στις ΗΠΑ, όπου εφηρμόζετο σε ευρεία κλίμακα η Περιτομική Αναλγησία, πλεονεκτούσαν έναντι των λοιπών συναδέλφων στο πεδίο αυτό.

Μιλάμε για μετά το 1950, όταν ο Κουρεμένος στον Ερυθρό Σταυρό και ο Συμεωνίδης (δεν γνωρίζω νοσοκομείο), παρουσιάζουν στην τότε νεοσυσταθείσα Αναισθησιολογική Εταιρεία αρκετά περιστατικά με εφαρμογή κυρίως ραχιαίας αναλγησίας. Δειλά-δειλά παρά την πίεση και τον φόρτο των χειρουργείων άρχισα και εγώ να εφαρμόζω καταρχήν την ενδοραχιαία, με οδηγό το περίφημο βιβλίο του Bonika, με την βοήθεια του οποίου μπορούσα να προχωρήσω στη μελέτη και στη συνέχεια στην εφαρμογή κάθε είδους Περιτομικής Αναλγησίας. Ο Συμεωνίδης όπως ήδη ανέφερα, ήταν ήδη γνώστης της επισκληριδίου και ο Κουρεμένος της ραχιαίας. Προσωπικά έπρεπε να γίνω αυτοδίδακτη με οδηγό τα βιβλία. Δεν μπορώ να περιγράψω την αγωνία που είχα, κυρίως όταν έκανα την πρώτη επισκληρίδιο. Νόμιζα, ότι η βελόνη θα περάσει όχι μόνο τη σκληρά μήνιγγα αλλά και όλο τον νωτιαίο μυελό.

Αμέσως μετά, ένας εκ των βοηθών μου έκανε τη διατριβή του με τη βοήθεια μου, με θέμα την εφαρμογή της επισκληριδίου σε χειρουργικά περιστατικά, κυρίως ορθοπαιδικά και πήρε τον τίτλο του διδάκτορος. Περίληψη της διατριβής παρουσιάσαμε στην Αναισθησιολογική Εταιρεία με μεγάλη επιδοκιμασία από τους εξ Αμερικής συναδέλφους και αντιθέτως με πολύ δυσμενή σχόλια των εξ Αγγλίας. Έτσι η Περιτομική Αναλγησία άρχισε να μας ενδιαφέρει όλο και περισσότερο σε όλα τα νοσοκομεία. Εκτός όμως από την εφαρμογή της περιτομικής εντός των χώρων του χειρουργείου, αρχίζει η εφαρμογή των διάφορων block για θεραπευτικούς λόγους, όπως ο αποκλεισμός του αστεροειδούς γαγγλίου για ωμαλγία και η διήθηση στην σπονδυλική στήλη για οσφύαλγία.

Σήμερα η δημιουργία των τμημάτων πόνου κυρίως για την ανακούφιση καρκινοπαθών έχει επιβάλει ευρύτερα την εφαρμογή της περιτομικής αναλγησίας. Στην μαιευτική, η επισκληρίδιος έχει γίνει η λατρεία των επιτόκων, με αποτέλεσμα ο πόνος της γέννας να αποτελεί πλέον παρελθόν.

Δεν ασχολήθηκα καθόλου με την τεχνική ή τις τυχόν επιπλοκές, θεωρώντας ότι θα αποτελέσει ιδιαίτερο κεφάλαιο στο πόνημα αυτό. Θέλω όμως να αναφερθώ σ' ένα περιστατικό οισοφαγοσκοπήσεως κατά την πρώτη μέρα που είχα επιστρέψει από το εξωτερικό στο Λαϊκό Νοσοκομείο (1950). Βλέπω έναν χειρουργό που με το ένα χέρι ψέκαζε το στόμα μιας ασθενούς και με το άλλο υπέγραφε διάφορα έγγραφα, ενώ ταυτόχρονα εξηγούσε στους φοιτητές τι περιμένει να δει με την οισοφαγοσκόπηση. Όταν συνειδητοποίησα ότι ο ψεκασμός γινόταν ανεξέλεγκτα και συνεχώς... (επαναλαμβάνω νεαρή ιατρός άρτι αφιχθείσα από το εξωτερικό!!!) λέω: «προσοχή! η ασθενής θα πάθει δηλητηρίαση από το αναισθητικό. Θα χάσουμε την άρρωση. Πάντως σας λέω, εάν παρουσιάσει σπασμούς και απώλεια συνειδήσεως, να χορηγήσετε Pentothal και να κάνετε τεχνητή αναπνοή με οξυγόνο». Με βλέμμα υποτιμητικό και με μισόλογα ο εκτελών την εξέταση ψιθύρισε ειρωνικά: ήρθαν τα καινούρια γιατροδάκια για να μας μάθουν γράμματα!!! Σε 4 λεπτά ακριβώς με καλούν επείγοντως να φύγω από το χειρουργείο και να τρέξω για βοήθεια. Είχα επαληθευθεί! Η ασθενής επιβίωσε, εγώ δε, "το καινούριο γιατροδάκι", καθιερώθηκα σαν παντογνώστης της ειδικότητάς μου. Ήταν η αρχή για να αναγνωρισθεί η αναισθησιολογία και να γίνει απαραίτητη πια και στην Ελλάδα.

4.2.1 ΜΠΑΛΑΜΟΥΤΣΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ.

ΟΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΕΝΟΣ ΠΡΩΤΕΡΓΑΤΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΙΚΗΣ ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΑΣ

Γεννήθηκα στο Ηράκλειο Κρήτης τα Χριστούγεννα του 1939. Εσπούδασα Ιατρική στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και αποφοίτησα το 1964.

Την εκπαίδευσή μου για την απόκτηση του τίτλου της ειδικότητας της Αναισθησιολογίας έκανα στα Νοσοκομεία Χανίων (6 μήνες), Δημοτικό Ηρακλείου (6 μήνες) και Ευαγγελισμός Αθηνών (24 μήνες), με Διευθυντή τον αείμνηστο Σπύρο Μακρή.

Σ' αυτούς τους 24 μήνες ήταν ελάχιστα τα περιστατικά που έλαβαν Περιοχική Αναισθησία (Π.Α.) γιατί οι εγχειρήσεις ήταν θώρακος και κοιλίας. Πάντως και αυτά τα λίγα περιστατικά Περιοχικής Αναισθησίας ήταν σημαντικό γεγονός για το Νοσοκομείο, γιατί την περίοδο εκείνη δεν χρησιμοποιούνταν η τεχνική αυτή στον Ευαγγελισμό. Η εκπαίδευσή μου στην Π.Α. έγινε στο Νοσοκομείο του ΙΚΑ στην Πεντέλη, όπου και εκεί ήταν Διευθυντής ο Σπ. Μακρής. Οι χρησιμοποιούμενες τεχνικές ήταν η ραχιαία και η ενδοφλέβια περιοχική.

Στο διάστημα αυτό ευαισθητοποιήθηκα στην αντιμετώπιση του χρόνιου πόνου των καρκινοπαθών με επεμβάσεις, όπως η διήθηση του κοιλιακού πλέγματος με αιθυλική

αλκοόλη, με ραχιαία προσπέλαση σε νεοπλασίες της άνω κοιλίας και η νευρόλυση των οπισθίων ριζών των κατώτερων αυχενικών και ανώτερων θωρακικών νεύρων για πόνο από νεοπλασία μαστού. Η ραχιαία νευρόλυση γινόταν από τον Σπ. Μακρή αλλά κι εγώ, με την καθοδήγησή του, είχα επιχειρήσει εισαγωγές της ραχιαίας βελόνας στην αυχενική ή θωρακική μοίρα της σπονδυλικής στήλης, συνηθέστερα στο διάστημα Α₆-Α₇. Τα αποτελέσματα ήταν συνήθως ικανοποιητικά κυρίως μετά την νευρόλυση του κοιλιακού πλέγματος.

Μετά την ειδίκευσή μου επιστρέφω στο Ηράκλειο και διορίζομαι Δ/ντής του Ανασθησιολογικού Τμήματος στο Βενιζέλειο Παγκρήτιο Γενικό Νοσοκομείο και παράλληλα έκανα ιδιωτικό επάγγελμα στις Κλινικές της πόλης.

Παρά το ότι υπήρχε Μαιευτική Κλινική στο Βενιζέλειο δεν έκανα ποτέ Π.Α. για αντιμετώπιση του πόνου του τοκετού. Στο διάστημα των 8 μηνών που ήμουν στο Βενιζέλειο έκανα Π.Α. μόνο σε δύο αρρώστους. Και στους δύο η αναισθησία ήταν επιτυχής αλλά ο 2^{ος} παρουσίασε πονοκέφαλο που ευτυχώς αντιμετωπίστηκε με επιτυχία με κατάκλιση, λήψη άφθονων υγρών και περιίδεση της κοιλιάς με ζώνη. Ευτυχώς που σταμάτησε, γιατί τότε δεν ήξερα να κάνω τίποτα άλλο. Από τότε όμως δεν επιχειρήσα να πραγματοποιήσω άλλη ραχιαία αναισθησία, στα 4 συνολικά χρόνια που έμεινα στο Ηράκλειο.

Το 1973, μετά από εξετάσεις του Educational Council for Foreign Medical Graduates στην Αθήνα και με την βοήθεια του Καθηγ. Σπ. Μακρή, πήγα σαν Fellow στο Ανασθησιολογικό Τμήμα του Πανεπιστημίου Case Western Reserve στο Cleveland της Πολιτείας Ohio. Διευθυντής ήταν ο J.S. Gravenstein που ήταν συνεργάτης και φίλος του Σπ. Μακρή από το Harvart, που για το λόγο αυτό με δέχθηκε στο Τμήμα του.

Γρήγορα κατάλαβα τις διαφορές που είχα στις γνώσεις αλλά και στις τεχνικές από τους Αμερικανούς ειδικευόμενους και απεφάσισα, παράλληλα με τη δουλειά μου σαν Fellow, να ξανακάνω την ειδικότητα της Ανασθησιολογίας. Στο διάστημα των 2½ ετών που έμεινα στο Cleveland απέκτησα εμπειρίες στην Π.Α. , που χρησιμοποιούνταν συχνά τόσο στη χειρουργική και τις άλλες ειδικότητες όσο και στη μαιευτική. Οι χρησιμοποιούμενες τεχνικές ήταν η ραχιαία, η επισκληρίδιος με χαμηλή θωρακική, οσφυϊκή και ιεροκοκκυγική προσπέλαση, η διήθηση περιφερικών νεύρων και η ενδοφλέβια περιοχική.

Στο τέλος της εκπαίδευσής μου πήγα στο Πανεπιστήμιο της Virginia, στην πόλη Charlottesville, όπου λειτουργούσε Ιατρείο Πόνου για την αντιμετώπιση του χρόνιου και οξέος πόνου καλοήθους και κακοήθους αιτιολογίας και ενδιαφέρον στην αντιμετώπιση του πονοκεφάλου. Δ/ντής ήταν ο Καθηγ. Ανασθησιολογίας Harold Cannon.

Στην Ελλάδα επέστρεψα με την καθοδήγηση του Σπ. Μακρή το 1976 και διορίστηκα βοηθός στην έδρα Ανασθησιολογίας του Α.Π.Θ. και Δ/ντής στο Ανασθησιολογικό Τμήμα

και την Μονάδα Εντατικής Θεραπείας του Αντικαρκινικού Νοσοκομείου Θεσσαλονίκης Θεαγένειο. Την 1 Δεκεμβρίου 1976 που ανέλαβα υπηρεσία στο Νοσοκομείο, το Αναισθησιολογικό Τμήμα είχε λειτουργία 10 μηνών, ενώ η Μ.Ε.Θ. δεν είχε αρχίσει τη λειτουργία της. Στο Τμήμα υπήρχαν 6 ειδικοί αναισθησιολόγοι, με ελάχιστες ή καθόλου εμπειρίες στην Π.Α., γιατί δεν χρησιμοποιούνταν σχεδόν καθόλου τόσο στον κρατικό όσο και στον ιδιωτικό τομέα. Σχεδόν αποκλειστικά χρησιμοποιούνταν η ραχιαία αναισθησία στο 424 Γενικό Στρατιωτικό Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης.

Πάντως εκείνη την εποχή δεν υπήρχε ευνοϊκό κλίμα για την Π.Α. Μάλιστα κάποιοι έλεγαν στους αρρώστους τους ότι θα έχουν τον κίνδυνο να παραλύσουν, εάν έκαναν ραχιαία αναισθησία. Αυτό δείχνει το κλίμα που επικρατούσε για την Π.Α.

Από την αρχή της εργασίας μου στο Θεαγένειο άρχισα να χρησιμοποιώ τις τεχνικές της Π.Α., για να εξοικειωθούν οι χειρουργοί αλλά και οι αναισθησιολόγοι για τα πλεονεκτήματα και την ασφάλειά της. Παράλληλα άρχισε η εκπαίδευση των ειδικευομένων στην περιοχική, που από τον Δεκέμβριο του 1976 άρχισαν να έρχονται στο Νοσοκομείο. Ξεκινούσαν με την εκπαίδευση στη ραχιαία αναισθησία και όταν αποκτούσαν μια σχετική εμπειρία προχωρούσαν στην πραγματοποίηση επισκληριδίου με οσφυϊκή προσπέλαση. Επίσης αποκτούσαν εμπειρίες στις διηθήσεις περιφερικών νεύρων και την ενδοφλέβια περιοχική. Μία ώθηση της χρήσης της Π.Α. στη μαιευτική έδωσε και το γεγονός ότι έκανα επισκληρίδιο στη γυναίκα μου, όταν έκανε την τρίτη της καισαρική. Από τα τέλη της 10ετίας του '70 άρχισαν να έρχονται μαιευτήρες που είχαν εμπειρία στην Π.Α. και σε συνδυασμό με την αύξηση των γνώσεων των αναισθησιολόγων καθιερώθηκε η Π.Α. στη μαιευτική. Με πολλή ικανοποίηση βλέπω ότι πάρα πολλές γυναίκες που κάνουν φυσιολογικό τοκετό ή καισαρική λαμβάνουν Περιοχική Αναισθησία, τουλάχιστον στις μεγάλες πόλεις της χώρας μας.

Από τον Μάιο του 1976 στο Θεαγένειο άρχισε να λειτουργεί το Ιατρείο Πόνου, με την εθελοντική προσφορά του Σπ. Μακρή. Μετά τον διορισμό μου στο Νοσοκομείο ανέλαβα την ευθύνη της λειτουργίας του Ιατρείου Πόνου, πάντα με την υποστήριξη του αείμνηστου Σπ. Μακρή. Αντιμετωπιζόταν ο πόνος καλοήθους και κακοήθους αιτιολογίας και ο πονοκέφαλος. Η μεγάλη πλειοψηφία των αρρώστων ήταν καρκινοπαθείς. Οι χρησιμοποιούμενες τεχνικές ήταν η διήθηση του κοιλιακού πλέγματος με ραχιαία προσπέλαση και χρήση διαλύματος αιθυλικής αλκοόλης 100%, η υπαραχνοειδής νευρόλυση των οπισθίων ριζών των ραχιαίων νεύρων με διάλυμα φαινόλης 5% σε γλυκερίνη, η διήθηση μεσοπλευρίων νεύρων και επώδυνων σημείων σε διάφορα σημεία του σώματος με διάλυμα φαινόλης 7% σε ύδωρ. Για τον καλοήθους αιτιολογίας πόνο χρησιμοποιούσαμε υποαναισθητική δόση διαλύματος

ξυλοκαΐνης 1% και δεξαμεθαζόνης 50mg, για τον πονοκέφαλο διήθηση υπερκογχίου νεύρου και μείζονος και ελάσσονος ινιακού και για πόνο στο στόμα διήθηση του αστεροειδούς γαγγλίου.

Οι νευρολύσεις είναι μέθοδοι που έχουν την δυνατότητα να προκαλέσουν ακόμα και βαριές νευρολογικές διαταραχές. Για την αποφυγή τους στην προσπάθεια νευρόλυσης του κοιλιακού πλέγματος αλλά και την επιβεβαίωση της ορθής θέσης του καθετήρα χρησιμοποιήθηκαν μεγάλου μήκους (20cm) φλεβικοί καθετήρες. Μετά την τοποθέτησή τους η επιβεβαίωση της ορθής θέσης του καθετήρα γινόταν ακτινολογικά. Στη συνέχεια αφαιρούνταν ο στυλός και χορηγούνταν από τον κάθε ένα από τους δύο καθετήρες 25ml διαλύματος ξυλοκαΐνης 1% για επιπλέον επιβεβαίωση της ορθής θέσης των καθετήρων και της αποφυγής πρόκλησης νευρολογικών διαταραχών. Εάν είχαμε διακοπή του πόνου χωρίς επιλοκές, μετά 45 min προχωρούσαμε στη νευρόλυση του κοιλιακού πλέγματος με διάλυμα αιθυλικής αλκοόλης 100%, σε όγκο ίσο με τον τοπικού αναισθητικού, δηλ. 25ml από τον κάθε καθετήρα. Η εργασία αυτή ανακοινώθηκε το 1980, στο 5^ο Πανελλήνιο Ιατρικό Συνέδριο και δημοσιεύθηκε το 1982 στο *Der Anaesthetist*. Η μέθοδος αυτή αναφέρεται σαν reference στο σύγγραμμα των Michael J. Cousin's και Phillip O. Bridenbough "Neural Blockade in Anesthesia and Management of pain".

Η δραματική αλλαγή στην αντιμετώπιση τόσο του χρόνιου όσο και του οξέος πόνου έγινε το 1978, όταν άρχισε η χρησιμοποίηση της υπαραχνοειδούς και της επισκληρίδιας χορήγησης των οπιοειδών. Τα αποτελέσματα ήταν πολύ ικανοποιητικά και χωρίς επιλοκές που εγκαταλείψαμε τις νευρολυτικές μεθόδους το 1982. Ένα σοβαρό πρόβλημα της μεθόδου ήταν η ατυχηματική έξοδος του καθετήρα που ήταν απογοητευτική για τον άρρωστο και τον ιατρό. Για αποφυγή της ατυχηματικής εξόδου του επισκληρίδιου καθετήρα χρησιμοποιήθηκε πάλι ο φλεβικός καθετήρας των 20cm, από τον οποίο αφαιρέθηκε η κεφαλή του πλαστικού καθετήρα, ώστε κατά την προσπάθεια δημιουργίας υποδόριας διόδου (tunnel) η εισαγωγή του φλεβικού καθετήρα γινόταν από το σημείο εισαγωγής του επισκληρίδιου καθετήρα, με αποτέλεσμα να αποφεύγεται η τρώση του. Η έξοδος του καθετήρα γινόταν στο πλάγιο τοίχωμα του θώρακα, ώστε να μην τρίβεται κατά τις κινήσεις του αρρώστου και σε απόσταση 30-45 cm από το σημείο εισόδου της βελόνης Twohy. Η μέθοδος αυτή δημοσιεύθηκε το 1996 στο *Anesthesia and Analgesia*. Η πιο μακρόχρονη παραμονή του επισκληρίδιου καθετήρα ήταν 645 ημέρες, σε άρρωστο με Ca πνεύμονα και ο καθετήρας αφαιρέθηκε λόγω θανάτου. Από το 1982 μετά την υπαραχνοειδή ή επισκληρίδια χορήγηση οπιοειδών δημιουργήθηκε η ομάδα μετεγχειρητικής αναλγησίας για την αντιμετώπιση του πόνου της εγχείρησης. Τα

αποτελέσματα ήταν πολύ ικανοποιητικά. Στην ομάδα μετείχαν οι ιατροί της Μ.Ε.Θ., καθώς επίσης οι ειδικοί και ειδικευόμενοι ιατροί του Αναισθησιολογικού Τμήματος.

Στην Κλινική πραγματοποιήθηκαν πέντε διδακτορικές διατριβές με θέμα την αντιμετώπιση του χρόνιου πόνου των καρκινοπαθών, του stress της εγχείρησης, των επιπέδων των ενδορφινών στο Ε.Ν.Υ. και της στοματολογίας.

Καταλήγοντας να αναφέρω την μεγάλη ικανοποίησή μου γιατί στα 31 χρόνια της εργασίας μου στο Θεαγένειο Α.Ν.Θ. δεκάδες αναισθησιολόγοι εκπαιδεύτηκαν στην περιοχική αναλγησία για την αντιμετώπιση του χρόνιου πόνου καλοήθους αιτιολογίας και την αντιμετώπιση του μετεγχειρητικού πόνου.

4.3 ΟΙ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ ΣΤΗΝ «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΟΛΟΓΙΑ»

Οι πρώτες δημοσιεύσεις σχετικές με την Περιοχική Αναισθησία στο περιοδικό Ελληνική Αναισθησιολογία – Αναλγησία και Αναζωογόνηση εμφανίζονται στο δεύτερο ήμισυ της δεκαετίας του 1960. Οι δημοσιεύσεις αυτές αφορούν την ενδοφλέβια Περιοχική Αναισθησία, την περιγραφή συμβαμάτων κατά την χρήση τοπικής αναισθησίας και την περίπτωση πλήρους κολποκοιλιακού αποκλεισμού κατά την διάρκεια ενδορραχιαίας αναλγησίας.

Η πρώτη δημοσίευση έγινε το έτος 1966 από τον Σπύρο Μακρή και συν.³⁰ Οι άλλες δύο δημοσιεύσεις έγιναν το έτος 1967 και 1970 από τους Κ. Μήρτσου και συν. και τον Γ.Π. Χαντζή και συν. αντίστοιχα.^{31,32}

Στη δεκαετία του 1970 έχουν δημοσιευθεί 18 εργασίες σχετικές με την Περιοχική Αναισθησία (πίνακας).⁽³²⁻⁴⁹⁾

Η πρώτη κλινική δημοσίευση της δεκαετίας του 1970 σχετική με την Περιοχική Αναισθησία αφορά την Επισκληρίδιο αναλγησία για την αντιμετώπιση του πόνου στον τοκετό, με συγγραφείς ένα γυναικολόγο και μία αναισθησιολόγο, ενώ το 1973 δημοσιεύεται η πρώτη αναφορά υψηλής συνεχούς επισκληριδίου αναλγησίας.^{32,34} Το έτος 1977 εμφανίζεται επίσης και η πρώτη δημοσίευση για την αντιμετώπιση χρόνιου πόνου στην «Ελληνική Αναισθησιολογία» από τον Ν. Μπαλαμούτσο και αφορούσε τη νευρόλυση του κοιλιακού πλέγματος δια αιθυλικής αλκοόλης κατά την διάρκεια λαπαροτομίας.⁴¹

Πίνακας: Περιεχόμενο των δημοσιεύσεων που έγιναν στην δεκαετία του 1970 στην Ελληνική Αναισθησιολογία και είναι σχετικές με την Περιτομική Αναισθησία.

Περιεχόμενο Εργασίας	Αριθμός Εργασιών
Επισκληρίδιος αναλγησία	4 εργασίες
Υπαραχνοειδής αναισθησία	4 εργασίες
Αποκλεισμός βραχιονίου πλέγματος	4 εργασίες
Διήθηση του κοιλιακού πλέγματος	1 εργασία
Περιοτική αναισθησία του μηρού δι' εγχύσεως τοπικού αναισθητικού εις τον χώρο του ψοΐτου	1 εργασία
Παρατραχηλικός αποκλεισμός με μπουπιβακαΐνη	1 εργασία
Άλλες σχετικές δημοσιεύσεις	3 εργασίες
Σύνολο	18

Στη δεκαετία του 1980 έχουν δημοσιευθεί στο περιοδικό «Ελληνική Αναισθησιολογία» 50 εργασίες σχετικές με την περιοτική αναισθησία (πίνακας), με σημαντικό σταθμό το έτος 1980 στο οποίο περιγράφεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα, η επισκληρίδια χορήγηση μορφίνης από τον Γεώργιο Χαντζή.⁵⁰⁻⁹⁹

Πίνακας: Περιεχόμενο των δημοσιεύσεων που έγιναν στην δεκαετία του 1980 στην Ελληνική Αναισθησιολογία και είναι σχετικές με την Περιτομική Αναισθησία.

Περιεχόμενο Εργασίας	Αριθμός Εργασιών
Επισκληρίδιος αναλγησία	22 εργασίες
Υπαραχνοειδής αναισθησία	9 εργασίες
Σύγκριση επισκληριδίου και υπαραχνοειδούς	3 εργασίες
Αποκλεισμός του βραχιονίου πλέγματος	1 εργασία
Αποκλεισμοί νεύρων κεφαλής και άκρων	4 εργασίες
Μεσοπλεύριος αποκλεισμός	1 εργασία
Άλλες σχετικές δημοσιεύσεις	10 εργασίες
Σύνολο	50

Στη δεκαετία του 1990 δημοσιεύθηκαν στο περιοδικό «Ελληνική αναισθησιολογία» 46 εργασίες από Έλληνες Αναισθησιολόγους σχετικές με την Περιοχική Αναισθησία.¹⁰⁰⁻¹⁴⁵

Σε αντίθεση με την δεκαετία του 1980 παρατηρείται ένας σημαντικά μικρότερος αριθμός δημοσιεύσεων σχετικός με την επισκληρίδια αναλγησία. Αντίθετα οι εργασίες σχετικές με την υπαραχνοειδή αναισθησία παρουσιάζουν στη δεκαετία του 1990 μια σημαντική αύξηση. Για πρώτη φορά επίσης εμφανίζεται 1 εργασία σχετικά με την περιοχική αναισθησία σε παιδιά.

Πίνακας: Περιεχόμενο των δημοσιεύσεων που έγιναν στην δεκαετία του 1990 στην Ελληνική Αναισθησιολογία και είναι σχετικές με την Περιοχική Αναισθησία.

Περιεχόμενο Εργασίας	Αριθμός Εργασιών
Επισκληρίδιος αναλγησία	9 εργασίες
Υπαραχνοειδής αναισθησία	15 εργασίες
Σύγκριση επισκληριδίου και υπαραχνοειδούς	2 εργασίες
Ιεροκοκκυγικός αποκλεισμός σε παιδιά	1 εργασία
Αποκλεισμός του βραχιονίου πλέγματος	2 εργασίες
Ενδοφλέβιος περιοχική αναισθησία	2 εργασίες
Αποκλεισμοί νεύρων κεφαλής και άκρων	2 εργασίες
Αποκλεισμός σφηνοϋπερώειου γαγγλίου	1 εργασία
Αποκλεισμός 3:1	1 εργασία
Μεσοπλεύριος Αποκλεισμός	2 εργασίες
Άλλες σχετικές δημοσιεύσεις	9 εργασίες
Σύνολο	46

Δεν ελήφθησαν υπόψιν τα τεύχη 1 – 4 του τόμου 37 του έτους 2004, λόγω μη δημοσίευσης.

Σχετικά με τις δημοσιεύσεις που έγιναν από 01/01/2000 έως 30/07/2007 στο Περιοδικό «Ελληνική Αναισθησιολογία», βρέθηκαν συνολικά 24¹⁴⁶⁻¹⁶⁹

Οι δεκατέσσερις εργασίες αφορούσαν στην επισκληρίδιο αναλγησία, τρεις στην υπαραχνοειδή αναισθησία, τέσσερις εργασίες στην συνδυασμένη επισκληρίδιο-υπαραχνοειδή αναισθησία και τρεις εργασίες τον αποκλεισμό του Βραχιονίου πλέγματος και περιφερικών νεύρων.

Πίνακας: Περιεχόμενο των δημοσιεύσεων που έγιναν από το 2000 έως τον Ιούλιο του 2007 στην Ελληνική Αναισθησιολογία και είναι σχετικές με την Περιτομική Αναισθησία.

Περιεχόμενο Εργασίας	Αριθμός Εργασιών
Επισκληρίδιος αναλγησία	14 εργασίες
Υπαραχνοειδής αναισθησία	3 εργασίες
Συνδυασμένη επισκληρίδιος - υπαραχνοειδής	4 εργασία
Αποκλεισμός του Βραχιονίου πλέγματος	1 εργασία
Αποκλεισμοί περιφερικών νεύρων	2 εργασία
Σύνολο	24

Πίνακας: Συγκριτικός πίνακας του περιεχομένου των δημοσιεύσεων που έγιναν στην δεκαετία του 1960 - 2000 στην Ελληνική Αναισθησιολογία και είναι σχετικές με την Περιτοχική Αναισθησία.

Περιεχόμενο Εργασίας	Αριθμός Εργασιών				
	1960	1970	1980	1990	2000
Επισκληριδίος αναλγησία	1	4	22	9	14
Υπαραχοειδής αναισθησία		4	9	15	3
Σύγκριση επισκληριδίου και υπαραχοειδούς			3	2	4
Ιεροκοκκυγικός αποκλεισμός σε παιδιά				1	
Αποκλεισμός του βραχιονίου πλέγματος		4	1	2	1
Ενδοφλέβιος περιτοχική αναισθησία	1			2	
Αποκλεισμοί νεύρων κεφαλής και άκρων			4	2	
Αποκλεισμός σφηνοϋπερώειου γαγγλίου				1	
Αποκλεισμός 3:1				1	
Μεσοπλεύριος αποκλεισμός			1	2	
Διήθηση κοιλιακού πλέγματος		1			
Αποκλεισμοί περιφερικών νεύρων					2
Παρατραχηλικός αποκλεισμός		1			
Περιτοχική αναισθησία του μηρού δι' εγχύσεως					
Τοπικού αναισθητικού εις τον χώρο του ψοΐτου		1			
Άλλες σχετικές δημοσιεύσεις	1	3	10	9	
Σύνολο	3	18	50	46	24

4.4 ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΑΠΟ ΤΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

A. Περιλήψεις από το 1977 – 1989

Τα πρακτικά του πρώτου συνεδρίου Αναισθησιολογίας της Ελληνικής Αναισθησιολογικής Εταιρείας δεν ανευρέθησαν.

Στα Συνέδρια της Ελληνικής Αναισθησιολογικής Εταιρείας που έγιναν κατά τη διάρκεια από το 1977 – 1989 παρουσιάστηκαν 137 εργασίες: ¹⁷⁰⁻³⁰⁶.

- Σαρανταμία (41) εργασίες αφορούν την «επισκληρίδιο αναισθησία - αναλγησία». Από αυτές εικοσιδύο εργασίες αφορούν τη μετεγχειρητική ή χρόνια αναλγησία με την επισκληρίδιο χορήγηση οπιοειδών (μορφίνη, φεντανύλη, σουφεντανύλη) ή κεταμίνης ή λαβεταλόλης, ή την επιπλέον χορήγηση DHB. Εννέα εργασίες αφορούν την μαιευτική αναισθησία - αναλγησία, ενώ τέσσερις εργασίες έχουν ως αντικείμενο την ιερά επισκληρίδιο αναισθησία, εκ των οποίων η μία αναφέρεται σε παιδιά.
- Τριανταοκτώ (38) εργασίες αφορούν τη σύγκριση ή τον συνδυασμό μεθόδων περιοχικής αναλγησίας. Από αυτές δέκα επτά εργασίες αφορούν την σύγκριση της γενικής και επισκληριδίου αναισθησίας, όσον αφορά στη συμπεριφορά του νεογέννητου, στις μεταβολές των τιμών του σακχάρου του αίματος επί διαβητικών ασθενών, στις απώλειες αίματος σε επεμβάσεις γónατος, όπως επίσης στις αιμοδυναμικές και μεταβολικές διαφορές πριν και μετά την απόφραξη της κοιλιακής αορτής.
- Τριάντα πέντε (35) εργασίες έχουν ως αντικείμενο την υπαραχοειδή αναισθησία για προγραμματισμένες καισαρικές τομές, ορθοπαιδικές επεμβάσεις ή επεμβάσεις κάτω κοιλίας. Από αυτές επτά εργασίες αφορούν τη χορήγηση οπιοειδών υπαραχοειδώς, μία εργασία αναφέρεται στη χρήση βελονών 22G και 25G και μία εργασία στη συνεχή υπαραχοειδή χορήγηση φαρμάκων μέσω καθετήρα.
- Εικοσιτρείς (23) εργασίες αφορούν, τον αποκλεισμό του βραχιονίου πλέγματος, περιφερτικών νεύρων, κοιλιακού πλέγματος και ενδοφλέβια περιοχική αναισθησία. Ο αποκλεισμό του βραχιονίου πλέγματος εφαρμόζεται μέσω της μασχαλαίας ή υπερκλείδια προσπέλασης, ενώ σε δύο εργασίες αναφέρεται η διενέργεια του αποκλεισμού με τη βοήθεια του ηλεκτρικού ερεθιστού νεύρων. Δέκα εργασίες αφορούν τον αποκλεισμό νεύρων διεγχειρητικά ή στην αντιμετώπιση του χρόνιου πόνου. Από τις ως άνω εργασίες δέκα τέσσερις εργασίες αφορούν την αντιμετώπιση πόνου καλοήθους ή

κακοήθους αιτιολογίας όπως στην αντιμετώπιση του συνδρόμου της συμπαθητικής αντανάκλαστικής δυστροφίας με την ενδοφλέβια περιοχική χορήγηση γουανεθιδίνης, την αντιμετώπιση της νευραλγίας του τριδύμου με αποκλεισμούς των κλάδων του, στην αντιμετώπιση της οσφυοϊσχιαλγίας με επισκληρίδιες εγχύσεις βουπιβακαΐνης και δεξαμεθαζόνης, στην αντιμετώπιση του πόνου των καρκινοπαθών με επισκληρίδιο αναλγησία και στη συχνότητα επιμόλυνσης επισκληρίδιων καθετήρων.

B. Περιλήψεις 1990

Στα Συνέδρια της Ελληνικής Αναισθησιολογικής Εταιρείας που έγιναν κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990 παρουσιάστηκαν 120 εργασίες:¹⁸⁷⁻³⁰⁷

- Σαρανταέξι εργασίες αφορούν την «επισκληρίδιο αναισθησία - αναλγησία». Από αυτές δέκα πέντε εργασίες έχουν ως αντικείμενο τη μετεγχειρητική αναλγησία με την επισκληρίδιο χορήγηση οπιοειδών (μορφίνη, φεντανύλη, σουφεντανύλη). Τέσσερις εργασίες αφορούν την ιερά επισκληρίδιο αναλγησία. Σε 3 εργασίες αναφέρεται η συνεχής χορήγηση φαρμάκων στον επισκληρίδιο χώρο, ενώ σε μία εργασία αναφέρεται η κατ' επίκληση αναλγησία. Δέκα εργασίες αφορούν την μαιευτική αναισθησία – αναλγησία, Τέσσερις εργασίες έχουν ως αντικείμενο την καταστολή κατά τη διάρκεια της επισκληρίδιου αναισθησίας και από τις ως άνω εργασίες δέκα εργασίες αφορούν την μαιευτική αναισθησία – αναλγησία.
- Τρεις εργασίες αφορούν την συμφυσίωση του επισκληρίδιου χώρου.
- Εξήντα εργασίες έχουν ως αντικείμενο την υπαραχοειδή αναισθησία. Από αυτές δέκα έξι εργασίες αφορούν τη χορήγηση οπιοειδών ή κλονιδίνης υπαραχοειδώς.
- Δεκατέσσερις εργασίες έχουν ως αντικείμενο την συνδυασμένη υπαραχοειδή-επισκληρίδιο αναισθησία.
- Σαρανταπέντε εργασίες έχουν ως αντικείμενο τη σύγκριση των μεθόδων όσον αφορά τη μεταβολική απάντηση, τη λειτουργία του ανοσολογικού συστήματος, την επίδραση στην έκκριση της θυρεοειδοτρόπου ορμόνης, τις επιπλοκές, τον μετεγχειρητικό πόνο.
- Πέντε εργασίες έχουν ως αντικείμενο Περιοχική Αναισθησία στα παιδιά. Από αυτές τέσσερις εργασίες αφορούν την επισκληρίδιο ιεροκοκκυγική αναισθησία - αναλγησία με τη χορήγηση τοπικού αναισθητικού, οπιοειδούς ή κλονιδίνης.
- Τέσσερις (4) εργασίες αφορούν την διενέργεια αποκλεισμού του βραχιονίου πλέγματος.

- Δέκα εργασίες έχουν ως αντικείμενο τον αποκλεισμό νεύρων ή την χορήγηση τοπικού αναισθητικού ενδοϋπεζωκοτικά ή την διήθηση του τραύματος με τοπικό αναισθητικό για μετεγχειρητική αναλγησία.
- 45 εργασίες αφορούν τον συνδυασμό μεθόδων γενικής και περιοχικής αναλγησίας

Στον πίνακα που ακολουθεί φαίνονται οι διαφορές στις τεχνικές Περιοχικής Αναισθησίας που χρησιμοποιήθηκαν στα συνέδρια της δεκαετίας του 1980 και 1990.

Πίνακας: Εργασίες σχετικές με την Περιοχική Αναισθησία που παρουσιάστηκαν στα Συνέδρια της Ελληνικής Αναισθησιολογικής Εταιρείας από το 1977 έως το 1999. (όχι αθροιστικός πίνακας).

Περιεχόμενο Εργασίας	Αριθμός Εργασιών	
	1977 – 1989	1990 – 1999
Επισκληρίδιος αναλγησία	41	46
Σύγκριση γενικής και επισκληριδίου αναισθησίας	41	45
Υπαραχνοειδής αναισθησία	34	60
Συνδυασμένη επισκληρίδιος - υπαραχνοειδής		14
Αποκλεισμός Βραχιονίου πλέγματος	4	4
Αποκλεισμοί άλλων νεύρων - πλεγμάτων	8	5
Ενδοφλέβια περιοχική αναισθησία	3	2
Αντιμετώπιση χρόνιου πόνου	11	7
Αντιμετώπιση πόνου σε παιδιά		5
Διήθηση Κοιλιακού πλέγματος	1	
Σύνολο	143	188

4.5 ΤΑ ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΩΝ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΩΝ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ ΠΕΡΙΟΧΙΚΗΣ ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΑΣ

Στη δεκαετία του 1970 αναφέρεται και η πρώτη Ελληνική παρουσίαση, σχετική με την Περιοχική Αναισθησία σε διεθνές συνέδριο. Η παρουσίαση αυτή έγινε στο 5^ο

Πανερωπαϊκό Συνέδριο Αναισθησιολογίας το 1978 από την Β. Χειμωνίτση – Κυπρίου και αναφέρεται στη διενέργεια μονόπλευρης υψηλής ραχιαίας αναισθησίας, για ουρολογικές επεμβάσεις και επεμβάσεις στα χοληφόρα.⁴⁸⁷

Στη δεκαετία του 1980 και 1990 έγιναν συνολικά τρία Πανελλήνια Συνέδρια Περιτοχικής Αναισθησίας.⁴⁹⁴⁻⁴⁹⁵ Τα συνέδρια αυτά είχαν κυρίως εκπαιδευτικό χαρακτήρα και ο αριθμός των εργασιών, σχετικών με την Περιτοχική Αναισθησία ήταν σχετικά μικρός σε σχέση με τις 296 εργασίες που παρουσιάστηκαν στα Πανελλήνια Συνέδρια Αναισθησιολογίας από το 1980 έως το 1999. Στα συνέδρια αυτά δεν παρουσιάστηκαν εργασίες με νέα δεδομένα, σε σχέση με τις εργασίες που παρουσιάστηκαν στα Πανελλήνια Συνέδρια Αναισθησιολογίας.

Έξι συνέδρια Περιτοχικής Αναισθησίας έγιναν από το έτος 2000 έως και το 2007. Από τα πρακτικά των Συνεδρίων προκύπτει ότι γίνεται πλέον μόνιμη εμφύτευση αντλίας για την υπαραχνοειδή χορήγηση φαρμάκων, ενώ χρησιμοποιούνται και άλλες τεχνικές, όπως η κατ' επίκληση επισκληρίδια.^{502 - 505}

4.6 ΟΙ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ ΣΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Συνολικά βρέθηκαν εξήντα δύο (62) δημοσιεύσεις που έγιναν στο Pubmed.^{522 - 583} Στη δεκαετία του 1960 και 1970 δεν βρέθηκε καμία πλήρης εργασία που να έχει δημοσιευθεί από Έλληνες Αναισθησιολόγους που εργαζόνταν σε Ελληνικά Νοσοκομεία.

Τρεις (3) εργασίες δημοσιεύθηκαν σε ξενόγλωσσα περιοδικά στη δεκαετία του 1980,^{522 - 524} είκοσι μία (21) εργασίες δημοσιεύθηκαν στη δεκαετία του 1990,^{525 - 545} ενώ τριάντα οκτώ εργασίες (38) δημοσιεύθηκαν από την 01/01/2000 έως την 30/07/2007.^{546 - 583} Η πορεία αυτή συμβαδίζει με την ίδρυση του Εθνικού Συστήματος Υγείας, την αύξηση των εργαζόμενων αναισθησιολόγων στα νοσοκομεία και την ίδρυση περισσότερων Πανεπιστημιακών Αναισθησιολογικών Κλινικών.

Σημαντική θεωρείται η προσφορά στην εξέλιξη αυτή τόσο των Πανεπιστημιακών Κλινικών όσο και των Κλινικών ΕΣΥ.

Δέκα έξι εργασίες (16) αφορούν την επισκληρίδια αναισθησία (κλινικές έρευνες, περιγραφή περιστατικών, ατυχή συμβάντα κτλ), δέκα οκτώ (18) εργασίες αφορούν την υπαραχνοειδή αναισθησία, εννέα (9) δημοσιεύσεις αφορούν τη χρήση τεχνικών για την αντιμετώπιση του πόνου, όπως (2) αυχενική ή θωρακική επισκληρίδιος αναλγησία, (1) ενδοφλέβια Περιτοχική Αναισθησία, (2) αποκλεισμός οφθαλμικών νεύρων, (1) αποκλεισμός

μεσοπλεύριων νεύρων, (1) παρασπονδυλικός αποκλεισμός, (1) αποκλεισμός του κοιλιακού πλέγματος και (1) αποκλεισμός του βραχιονίου πλέγματος.

Περίπου το 50% των δημοσιεύσεων είναι κλινικές έρευνες (27 δημοσιεύσεις), πέντε (5) εργασίες είναι κλινικοεργαστηριακές, και τρεις (3) μελέτες είναι πειραματικές. Στην περιγραφή ή χρήση τεχνικών Περιοχικής Αναισθησίας αναφέρονται εννέα (9) δημοσιεύσεις, ενώ εννέα (9) εργασίες αφορούν την περιγραφή ενδιαφερόντων περιστατικών. Οι υπόλοιπες δημοσιεύσεις αφορούν την αντιμετώπιση του πόνου ή είναι γενικά άρθρα.

Τα δύο πρώτα ξενόγλωσσα άρθρα δημοσιεύθηκαν το έτος 1982 και είναι τα ακόλουθα:

1. Balamoutsos NG, Gerogianni-Koullali M. Infiltration block of the coeliac plexus using a plastic catheter Reg Anaesth. 1982 Jul;5(3):64-7.
2. Fassoulaki A. Brachial plexus block for pain relief after modified radical mastectomy. Anesthesia and Analgesia 1982 Dec; 61: 986-987.

Η πρώτη εργασία δημοσιεύθηκε στην γερμανική γλώσσα και επέφερε 1 αναφορά σε βιβλίο και η δεύτερη στην αγγλική και είχε 7 αναφορές από άλλους συγγραφείς σε περιοδικά. Δεν πρέπει όμως να παραβλεφθεί ότι η μέθοδος που δημοσίευσε ο κ. Μπαλαμούτσος αναφέρεται σαν reference στο ξακουστό σύγγραμμα των Michael J. Cousins και Phillip O. Bridenbrough “Neural Blockade in Anesthesia and Management of Pain .

Από την ανάλυση των εργασιών προκύπτει επίσης ότι η κυρία Φασουλάκη έχει τις περισσότερες δημοσιεύσεις σε ξενόγλωσσα περιοδικά του Pubmed. Ο αριθμός των σχετικών με την Περιοχική Αναισθησία δημοσιεύσεων ανέρχεται στις 18, ενώ ο συνολικός δείκτης εμβέλειας των περιοδικών αυτών ανέρχεται στα 24. Οι δημοσιεύσεις αυτές έχουν αναφερθεί μέχρι τον Ιούλιο του 2007 από άλλους συγγραφείς σε ξενόγλωσσα περιοδικά ή βιβλία 85 φορές και της επέφεραν διεθνή αναγνώριση. Αναλυτικά παραθέτουμε τις δημοσιεύσεις της, τον δείκτη εμβέλειας του περιοδικού που δημοσιεύθηκαν και τον αριθμό των αναφορών για κάθε εργασία.

Οι σχετικές με την Περιφερική Αναισθησία Δημοσιεύσεις της κυρίας Αργυρώς Φασουλάκη.

1. Brachial plexus block for pain relief after modified radical mastectomy. Fassoulaki A. *Anesth Analg.* 1982 Dec; 61(12):986-987.
Impact factor: 2,131 Citation: 8
2. Effets cardio-circulatoires de la lignocaine. Fassoulaki A, Tiginagas C, Vassiliou M, Pateras C, Eforakopoulou M. *Cahiers d' Anesthesiologie.* 1989 May; 37(3): 201-202.
3. Is chronic ethanol consumption associated with tolerance to intrathecal lidocaine in the rat? Fassoulaki A, Drasner K, Eger EI 2nd. *Anesth Analg.* 1990 May; 70(5):489-492.
Impact factor: 2,131 Citation: 7
4. Is early mobilization associated with lower incidence of postspinal headache? A controlled trial in 69 urologic patients. Fassoulaki A, Sarantopoulos C, Andreopoulou K. *Anaesthesiol Reanim.* 1991;16(6):375-378.
5. Systemic fentanyl enhances the spread of spinal analgesia produced by lignocaine. Fassoulaki A, Sarantopoulos C, Chondreli S. *Br J Anaesth.* 1991 Oct; 67(4):437-439.
Impact factor: 2,679 Citation: 12
6. Systemic opioids enhance the spread of sensory analgesia produced by intrathecal lidocaine. Sarantopoulos C, Fassoulaki A. *Anesth Analg.* 1994 Jul; 79(1):94-97.
Impact factor: 2,131 Citation: 13
7. Tenoxicam does not enhance the spread of sensory block produced by intrathecal lidocaine. Fassoulaki A, Sarantopoulos C, Zotou M. *Acta Anaesthesiol Belg.* 1997; 48(4):233-238.
8. Nitrous oxide enhances the level of sensory block produced by intrathecal lidocaine. Fassoulaki A, Sarantopoulos C, Zotou M. *Anesth Analg.* 1997 Nov; 85(5):1108-1111.
Impact factor: 2,131 Citation: 2

9. Effect of nimodipine on regression of spinal analgesia. Fassoulaki A, Zotou M, Sarantopoulos C. *Br J Anaesth.* 1998 Sep;81(3):358-360.
Impact factor: 2,679
10. Assessment of the level of sensory block after subarachnoid anesthesia using a pressure palpator. Fassoulaki A, Sarantopoulos C, Zotou M, Karabinis G. *Anesth Analg.* 1999 Feb; 88(2):398-401
Impact factor: 2,131 Citation: 5
11. Intrathecal meperidine. Fassoulaki A, Sarantopoulos C. *Can J Anaesth.* 1999 Nov; 46(11):1096-1097.
12. EMLA reduces acute and chronic pain after breast surgery for cancer. Fassoulaki A, Sarantopoulos C, Melemini A, Hogan Q. *Reg Anesth Pain Med.* 2000 Jul-Aug;25(4):350-355.
Citation: 14
13. Regional block and mexiletine: the effect on pain after cancer breast surgery. Fassoulaki A, Sarantopoulos C, Melemini A, Hogan Q. *Reg Anesth Pain Med.* 2001 May-Jun; 26(3):223-228.
14. Direction and side used to determine the extent of sensory block after subarachnoid anesthesia do not influence the level of the block. Fassoulaki A, Zotou M, Pourgiezi T, Sifaka I, Hogan Q. *Acta Anaesthesiol Belg.* 2003; 54(1):33-36.
15. Spread of subarachnoid block, intraoperative local anaesthetic requirements and postoperative analgesic requirements in Caesarean section and total abdominal hysterectomy. Fassoulaki A, Gatzou V, Petropoulos G, Sifaka I. *Br J Anaesth.* 2004 Nov; 93(5):678-682.
Impact factor: 2,679 Citation: 2

16. Systemic ondansetron antagonizes the sensory block produced by intrathecal lidocaine
Fassoulaki A., Melemeni A., Zotou M., Sarantopoulos C. *Anesth Analg* 2005 Jun;100(6):1817-1821.
17. Multimodal analgesia with gabapentin and local anesthetics prevents acute and chronic pain after breast surgery for cancer. Fassoulaki A, Triga A, Melemeni A, Sarantopoulos C. *Anesth Analg*. 2005 Nov; 101(5):1427-1432.
Impact factor: 2,131 Citation: 14
18. A combination of gabapentin and local anaesthetics attenuates acute and late pain after abdominal hysterectomy. Fassoulaki A, Melemeni A, Stamatakis E, Petropoulos G, Sarantopoulos C. *Eur J Anaesthesiol*. 2007 Jun; 24(6):521-528.
Impact factor: 1,161

Η δημοσίευση με τον μεγαλύτερο αριθμό αναφορών από άλλους συγγραφείς προέρχεται από τον Κρίτωνα Φίλο. Πρόκειται για μια τυχοποιημένη προοπτική μελέτη που αφορά την υπαραχνοειδή χορήγηση κλονιδίνης και η οποία δημοσιεύθηκε στο περιοδικό *Anesthesiology*. Πιθανότατα πρόκειται για την πρώτη χορήγηση κλονιδίνης υπαραχνοειδώς σε άνθρωπο σ ολόκληρο τον κόσμο. Η μελέτη αυτή επέφερε 96 αναφορές. Μια άλλη μελέτη τυχοποιημένη προοπτική μελέτη σχετική με την υπαραχνοειδή χορήγηση κλονιδίνης και την αιμοδυναμική επέφερε 80 αναφορές.

1. Filos KS, Goudas LC, Patroni O, Polyzou V. Intrathecal clonidine as a sole analgesic for pain relief after cesarean section. *Anesthesiology* 1992 Aug; 77(2):267-74
Impact factor: 4,970 Citation: 80
2. Goudas LC, Filos KS.. Pretreatment with an intrathecal cholinergic pressor agent: is it necessary?.*Anesthesiology*. 1994 May;80(5):1180-1181.
3. Filos KS, Goudas LC, Patroni O, Polyzou V. Hemodynamic and analgesic profile after intrathecal clonidine in humans. A does response study. *Anesthesiology* 1994 Sep; 81(3): 591-601; discussion 27A-28A

Impact factor 4,970

Citation: 96

4. Current concepts and practice in postoperative pain management: need for a change? Filos KS, Lehmann KA. Eur Surg Res. 1999;31(2):97-107. Review.

Ο συνολικός αριθμός αναφορών από άλλους συγγραφείς που είχαν οι 7 σχετικές με την Περιτοχική Αναισθησία δημοσιεύσεις του κυρίου Φίλου ανέρχεται στο 210 (πίνακας). Έτσι ο κύριος Φίλος είναι ο συγγραφέας με τον μεγαλύτερο αριθμό αναφορών από άλλους συγγραφείς σε εργασίες του σχετικές με την Περιτοχική Αναισθησία. Ο κύριος Φίλος δημοσίευσε επίσης εργασία σχετική με την Περιτοχική Αναισθησία σε περιοδικό με τον μεγαλύτερο δείκτη εμβέλειας, στο περιοδικό Lancet. (δείκτης εμβέλειας = 17,950).

Filos KS, Goudas LC, Patroni O, Tassoudis V. Analgesia with epidural nimodipine. Lancet 1993 Oct 23; 342 (8878): 1047

Impact factor: 17,950

Citation: 14

Πίνακας: Περιοδικό, σειρά συγγραφέα, είδος άρθρου, θέμα των δημοσιεύσεων του Κ. Φίλου, όπως επίσης ο δείκτης εμβέλειας του περιοδικού και ο αριθμός των αναφορών από άλλους συγγραφείς.

Αρ. Εργ.	Περιοδικό	Συγγραφέας	Είδος Άρθρου	Θέμα	I. F. Περιοδικού	Citations
1	Anesthesiology	1+senior	Τυχαιοποιημένη Προοπτική Κλινική	Υπαραχνοειδής χορήγηση κλονιδίνης	4.970	96
2	The LANCET	1+senior	Case-series	Αναλγησία με Νιμοδιπίνη	17.950	14
3	Anesthesiology	2+senior	Επιστολή στον Εκδότη	Υπαραχνοειδής χορήγηση Κλονιδίνης	4.970	1
4	Anesthesiology	1+senior	Τυχαιοποιημένη Προοπτική Κλινική	Υπαραχνοειδής χορήγηση Κλονιδίνης	4.970	80
5	Anesthesiology	1+senior	Επιστολή στον Εκδότη	Υπαραχνοειδής Χορήγηση Κλονιδίνης	4.970	—
6	Analgesia	3	Μετα-ανάλυση	Υπαραχνοειδής χορήγηση κλονιδίνης Μετα-ανάλυση	—	2
7	European Surgical Research	1+senior	Ανασκόπηση	Τεχνικές αντιμετώπισης μετεγχειρητικού πόνου	0.90	19

4.7 ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΟΛΟΓΩΝ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΘΗΚΑΝ ΑΠΟ ΑΛΛΟΥΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι δημοσιεύσεις Ελλήνων αναισθησιολόγων που εργάζονται σε Ελληνικά Νοσοκομεία, είναι σχετικές με την Περιφερειακή Αναισθησία και έχουν αναφερθεί από άλλους συγγραφείς (1 έως 20 αναφορές) έως τον Ιούλιο του 2007.

Ο αριθμός των αναφορών που βρήκαμε και εκείνος που μας προσκόμισαν ορισμένοι συγγραφείς για κάθε εργασία παρουσίαζαν απόκλιση. Έτσι εργασίες που δεν αναφέρονται δεν αποκλείεται να έχουν αναφορές, και για τυχόν παράβλεψη ή λάθος στη μεθοδολογία μας ζητούμε επιείκεια. Από τον κατάλογο αυτό αφαιρέθηκαν οι εργασίες που αναφέρθηκαν προηγουμένως (Μπαλαμούτσος, Φασουλάκη και Φίλος).

Πίνακας: Εργασίες σχετικές με την Περιφερειακή Αναισθησία που αναφέρθηκαν από άλλους συγγραφείς.

-
1. Arnaoutoglou HM, Tzimas PG, Papadopoulos GS. Knotting of an epidural catheter : a rare complication. *Acta Anaesthesiol Belg.* 2007; 58(1):55-7
 2. Amaniti E, Drampa F, Kouzi-Koliakos K, Kapoukranidou D, Pourzitaki C, Tsalie E, Vasilakos D. Ropivacaine myotoxicity after single intramuscular injection in rats. *Eur J Anaesth.* 2006 Feb; 23(2): 130-5
 3. Balamoutsos NG, Sfakiotaki TN, Antoniadou SP. A simple and reliable method of subcutaneous tunneling of epidural catheters. *Anesth Analg.* 1996 Jun;82(6):1303-4
 4. Bousoula M, Spetsaki M. Combined thoracic epidural and general anaesthesia with laryngeal mask airway for laparoscopic cholecystectomy in a patient with myasthenia gravis. *Anaesthesia.* 2000 Aug;55(8):821-2
 5. Chantzi C, Saranteas T, Zogogiannis J, Alevizou N, Dimitriou V. Ultrasound examination of the sciatic nerve at the anterior thigh in obese patients. *Acta Anaesthesiol Scand.* 2007. Jan;51(1):132
 6. Gabopoulou Z, Mavrommati P, Chatzieleftheriou A, Vrettou V, Konstandinidou M, Velmachou K. Epidural catheter entrapment caused by a double knot after combined spinal-epidural anesthesia. *Reg Anesth Pain* 2005 Nov-Dec;30(6):588-9

7. Georgiou L, Louizos A, Sklavou C, Manolopoulos L, Yiotakis I, Adamopoulos G. Cervical versus thoracic epidural morphine for the treatment of head and neck cancer pain. *Ann Otol Rhinol Laryngol* 2000 Jul;109(7):676-
8. Iatrou CA, Dragoumanis CK, Vogiatzaki TD, Vretzakis GI, Simopoulos CE, Dimitriou VK. Prophylactic intravenous ondansetron and dolasetron in intrathecal morphine-induced pruritus: a randomized, double-blinded, placebo-controlled study. *Anesth Analg* 2005 Nov;101(5):1516-20
9. Kontargiris E, Kolettas E, Vadalouca A, Trougakos IP, Gonos ES, Kalfakakou V. Ectopic expression of clusterin/apolipoprotein J or Bcl-2 decreases the sensitivity of HaCaT cells to toxic effects of ropivacaine. *Cell Res* 2004 Oct;14(5):415-22
10. Kostopanagiotou G, Mylona M, Massoura L, Sifaka I. Accidental epidural injection of vecuronium. *Anesth Analg* 2000 Dec; 91(6):1550-1.
11. Louizos AA, Hadzilia SJ, Leondros E, Kouroukli IK, Georgiou LG, Bramis JP. Postoperative pain relief after laparoscopic cholecystectomy: a placebo-controlled double-blind randomized trial of preincisional infiltration and intraperitoneal instillation of levobupivacaine. 0.25%. *Surg Endosc* 2005 Nov;19(11):1503-6
12. Michaloudis D, Petrou A, Bakos P, Chatzimichali A, Kafkalaki K, Papaioannou A, Zeaki M, Flossos A. Continuous spinal anaesthesia/analgesia for the perioperative management of high-risk patients. *Eur J Anaesthesiol* 2000 Apr;17(4):239-47
13. Michaloudis D, Petrou A, Fraidakis O, Kafkalaki K, Katsamouris A. Continuous spinal anaesthesia/analgesia for abdominal aortic aneurysm repair and post-operative pain management. *Eur J Anaesth* 1999 Nov;16(11):810-5
14. Matsota P, Papageorgiou-Brousta M. Intraoperative and postoperative analgesia with subcutaneous ring block of the penis with levobupivacaine for circumcision in children. *Eur J Pediatr Surg* 2004 Jun;14(3):198-202.
15. Papadopoulos GS, Xenakis TA, Arnaoutoglou E, Tefa L, Kitsoulis PB. The treatment of Reflex Sympathetic Dystrophy in a 9 year-old boy with long standing symptoms. *Minerva anesthiol* 2001 Sep;67(9):659-63
16. Saranteas T, Chantzis C, Zogogiannis J, Alevizou A, Anagnostopoulou S, Iatrou C, Dimitriou V. Lateral sciatic nerve examination and localization at the mid-femoral level: an imaging study with ultrasound. *Acta Anaesthesiol Scand* 2007 Mar;51(3):387-8. *Epub* 2007 Jan 25.

17. Vadalouca A, Moka E, Sykiotis C. Combined spinal-epidural technique for total hysterectomy in a patient with advanced, progressive multiple sclerosis. *Reg Anesth Pain Med* 2002 Sep-Oct;27(5):540-1
 18. Gorgias NK, Maidatsi PG, Kyriakidis AM, Karakoulas KA, Alvanos DN, Giala MM. Clonidine versus ketamine to prevent tourniquet pain during intravenous regional anesthesia with lidocaine. *Reg Anesth Pain Med* 2001 Nov-Dec;26(6):512-7
 19. Konstantinidou AS, Balamoutsos NG. Paraplegia in a patient who by chance missed the insertion of an epidural catheter. *Anesth Analg* 1996 May;82(5):1110
 20. Michaloudis D, Fridakis O, Petrou A, et al. Continuous spinal anesthesia/analgesia for perioperative management of morbidly obese patients undergoing laparotomy for gastroplastic surgery. *Obes Surg* 2000 Jun;10(3):220-9
 21. Papagiannopoulou P, Argiriadou H, Georgiou M, Papaziogas B, Sfyra E, Kanakoudis F. Preincisional local infiltration of levobupivacaine vs ropivacaine for pain control after laparoscopic cholecystectomy. *Surg Endosc* 2003 Dec;17(12):1961-4
-

4.8. ΟΙ ΠΡΩΤΕΡΓΑΤΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΙΚΗΣ ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η προσφορά πολλών αναισθησιολόγων στην εξέλιξη της Περιτοχικής Αναίσθησίας στην Ελλάδα παραμένει δυστυχώς άγνωστη. Θεωρούμε όμως σκόπιμο να καταθέσουμε την προσφορά στην Περιτοχική Αναίσθησία ορισμένων Αναίσθησιολόγων και να αιτιολογήσουμε τον λόγο αυτής της προτίμησης. Θα καταθέσουμε την προσφορά της κυρίας Βασιλικής Χειμωνίτση – Κυπρίου, η οποία παρουσίασε την πρώτη εργασία σε διεθνές συνέδριο και του κυρίου Γεωργίου Χαντζή, ο οποίος χορήγησε για πρώτη φορά στην Ελλάδα μορφίνη επισκληριδώς . Όσον αφορά την συμβολή του αείμνηστου ΣΠ. Μακρή, ο οποίος δημοσίευσε την πρώτη εργασία, αυτή είναι ανεκτίμητη και προκύπτει από τις αναμνήσεις του κυρίου Μπαλαμούτσου.

Τέλος, θεωρήσαμε χρέος μας να παρουσιάσουμε την προσφορά της κυρίας Αθηνάς Βαδαλούκα, η οποία ήταν ιδρυτικό μέλος και μας αντιπροσώπευσε για πολλά χρόνια στην Ευρωπαϊκή Εταιρεία Περιτοχικής Αναίσθησίας και του Λουκά Γεωργίου, ενός ακούραστου δάσκαλου της Περιτοχικής Αναίσθησίας.

4.8.1 ΧΕΙΜΩΝΙΤΣΗ – ΚΥΠΡΙΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΠΡΩΤΕΡΓΑΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΙΚΗΣ ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΑΣ

Η κυρία Βασιλική Χειμωνίτση – Κυπρίου είναι εκείνη που παρουσίασε την πρώτη Ελληνική εργασία σχετική με την Περιοχική Αναισθησία, σε διεθνές συνέδριο. Η κυρία Χειμωνίτση – Κυπρίου σπούδασε στην Ιατρική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών, από όπου αποφοίτησε τον Μάρτιο του 1957. Εκπαιδεύτηκε στην Αναισθησιολογία στο Αναισθησιολογικό Τμήμα του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού (με Διευθυντή τον Στέφανο Κουραμένο), από το 1957 μέχρι το τέλος του 1959. Εκεί είχε την τύχη να εκπαιδευτεί στην υπαρχονοειδή αναισθησία. Περάτωσε το 1962 την Ειδικότητα της Αναισθησιολογίας μετά από διετή εργασία – ειδίκευση στην Αναισθησιολογική Σχολή Κοπεγχάγης Σχολή της ΠΟΥ (WHO) και το Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Odense της Δανίας, όπως επίσης και μετά από τρίμηνη παρακολούθηση σε Νοσοκομεία της Σουηδίας. Εκεί εκπαιδεύτηκε και απέκτησε εμπειρία στις τεχνικές Περιοχικής Αναισθησίας και στη Θεραπεία Πόνου. Συνέχισε να παρακολουθεί τις διεθνείς εξελίξεις στην Περιοχική Αναισθησία και στη Θεραπεία Πόνου με την συμμετοχή της σε συνέδρια, σεμινάρια και εκπαιδευτικά προγράμματα σ' ολόκληρο τον κόσμο σε πολύ τακτά χρονικά διαστήματα.

Η κυρία Χειμωνίτση - Κυπρίου υπήρξε υπέρμαχος στη εφαρμογή και τη διάδοση της Περιοχικής Αναισθησίας στην Ελλάδα. Όπως αναφέρει σε συνέντευξή της, η Περιοχική Αναισθησία στην Ελλάδα άργησε να επιβληθεί στα κρατικά Νοσοκομεία και αυτό ήταν σε εξάρτηση από τη χώρα που ο κάθε Αναισθησιολόγος είχε εκπαιδευτεί. θετική στάση είχαν οι εκπαιδευμένοι στην Αμερική, Γερμανία, Σκανδιναβία και αρνητική οι εκπαιδευμένοι στην Γαλλία και ιδιαίτερα στην Αγγλία. Η αντίθεση αυτή μεταξύ των Ελλήνων Αναισθησιολόγων έγινε αντιληπτή ιδιαίτερα στο 1^ο Συνέδριο Αναισθησιολογίας, με την Β. Χειμωνίτση και Γ. Αποστόλου να μιλούν υπέρ της Περιοχικής και την Δέα - Καμβύση και Χασαπάκη κατά. Στη συνεδρίαση αυτή υπήρξε πολύ πάθος τόσο όσον αφορά την υπεράσπιση της Περιοχικής Αναισθησίας όσο και το αντίθετο, κάτι το οποίο συζητείται ακόμη.

Η κυρία Χειμωνίτση – Κυπρίου εργάστηκε ως Διευθύντρια στο Γερουλάνειο Ίδρυμα Αθηνών και στο Νοσοκομείο του Μπόμπολα (Μελίσσια), όπως επίσης στο Ιπποκράτειο Νοσοκομείο (καρδιοαναισθησιολογία), στο Λαϊκό Νοσοκομείο Αθηνών και στο Αγία Όλγα. Από το 1972 και μέχρι το 1999 εργάστηκε ως Διευθύντρια στο Ν. Ι. Ε.Ε. (Νοσηλευτικό Ίδρυμα Εκκλησίας Ελλάδος), που μετέπειτα ονομάστηκε Νομαρχιακό Γενικό Νοσοκομείο Πατησίων (Ν.Γ.Ν.Π.). Το έτος 1976 η κυρία Χειμωνίτση – Κυπρίου ίδρυσε στο Νοσοκομείο

αυτό το πρώτο Ιατρείο Πόνου στην Ελλάδα και το οποίο έγινε συνώνυμο του ονόματός της. Εκεί εκπαιδεύτηκε συνολικά ένας μεγάλος αριθμός Ελλήνων Αναισθησιολόγων.

Η κυρία Χειμωνίτση – Κυπρίου ήταν ιδρυτικό μέλος της Ελληνικής Εταιρείας Πόνου και πρόεδρος αυτής για 4 έτη, ιδρυτικό μέλος της Ελληνικής Εταιρείας Παρηγορητικής και Συμπτωματικής Αγωγής Καρκινοπαθών και μη ασθενών και μέλος του Δ.Σ.

Είναι επίσης επίτιμος πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Πόνου (αλγολογίας) και επιλεγμένο μέλος στην ομάδα εργασίας Παρηγορητικής Φροντίδας Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, όπως επίσης εκπρόσωπος Ελλάδας στην EFIC (European Federation of JASP Chapters).

Το όνομα της κυρίας Χειμωνίτση – Κυπρίου είναι συνδεδεμένο με την Θεραπεία Πόνου στην Ελλάδα και την Περιοχική Αναισθησία, ενώ η προσφορά της είναι ανεκτίμητη.

4.8.2. ΧΑΝΤΖΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΠΡΩΤΕΡΓΑΤΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΙΚΗΣ ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΑΣ

Ο κύριος Γεώργιος Χαντζής είναι ένας από τους πρωτεργάτες της Περιοχικής Αναισθησίας στην Ελλάδα. Περάτωσε την Ειδικότητα της Αναισθησιολογίας το έτος 1965, μετά από διετή εργασία – ειδίκευση στο Δημοτικό Νοσοκομείο Κοπεγχάγης και το Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Odense της Δανίας. Εκεί του δόθηκε η δυνατότητα να εκπαιδευτεί εκτός των άλλων στις τεχνικές Περιοχικής Αναισθησίας – Αναλγησίας και στην αντιμετώπιση του πόνου. Κατόπιν τούτου υπηρέτησε ως Διευθυντής Αναισθησιολογίας στο Νοσοκομείο Αεροπορίας από το έτος 1965 έως το 1985.

Η προσφορά του στην Περιοχική Αναισθησία

Στο Νοσοκομείο της Αεροπορίας, όπου ο κύριος Χαντζής εργάστηκε για 20 χρόνια ως Διευθυντής του Αναισθησιολογικού Τμήματος, εφάρμοσε όλες τις τεχνικές της Περιοχικής Αναισθησίας που διδάχτηκε, ταυτόχρονα όμως τις αναβάθμισε σύμφωνα με τις εξελίξεις και τη διεθνή βιβλιογραφία.

Έτσι λοιπόν, ο κύριος Γεώργιος Χαντζής είναι αυτός ο οποίος χορήγησε για πρώτη φορά στην Ελλάδα μορφίνη στον επισκληρίδιο χώρο. Στο χρονικό διάστημα που ο κύριος Χαντζής υπηρέτησε ως Διευθυντής της Αναισθησιολογίας, ένας σημαντικός αριθμός γιατρών (και φοιτητών) προσήλθε στο Τμήμα Αναισθησιολογίας για την παρακολούθηση των εργασιών, πέρα από τους ειδικευόμενους που ασκούνται σ' αυτό.

Ο κύριος Χαντζής περάτωσε το έτος 1974 τη Διδακτορική Διατριβή του στην Ιατρική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών με σχετικό με την Περιοχική Αναισθησία θέμα:

«Η Αναισθησία του Βραχιόνιου Πλέγματος δι' Επεμβάσεις εις το Ανώτερον»

(εφαρμογή των τεχνικών σε περιπτώσεις).

Και έτσι ο κύριος Χαντζής είναι επίσης ένας από τους πρωτεργάτες στους αποκλεισμούς νεύρων και πλεγμάτων στα άκρα στην Ελλάδα. Τις τεχνικές της Περιοχικής Αναισθησίας - Αναλγησίας που ο κύριος Χαντζής εφάρμοξε, δίδαξε και διέδωσε στην Ελλάδα, βρίσκει κανείς από την ανασκόπηση των δημοσιευμένων ανακοινώσεών του, που παρουσίασε σε διάφορα συνέδρια από το 1969. Οι ανακοινώσεις αυτές είναι σχετικές με την Περιοχική Αναισθησία και Αναλγησία για την αντιμετώπιση του χρόνιου πόνου και αφορούν την υπαραχνοειδή και την επισκληρίδιο αναισθησία, τον αποκλεισμό του βραχιονίου πλέγματος, τον αποκλεισμό του ισχιακού και μηριαίου νεύρου, τον αποκλεισμό του αυχενικού πλέγματος και του αστεροειδούς γαγγλίου, τον αποκλεισμό των μεσοπλευρίων νεύρων, τον συμπαθητικό αποκλεισμό και τον αποκλεισμό του κοιλιακού πλέγματος.

Ο ίδιος αναφέρει ότι οι πιο συχνά εφαρμοζόμενες τεχνικές ήταν οι μασχαλιαίες προσεγγίσεις του βραχιόνιου πλέγματος (Β.Π.), η υποκλείδιος περιαγγειακή και η μεσοσκαληνή, όπως επίσης οι οσφυϊκοί αποκλεισμοί. Στην ανακούφιση του επίμονου πόνου, όταν η φαρμακευτική αγωγή δεν επαρκούσε, εφάρμοξε αναλόγως της περίπτωσης αισθητικούς ή συμπαθητικούς αποκλεισμούς, παροδικούς ή νευρολυτικούς. Καταβαλόταν δε κάθε προσπάθεια ο αποκλεισμός να γίνεται ανώδυνα και να συνδυάζεται με καταστολή.

Η προτίμηση του κυρίου Χαντζή στις Περιοχικές τεχνικές Αναισθησίας, όπως μας ανέφερε, εκδηλώθηκε από την αρχή της εξοικειώσής του μ' αυτές. Ανάμεσα στους λόγους της προτίμησης αυτής ήταν η μεγαλύτερη ασφάλεια που παρείχαν, ιδίως στις έκτακτες και στις επιβεβαρυσμένες περιπτώσεις. Τονίζει όμως και την πρωτόγονη κατάσταση των αναισθησιολογικών μηχανημάτων της εποχής εκείνης και των μηχανημάτων παρακολούθησης· επίσης την μεγάλη στενότητα του ιατρικού προσωπικού, ενώ υπήρχαν εξειδικευμένες νοσηλεύτριες που παρακολουθούσαν τους ασθενείς με Περιοχική.

Ο κύριος Χαντζής ήταν πρόεδρος της Ελληνικής Αναισθησιολογικής Εταιρείας το 1975-1976 και αντιπρόεδρος τον προηγούμενο χρόνο, ενώ από το 1982 είναι μέλος της Διεθνούς Εταιρείας Μελέτης του Πόνου (Intern. Association for the study of Pain). Αξίζει μάλιστα να σημειωθεί ότι στον κύριο Χαντζή οφείλουμε το ότι οι Αναισθησιολόγοι έχουν δικαίωμα συνταγογράφησης των ναρκωτικών, κάτι το οποίο επιτρεπόταν σε ανειδίκευτους γιατρούς, αλλά όχι σε Αναισθησιολόγους. Η προσφορά του στην Αναισθησιολογία και την

Μονάδα Εντατικής Θεραπείας είναι ανεκτίμητη, αλλά δεν αποτελεί θέμα της παρούσας μονογραφίας.

4.8.3 ΒΑΔΑΛΟΥΚΑ ΑΘΗΝΑ

ΠΡΩΤΕΡΓΑΤΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΙΚΗΣ ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΑΣ

Η Αθηνά Βαδαλούκα σπούδασε στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών (1966 - 1972) όπου και περάτωσε τη Διδακτορική Διατριβή της (1976) και την Υφηγεσία της (1984).

Περάτωσε το 1976 την εκπαίδευση στην Αναισθησιολογία στο Αναισθησιολογικό Τμήμα του Νοσοκομείου «Ευαγγελισμός» (Διευθυντής Σ. Κωτσονόπουλος). Από τότε έως σήμερα εργάζεται στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Αρεταίειο, όπου υπηρέτησε και ως Διευθύντρια Αναισθησιολογίας από τις 19-02-1979 έως 06-11-1997.

Μετά μια συνεχή πανεπιστημιακή καριέρα, εκλέχθηκε το έτος 2006 ως Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Αναισθησιολογίας, με ειδικό αντικείμενο τη Θεραπεία Πόνου και την Παρηγορητική Ιατρική.

Η προσφορά της στην Περιοχική Αναισθησία

Η κυρία Αθηνά Βαδαλούκα μετεκπαιδεύτηκε στην Περιοχική Αναισθησία και στην Θεραπεία Πόνου σε Νοσοκομεία του Λονδίνου (Westminste, Queen Charlotte's Hospital for Women), στην κλινική πόνου Staads Kanaal Ολλανδίας και στην Αναισθησιολογική Μονάδα του Eindhoven Ολλανδίας, όπως επίσης στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο L' Aquila Ιταλίας.

Μετά την εξειδίκευσή της στις τεχνικές της Περιοχικής Αναισθησίας και την εμπειρία την οποία απέκτησε, η κυρία Αθηνά Βαδαλούκα εκπαίδευσε μεγάλο αριθμό Αναισθησιολόγων στο Αρεταίειο Νοσοκομείο στις διάφορες τεχνικές. Εκεί οργάνωσε το πρώτο και μοναδικό εκπαιδευτικό κέντρο πόνου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Οργάνωσε επίσης το Τμήμα Μαιευτικής Αναισθησίας στο Αρεταίειο Νοσοκομείο.

Η κυρία Βαδαλούκα υπήρξε ιδρυτικό μέλος της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Περιοχικής Αναισθησίας (ESRA) το έτος 1983. Από τότε είναι εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Περιοχικής Αναισθησίας και Θεραπείας Πόνου στην Ελλάδα, ενώ από το έτος 1987 είναι μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Εταιρείας.

Από το έτος 1997 έως το έτος 2000 η κυρία Βαδαλούκα ήταν πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Περιτοχικής Αναισθησίας (ESRA), ενώ από το έτος 2002 έως σήμερα είναι μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Παγκοσμίου Ιστιτούτου Πόνου (World Institute of Pain).

Πέραν αυτού ήταν από το 1998 – 2001 Διευθυντής της Συντακτικής Επιτροπής του ESRA Newsletter και από το 1999 έως σήμερα Ανταποκριτής και μέλος Συντακτικής Επιτροπής του περιοδικού Anaesthesia Loco- Regionale ALR (Foreign Correspondent and International Scientific Committee).

Από το έτος 1998 έως σήμερα είναι πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Έρευνας της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Περιτοχικής Αναισθησίας (ESRA), ενώ συμμετείχε στις επιστημονικές Επιτροπές των Πανευρωπαϊκών Συνεδρίων ESRA για κρίση εργασιών.

Η κυρία Βαδαλούκα ήταν πρόεδρος Οργανωτικής Επιτροπής 7 διεθνών συνεδρίων σχετικών με την Περιτοχική Αναισθησία, επίτιμος πρόεδρος σε 2 πανευρωπαϊκά συνέδρια, μέλος Οργανωτικής Επιτροπής 3 διεθνών συνεδρίων, και πρόεδρος Οργανωτικής Επιτροπής 7 Ελληνικών συνεδρίων.

Το ερευνητικό έργο της κυρίας Βαδαλούκα αφορά επίσης κυρίως την Περιτοχική Αναισθησία. Ήταν υπεύθυνη 9 διδακτορικών διατριβών που περατώθηκαν με θέμα έρευνας αποκλειστικά την Περιτοχική Αναισθησία. Δημοσίευσε 8 πλήρη άρθρα σε περιοδικά του SCI, 1 επιστολή προς τον εκδότη σε περιοδικά του SCI και 8 πλήρη άρθρα σε περιοδικά εκτός SCI. Παράλληλα έγραψε 19 κεφάλαια (13 ξενόγλωσσα, 6 ελληνικά) σε βιβλία ή πρακτικά διεθνών συνεδρίων. Οι δημοσιεύσεις της σε Ελληνικά περιοδικά ανέρχονται σε 19.

Τέλος είναι συνεκδότης του βιβλίου:

Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, Α. ΒΑΔΑΛΟΥΚΑ, Κ. ΦΙΛΟΣ
ΠΕΡΙΤΟΧΙΚΗ ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΑ,
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΦΥΡΑ, ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2005.

Η κυρία Βαδαλούκα έχει παρουσιάσει ένα μεγάλο αριθμό εργασιών σχετικών με την Περιτοχική Αναισθησία, τόσο σε Ελληνικά όσο και σε διεθνή συνέδρια, ενώ έχουν βραβευθεί οι εργασίες της:

- A. στο Joint Annual ESRA –EUROPAIN Congress, που έγινε στη Ρώμη στις 20-23 September 2000 και
- B. στο International Symposium of World Institute of Pain, που έγινε στην Σαντορίνη στις 21-24 September 2002.

Το όνομα της κυρίας Βαδαλούκα είναι στον Ελληνικό χώρο συνώνυμο με την Περιοχική Αναισθησία. Είναι μια ακούραστη δάσκαλος και έχει αναγνωριστεί τόσο εθνικά όσο και διεθνώς. Για την προσφορά της σαν πρόεδρος της ESRA, έλαβε το έτος 2000 στο Joint ESRA European Congress στη Ρώμη τιμητική διάκριση «Distinguished Service Award».

4.8.4 ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΛΟΥΚΑΣ

ΠΡΩΤΕΡΓΑΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΙΚΗΣ ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΑΣ

Ο κύριος Λουκάς Γεωργίου σπούδασε Ιατρική στο Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών και έλαβε το πτυχίο Ιατρικής το έτος 1970. Εργάστηκε ως έμμισθος εσωτερικός βοηθός του Νοσοκομείου «ΠΑΜΜΑΚΑΡΙΣΤΟΣ» και στο Αναισθησιολογικό Τμήμα του Ι.Γ.Ν.Α. όπου περάτωσε την Ειδικότητα της Αναισθησιολογίας το έτος 1974.

Από τον Ιούλιο του 1984 κατέχει Διευθυντικές θέσεις στα Αναισθησιολογικά Τμήματα του Γεν. Κρατικού Νοσοκομείου Νίκαιας, του Γεν. Νοσοκομείου Χαλκίδας και του Ιπποκράτειου Γ.Ν.Α .

Η προσφορά του στην Περιοχική Αναισθησία

Ο κύριος Λουκάς Γεωργίου είναι ένας από τους πρωτεργάτες της Περιοχικής Αναισθησίας στην Ελλάδα. Περάτωσε το 1988 με << Άριστα >> τη Διδακτορική Διατριβή του στην Ιατρική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών.

Το θέμα της διατριβής ήταν: *«Η Επισκληρίδια Μορφίνη στην Αντιμετώπιση του Μετεγχειρητικού Πόνου»* και έτσι ο κύριος Γεωργίου ήταν από τους πρωτεργάτες στην επισκληρίδια χορήγηση οπιοειδών στην Ελλάδα (1984), όπως επίσης και στην εφαρμογή της Συνδυασμένης Αναισθησίας στην κλινική πράξη.

Ο κύριος Γεωργίου ήταν από τους πρωτεργάτες στην εφαρμογή της θωρακικής επισκληρίδιας αναισθησίας στην Ελλάδα το έτος 1987, όπως επίσης και της τοποθέτησης αυχενικού επισκληρίδιου καθετήρα και στην τεχνική τοποθέτησης μόνιμου επισκληρίδιου καθετήρα για θεραπεία χρόνιου πόνου. Σημαντική θεωρείται και η προσφορά του στην περιγραφή νέας εκπαιδευτικής μεθόδου εντοπισμού του επισκληρίδιου χώρου.

Το έτος 1987 ο κύριος Γεωργίου προτείνει μια νέα μέθοδο τοποθέτησης μόνιμου αυχενικού επισκληρίδιου καθετήρα για αντιμετώπιση πόνου από νεοπλασίες κεφαλής-τραχήλου, ενώ το 1997 περιγράφει την αυχενική επισκληρίδια χορήγηση κορτικοειδών για θεραπεία αυχενικής ριζίτιδας (πρώτη περιγραφή στην Ελλάδα). Την εργασία αυτή

παρουσίασε και στο 5^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Πόνου, στην Καστοριά, 12-14 Νοεμβρίου 2004, όπου έλαβε το 1^ο Βραβείο Προφορικής Ανακοίνωσης.

Το Σεπτέμβριο του 2006 έλαβε το 1^ο Βραβείο για την εργασία του με τίτλο: «Σύγκριση της αποτελεσματικότητας της συμπαθητικής απονεύρωσης (ενδοφλέβιας και αποκλεισμού του αστεροειδούς γαγγλίου) για τη θεραπεία του CRPS άνω άκρων στον ίδιο ασθενή», στο 6^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Πόνου στα Χανιά Κρήτης.

Στην εξέλιξη της Περιφερικής Αισθησίας στην Ελλάδα έχει συμβάλει ο κύριος Γεωργίου σημαντικά με την οργάνωση μετεκπαιδευτικών μαθημάτων στο Αισθησιολογικό Τμήμα που διεύθυνε, όπως επίσης και ως υπεύθυνος Μετεκπαιδευτικών Μαθημάτων της Ελληνικής Αισθησιολογικής Εταιρείας.

Ο κύριος Γεωργίου ήταν διευθυντής έκδοσης στις παρακάτω εκδόσεις της Ελληνικής Αισθησιολογικής Εταιρείας σχετικές με την Περιφερική αισθησία:

1. ΕΠΙΣΚΛΗΡΙΔΙΑ ΜΕΤΕΓΧΕΙΡΗΤΙΚΗ ΑΝΑΛΓΗΣΙΑ. Επίκαιρα θέματα, τεύχος 2, Εκδόσεις Ε.Α.Ε, Αθήνα 1997.
2. ΥΠΑΡΑΧΝΟΕΙΔΗΣ ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΑ. Επίκαιρα θέματα, τεύχος 3, Εκδόσεις Ε.Α.Ε, Αθήνα 1998.

Ενώ έχει συγγράψει πλήθος από κεφάλαια σχετικά με την Περιφερική Αισθησία, τόσο σε τεύχη της Ελληνικής Αισθησιολογικής Εταιρείας όσο και σε διάφορα συγγράμματα.

Σημαντική θεωρείται και η προσφορά του στην Περιφερική Αισθησία με την έκδοση του Βιβλίου:

Λ. Γεωργίου, Α. Οικονόμου. ΕΠΙΣΚΛΗΡΙΔΙΟΣ ΧΩΡΟΣ. «ΜΕΘΟΔΟΙ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΥ - ΙΑΤΡΙΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ», Αθήνα 2004.

Ο κύριος Γεωργίου είναι συγγραφέας 15 δημοσιευμένων εργασιών, σχετικών με την Περιφερική Αισθησία σε Ελληνικά περιοδικά, ενώ έχει παρουσιάσει 45 εργασίες σχετικές με τη Περιφερική Αισθησία σε διάφορα Ελληνικά συνέδρια και εκδηλώσεις.

Πλούσια θεωρείται επίσης και η προσφορά του με την παρουσίαση εργασιών του σε διεθνή συνέδρια και σεμινάρια. Έχει 10 δημοσιεύσεις σε πρακτικά συνεδρίων, 31 ανακοινώσεις σε διεθνή συνέδρια και 3 πλήρεις δημοσιεύσεις σε διεθνή περιοδικά με Impact factor. Ακόμη

πιο σημαντική θεωρείται η προσφορά του στην διδασκαλία της Περιτομικής Αναισθησίας με την παραγωγή, σε συνεργασία με τους συνεργάτες του, επιστημονικών ταινιών σχετικών με τεχνικές της Περιτομικής Αναισθησίας που παρουσιάστηκαν σε συνέδρια και εκδηλώσεις, όπως επίσης με τη παραγωγή ενός DVD.

Οι σχετικές ταινίες του DVD είναι:

1. ΑΥΧΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΛΗΡΙΔΙΟΣ
Γεωργίου Λ, Λουίζος Α, Κουρούκλη Ε, Τσιρτσιρίδου Β.
2. ΘΩΡΑΚΙΚΗ ΕΠΙΣΚΛΗΡΙΔΙΟΣ
Γεωργίου Λ, Λουίζος Α, Κουρούκλη Ε, Τσιρτσιρίδου Β.
3. ΟΣΦΥΙΚΗ ΕΠΙΣΚΛΗΡΙΔΙΟΣ
Γεωργίου Λ, Κουρούκλη Ε, Κρεμαστινού Φ, Κωστοπούλου Φ.
4. ΣΥΝΔΥΑΣΜΕΝΗ ΠΕΡΙΤΟΜΙΚΗ
Γεωργίου Λ, Κουρούκλη Ε, Κρεμαστινού Φ, Παπαστάμου Μ.
5. ΙΕΡΑ ΕΠΙΣΚΛΗΡΙΔΙΟΣ
Γεωργίου Λ, Κουρούκλη Ε, Κρεμαστινού Φ, Κωστοπούλου Φ.
6. ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΜΟΝΙΜΟΥ ΕΠΙΣΚΛΗΡΙΔΙΟΥ ΚΑΘΕΤΗΡΑ
Γεωργίου Λ, Κουρούκλη Ε, Κρεμαστινού Φ, Τσιρτσιρίδου Β.
7. ΧΗΜΙΚΗ ΣΥΜΦΥΣΙΟΛΥΣΗ
Γεωργίου Λ, Κουρούκλη Ε, Τσιρτσιρίδου Β, Κωστοπούλου Φ.

5.0 ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Η ανεύρεση των στοιχείων που παραθέσαμε ήταν απρόβλεπτα δύσκολη. Αυτό οφείλονταν στο γεγονός ότι δεν υπήρχαν πλήρη στοιχεία σε καμία βιβλιοθήκη τόσο Νοσοκομειακή, όσο και Πανεπιστημιακή. Το ίδιο ισχύει και για την Ελληνική Εταιρεία Αναισθησιολογίας, η οποία δεν διέθετε ένα πλήρες αρχείο.

Υπήρξε επίσης μεγάλη δυσπιστία ως προς τον σκοπό μας ή έλλειψη κατανόησης για την προσπάθεια αυτή. Παρόλα αυτά, η προσπάθειά μας ήταν σημαντική και οδήγησε στην δημιουργία ενός στοιχειώδους αρχείου σχετικού με την εξέλιξη της Περιτομικής Αναισθησίας στην Ελλάδα, και το οποίο θα είναι χρήσιμο για το μέλλον.

Από τα στοιχεία που παραθέσαμε προκύπτει ότι η εξέλιξη της Περιτομικής Αναισθησίας στην Ελλάδα ήταν αργή.^{3,43} Η εξέλιξη αυτή συμβαδίζει με την εξέλιξη της Περιτομικής Αναισθησίας σε πολλά άλλα κράτη. Ο κυριότερος λόγος της εξέλιξης αυτής ήταν η επιστημονική καταξίωση της Γενικής Αναισθησίας, μετά την εφαρμογή της μυοχάλασης, της διασωλήνωσης της τραχείας και της ελεγχόμενης αναπνοής την δεκαετία του 1950. Έτσι, η Περιτομική Αναισθησία τέθηκε στο περιθώριο σε πολλές χώρες του κόσμου. Στη Μεγάλη Βρετανία η εξάπλωση της Περιτομικής Αναισθησίας καθυστέρησε μάλιστα για πολλά χρόνια, λόγω της απαγόρευσης της υπαραχνοειδούς αναισθησίας από τον Καθηγητή Sir Robert Macintosh. Η απαγόρευση αυτή έγινε μετά την περιγραφή μόνιμης, βαριάς παραπληγίας και επώδυνου συνδρόμου σε δύο ασθενείς, τον Cecil Roe και τον Albert Woolley, οι οποίοι υποβλήθηκαν σε υπαραχνοειδή αναισθησία από τον ίδιο Αναισθησιολόγο (Dr James M Graham), την ίδια μέρα, στο ίδιο νοσοκομείο και με το ίδιο φάρμακο. Η επιλοκή αυτή αποδόθηκε στην επιμόλυνση του φαρμάκου ή της αμπούλας.²⁵ Παρά το γεγονός ότι ο Sir Robert Macintosh βοήθησε να αθωωθεί ο Αναισθησιολόγος, απαγόρευσε την χρήση της υπαραχνοειδούς αναισθησίας στην Αγγλία. Το γεγονός αυτό επηρέασε αρνητικά την εξάπλωση της Περιτομικής Αναισθησίας και στην Ελλάδα καθόσον η πλειοψηφία των πρώτων Ελλήνων Αναισθησιολόγων εκπαιδεύτηκε την περίοδο αυτή στην Μεγάλη Βρετανία.

Την Περιτομική Αναισθησία στην Ελλάδα την διέδωσαν οι Αναισθησιολόγοι που εκπαιδεύτηκαν στην Αμερική, στις Σκανδιναβικές χώρες και την Κεντρική Ευρώπη.

Οι πρώτες τεχνικές που χρησιμοποιήθηκαν ήταν η υπαραχνοειδής αναισθησία και η ενδοφλέβια Περιτομική Αναισθησία.^{29,30,31} Η επισκληρίδιος αναισθησία άρχισε να χρησιμοποιείται από τους Αναισθησιολόγους στη δεκαετία του 1970. Η Περιτομική Αναλγησία άρχισε έτσι να ενδιαφέρει τους Αναισθησιολόγους όλο και περισσότερο και αρχίζει και η εφαρμογή διαφόρων αποκλεισμών για θεραπευτικούς σκοπούς, όπως ο

αποκλεισμός του αστεροειδούς γαγγλίου για ωμαλγία και η διήθηση στην σπονδυλική στήλη για οσφυαλγία (συνέντευξη Ιακακωβίδου-Τούντα).

Για την αντιμετώπιση του πόνου, σύμφωνα με τις μαρτυρίες του κυρίου Μπαλαμούτσου, εφαρμοζόταν επίσης τεχνικές, όπως η διήθηση του κοιλιακού πλέγματος με αιθυλική αλκοόλη, με ραχιαία προσπέλαση σε νεοπλασίες της άνω κοιλίας και η νευρόλυση των οπισθίων ριζών των κατώτερων αυχενικών και ανώτερων θωρακικών για πόνο από νεοπλασία μαστού. Η ραχιαία νευρόλυση γινόταν από τον Σπ. Μακρή, αλλά κι ο ίδιος με την καθοδήγησή του είχε επιχειρήσει εισαγωγές της ραχιαίας βελόνας στην αυχενική ή θωρακική μοίρα της σπονδυλικής στήλης, συνηθέστερα στο διάστημα A₆-A₇.

Στη δεκαετία του 1970 εμφανίζονται στην Ελληνική Αναισθησιολογία τα πρώτα 2 άρθρα που αφορούν την επισκληρίδιο στην Μαιευτική και ένα άρθρο υψηλής επισκληριδίου στην Γενική Χειρουργική.^{33,34}

Η δεκαετία του 1980 είναι η δεκαετία των μεγάλων αλλαγών. Για πρώτη φορά στην Ελληνική Βιβλιογραφία δημοσιεύεται στο περιοδικό Ελληνική Αναισθησιολογία ένας σχετικά μεγάλος αριθμός δημοσιεύσεων,^{49 - 96} ενώ παρουσιάζεται επίσης ένας σχετικά μεγάλος αριθμός εργασιών στα συνέδρια της Ελληνικής Αναισθησιολογικής Εταιρείας.^{151 - 254}

Ένα αξιοσημείωτο γεγονός είναι επίσης η ίδρυση της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Περιτομικής Αναισθησίας και η οργάνωση των 2 πρώτων Πανελληνίων Συνεδρίων Περιτομικής Αναισθησίας.^{450 - 457}

Είναι προφανές ότι η επισκληρίδιος αναισθησία χρησιμοποιείται πλέον από ένα μεγάλο αριθμό Αναισθησιολόγων, όπως προκύπτει από τις εργασίες που παραθέσαμε, ενώ αυτή εφαρμόζεται και στην αντιμετώπιση του μετεγχειρητικού πόνου.

Στην δεκαετία του 1980 καθιερώνεται επίσης η προσθήκη οπιοειδών αρχικά στον επισκληρίδιο και στη συνέχεια στον υπαραχνοειδή χώρο.⁴⁹ Η προσθήκη των οπιοειδών έχει συμβάλει σημαντικά στην ανακούφιση του πόνου, του μετεγχειρητικού και του καρκινικού, ενώ έχει μειώσει σημαντικά επεμβατικές πράξεις, όπως η διήθηση νεύρων και πλεγμάτων. Από την άλλη μεριά αρχίζει να προβληματίζει τόσο ο τρόπος στήριξης του επισκληριδίου καθετήρα, όσο η διάρκεια παραμονής του.

Παράλληλα αρχίζει η έρευνα που αφορά την προσθήκη άλλων ουσιών στον επισκληρίδιο χώρο, όπως η κεταμίνη, η λαβεταλόλη και άλλες ουσίες.

Στη δεκαετία του 1990 αρχίζει η συνεχής χορήγηση φαρμάκων στον επισκληρίδιο χώρο, ενώ εφαρμόζεται επίσης μια νέα τεχνική, η συνδυασμένη υπαραχνοειδής –

επισκληρίδιος αναισθησία. Για πρώτη φορά επίσης παρουσιάζονται εργασίες σχετικές με την Περιτομική Αναισθησία σε παιδιά.

Στη χρονική περίοδο 2000 – Ιούλιος 2007, όπως προκύπτει από τα πρακτικά των συνεδρίων, αρχίζει πλέον η μόνιμη εμφύτευση αντλίας και υπαραχοειδή καθετήρα για την χορήγηση φαρμάκων, σε ασθενείς με χρόνιο πόνο. Άλλη τεχνική που πρωτοεμφανίζεται επίσης είναι η κατ' επίκληση επισκληρίδια χορήγηση φαρμάκων.

Ένα αξιοσημείωτο γεγονός είναι η σημαντική αύξηση των δημοσιεύσεων σε ξενόγλωσσα περιοδικά μετά το έτος 2000. ⁴⁶⁸⁻⁵⁰⁷

Η πορεία αυτή συμβαδίζει με την οργάνωση του Εθνικού Συστήματος Υγείας, όσον αφορά την αύξηση των εργαζόμενων Αναισθησιολόγων στα Νοσοκομεία και την ίδρυση περισσότερων Πανεπιστημιακών Αναισθησιολογικών Κλινικών. Σημαντική θεωρείται η προσφορά στην εξέλιξη αυτή τόσο των Πανεπιστημιακών Κλινικών όσο και των Κλινικών ΕΣΥ. Πιθανότατα ένα σημαντικό ρόλο θα έπαιξε και η ίδρυση της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Αναισθησιολογίας και η οργάνωση των Πανελληνίων Συνεδρίων Περιτομικής Αναισθησίας.

Έτσι η Εξέλιξη της Περιτομικής Αναισθησίας στην Ελλάδα είναι σημαντική, ενώ σημαντική φαίνεται να είναι και η προσφορά των Ελλήνων Αναισθησιολόγων στην διεθνή κοινότητα, όπως προκύπτει από τον σημαντικό αριθμό αναφορών εργασιών από άλλους συγγραφείς.

6. ΠΕΡΙΛΗΨΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ: Η ιστορία της Περιτοχικής Αναισθησίας είναι καλά τεκμηριωμένη στη διεθνή βιβλιογραφία, ενώ δεν υπάρχει τίποτα για την εξέλιξη της στην χώρα μας. Σκοπός της έρευνας είναι να μελετήσουμε την εξέλιξη της Περιτοχικής Αναισθησίας στην Ελλάδα.

ΥΛΙΚΟ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΣ: Η συλλογή των στοιχείων έγινε από μαρτυρίες παλαιών συναδέλφων, από τις σχετικές με την Περιτοχική Αναισθησία δημοσιεύσεις στην «Ελληνική Αναισθησιολογία» και τα ξενόγλωσσα περιοδικά του PubMed., που έγιναν από Έλληνες Αναισθησιολόγους. Αξιολογήθηκαν επίσης τα πρακτικά των Πανελληνίων Συνεδρίων Αναισθησιολογίας και Περιτοχικής Αναισθησίας. Η αναζήτηση των αρχείων έγινε για το χρονικό διάστημα 1960 - Ιούλιος 2007.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ: Η πρώτη δημοσίευση εμφανίζεται το 1966. Οι μεγάλες αλλαγές γίνονται στη δεκαετία του 1980. Εφαρμόζονται πλέον όλες οι τεχνικές, αρχίζει η προσθήκη οπιοειδών επισκληριδίων και υπαραχνοειδών, ενώ δημοσιεύονται και παρουσιάζονται πολλές εργασίες στα συνέδρια. Διεξάγονται επίσης τα πρώτα συνέδρια Περιτοχικής Αναισθησίας. Από το 1990 αρχίζει η συνεχής χορήγηση φαρμάκων στον επισκληριδίο χώρο, η συνδυασμένη υπαραχνοειδής – επισκληριδίου αναισθησία και η Περιτοχική Αναλγησία στα παιδιά. Από το 2001 εφαρμόζεται πλέον η μόνιμη εμφύτευση αντλίας και υπαραχνοειδούς καθετήρα και η κατ' επίκληση επισκληριδία αναλγησία. Επίσης παρουσιάζεται μια σημαντική αύξηση των ξενόγλωσσων δημοσιεύσεων από Έλληνες Αναισθησιολόγους.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ: Η εξέλιξη της Περιτοχικής Αναισθησίας στην χώρα μας είναι σημαντική και συμβαδίζει με την αύξηση των εργαζόμενων Αναισθησιολόγων στα Νοσοκομεία και την ίδρυση περισσότερων Πανεπιστημιακών Αναισθησιολογικών Κλινικών, ενώ σημαντική φαίνεται να είναι και η προσφορά των Ελλήνων Αναισθησιολόγων στην διεθνή κοινότητα.

7.0 SUMMARY

INTRODUCTION: The history of regional anesthesia is documented enough in the international literature, but there is nothing about its evolution in our country.

The aim of our study is to investigate the evolution of regional anesthesia in Greece.

METHODS: The data has collected from the interview of old Anesthesiologists, from relatives with the regional anesthesia papers in Acta Hellenica Anaesthesiologica and other medical magazines in Pubmed, which were published from Greek Anesthesiologists. Also, the data has collected from the books of abstracts of the Greek Congresses of Anesthesiology and Regional anesthesia. The searching of the data was done for the time from 1960 until July 2007.

RESULTS: The first announcements were appeared in 1967. The big changes in the regional anesthesia were done in the tenth of the 1980. It starts the administration of the opioids epidural and subarachnoidal, the often appearance of publications and the announcement a lot of studies in the congresses. Also were organized the first congresses of regional anesthesia. From 1990 started the continuous administration of medicines in epidural area, the epidural/subarachnoidal anesthesia and the regional analgesia for child. From 2001 started the implantation of pump with subarachnoidal catheter. Also at the same time started the epidural patient controlled analgesia. Also is presented one significant increase of the foreign language papers from Greek Anesthesiologists.

DISCUSSION: The evolution of regional anesthesia in our country is significant and depended from the increase of Anesthesiologists working in the hospitals and the starting of the most of University Anesthesiological Clinics, whereas it seems to be important the offer of the Greek Anesthesiologists in the international literature.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

1. Παπαδόπουλος Γ. Η εξέλιξη της αναισθησίας. University Studio Press Θεσσαλονίκη 1999.
2. Παπαδόπουλος Γ, Βαδαλούκα Α, Φίλος Κ. Περιοχική Αναισθησία. Εκδόσεις Εφύρα – Ιωάννινα 2005.
3. Τσίλη Δ. Η εξέλιξη της περιοχικής αναισθησίας. Μεταπτυχιακή Διπλωματική Διατριβή. Μεταπτυχιακό πόνου Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων 2006.
4. Huegin W. Anaesthesia. Entdeckung, Fortschritt, Durchbruecke. Editiones “Roche”, Basel, Schweiz 1968.
5. Rushman GB, Davies NJH, Atkinson RS Regional techniques, A Short History of Anaesthesia. Oxford, Butterworth-Heinemann 1996; pp 140-1.
6. Moreno Y Maiz T. Recherches chimiques et physiologiques for l'erythroxyllum coca du Perou et la cocaine. Paris, Louis Leclerc 1868; pp 70-1.
7. Anrep VK: Kokain kak sredstvo mestno anesteziyushtee [Cocaine as a means of local anesthesia]. Vrach; 5(46): 773-4.
8. Koller C: Ueber die verwendung des Cocain zur anesthesierung am Auge. Wien Med Wochenschr; 1884; 34:1276-8, 1309-11.
9. Bercker, H.K. (1963) Carl Koller and cocaine. Psychoanalytic Quartely 1963; 32: 309-343.
10. Olch PD: Willam S. Halsted and local anesthesia: Contributions and complications. Anesthesiology 1975; 42: 479-86.
11. Spirling LI, Daniels IR. William Stewart Halsted-surgeon extraordinaire: A story of 'drugs, gloves and romance' .J R Soc Health 2002; 122: 122-4.
12. Crowe, S J: Halsted of Johns Hopkins, The Man and His Men 1957.
13. Corning JL Spinal anaesthesia and local medication of the cord.
14. N. Y. Med J 1885; 42:485.
15. Dellepiane G, Badino P. L'anestesia paravertebrale in ostetricia e ginecologia. La Clin Ostetr 1927; 29:538.
16. Braun H. Zur Geschichte der oertlichen Betaubung . Chirurg 1927; I, 423.
17. Bier AKG. Versuche uber Cocainisierung des Ruckenmarkes. Dtsch Z Chir 1899; 51: 381.
18. Calthorpe Z. The history of spinal needles. Anaesthesia 2004; 1231–123.
19. Kreis O. Ueber Medullaernarkose bei Gebarenden. Zentralbl Gynak 1900; 28: 724.

20. Abgar V. Proposal for a new method of evaluation of the newborn infant. *Anesth Analg* 1953; 32: 260.
21. Stoeckel W. Ueber sakrale Anaesthesia. *Zentralbl Gynakol* 1909; 33: 1.
22. Dogliotti AM. Un promettente metodo di anestesia tronculare in studio: 1a rachianestesia peridurale segmentaria. *Bo11 e Mem Piemontese Chir, Torino (Italia)* 1931; p 385.
23. Dogliotti AM. Eine neue Methode der regionaren Anaesthesia: Die peridurale segmentaere Anaesthesia. *Zentralbl Chir* 1931; 50: 3141.
24. Flowers EC, Hellman LM, Hingson RA. Continuous peridural anesthesia/analgesia for labor, delivery and cesarean section. *Anesth Analg Curr Res* 1949; 28: 181.
25. Curbelo MM. Continuous Peridural Segmental Anesthesia by Means of Ureteral Catheter. *Anesthesia and Analgesia* 1949; Jan – Feb: 13-23. Γκιάλας Μ. Η ελληνική ιατρική στους αγώνες του 1940. *Ιατρική Επιθεώρηση Ενόπλων Δυνάμεων* 1995; 29: 51–6.
27. Κρεμμύδας Β. Η Ελληνική ιατρική στους αγώνες του 1940. *Ιατρική Επιθεώρηση Ενόπλων Δυνάμεων* 1995; 29: 6–12.
28. Kennedy F, Effron AS, Perry C. The grave spinal paralysis caused by spinal anesthesia. *Surg Gynecolog Obstet* 1950; 91: 385.
29. Κασκαρέλης Δ., Παπαδημητρίου Γ.. Η επισκληρίδιος αναλγησία κατά τον τοκετόν. *Αρχαίον Μαιευτικής και Γυναικολογικής Εταιρείας* 1963.
30. Μακρής Σ., Τριανταφυλλίδης Α., Λάμπας Δ., Ριτσώνη Ι. Ενδοφλέβιος περιοχική αναλγησία. *Ελληνική Αναισθησιολογία Αναλγησία–Αναζωογόνησις* 1966; Τόμος 1 (Τεύχος 1):50–61.
31. Μήρτσου Κ., Κουρεμένου Σ.. Συμβάματα κατά την χρήση τοπικής αναισθησίας. *Ελληνική Αναισθησιολογία Αναλγησία–Αναζωογόνησις* 1967; Τόμος 1 (Τεύχος 4):386–388.
32. Χαντζής Γ.Π., Καρδαλινός Α.Β.. Περίπτωση πλήρους κολποκοιλιακού αποκλεισμού κατά την διάρκεια ενδορραχιαίας αναλγησίας. *Ελληνική Αναισθησιολογία Αναλγησία–Αναζωογόνησις* 1970; Τόμος 4 (Τεύχος 1-2): 13-22.
33. Βασιλόπουλου Π., Στρίντζη Ν.. Η Επισκληρίδιος Αναλγησία εις την Μαιευτικήν. *Ελληνική Αναισθησιολογία Αναλγησία–Αναζωογόνησις* 1970; Τόμος 4 (Τεύχος 3-4):173–187.
34. Τούντα–Ιακωβίδου Μ., Ζουλιάτη–Τσαμανή Δ.. Υψηλή συνεχής επισκληρίδιος αναλγησία (Επί μιας Περιπτώσεως υφολικής γαστρεκτομής). *Ελληνική*

- Αναισθησιολογία Αναλγησία–Αναζωογόνησις 1973; Τόμος 7 (Τεύχος 3-4): 193-197.
35. Χαντζής Γ.Π.. Η στελεχιαία αναισθησία του Βραχιονίου πλέγματος (ανασκόπησις). Ελληνική Αναισθησιολογία Αναλγησία–Αναζωογόνησις 1974; Τόμος 8 (Τεύχος 1-2):22–28.
 36. Δαββέτα–Γεωργακοπούλου Α.. Η οσφυϊκή επισκληρίδιος αναλγησία κατά τον τοκετόν. Ελληνική Αναισθησιολογία Αναλγησία–Αναζωογόνησις 1975; Τόμος 9 (Τεύχος 1-2):15–26.
 37. Χαντζής Γ.Π.. Ο περιαγγειακός αποκλεισμός του βραχιονίου πλέγματος– βελτιώσεις της μεθόδου. Ελληνική Αναισθησιολογία Αναλγησία–Αναζωογόνησις 1975; Τόμος 9 (Τεύχος 1-2):27-38.
 38. Μαυροκεφαλίδου-Παπασιοπούλου Σ., Αντωνοπούλου Θ., Κοντοπούλου Σ., Σχοινά Ι.. Αντιμετώπιση ασθενούς κατόπιν χορηγήσεως υπερβολικής δόσεως λιδοκαΐνης. Ελληνική Αναισθησιολογία Αναλγησία–Αναζωογόνησις 1975; Τόμος 9 (Τεύχος 1-2):66-70.
 39. Μαυροκεφαλίδου-Παπασιοπούλου Σ., Κοντοπούλου Σ., Μουσχοβία Α., Αραμπατζή Ε.. Πρόληψις της κεφαλαλγίας κατόπιν τρώσεως της σκληράς μήνιγγος. Ελληνική Αναισθησιολογία Αναλγησία–Αναζωογόνησις 1975; Τόμος 9 (Τεύχος 3-4):147-150.
 40. Οικονομάκου Γ.Λ., Στάθη Δ.. Αι μετά ραχιαναισθησίαν κεφαλαλγίαι και η θεραπεία αυτών δι’ εισπνοών O_2/CO_2 . Ελληνική Αναισθησιολογία Αναλγησία –Αναζωογόνησις 1975; Τόμος 9 (Τεύχος 3-4):151-154.
 41. Μπαλαμούτσος Ν.Γ.. Διήθησις του κοιλιακού πλέγματος δια αιθυλικής αλκοόλης κατά την διάρκειαν λαπαροτομίας. Ελληνική Αναισθησιολογία Αναλγησία–Αναζωογόνησις 1977; Τόμος 11 (Τεύχος 1-2):136-141.
 42. Χατζηδάκη Η., Βελμάχου Κ., Παρασκευά Π., Πανταζάτου Ε., Φλίγγερ ΚΛ.. Πρόκλησις περιοχικής αναισθησίας του μηρού, δι’ εγχειρήσεις περί το ισχίον, δι’ εγχύσεως τοπικού αναισθητικού εις τον χώρον του ψοΐτου. Ελληνική Αναισθησιολογία Αναλγησία–Αναζωογόνησις 1977; Τόμος 11 (Τεύχος 1-2): 168-173.
 43. Μπαλαμούτσος Ν.Γ., Αλεβίζου ΦΡ.. Αντιμετώπιση στύσεως κατά την διάρκειαν κυστεοσκοπήσεως υπό ενδορραχιαίαν αναισθησίαν. Ελληνική Αναισθησιολογία Αναλγησία-Αναζωογόνησις 1977; Τόμος 11 (Τεύχος 1-2): 287-289.

44. Χαντζής Γ.Π.. Η αναισθησία όλων των νεύρων του άνω άκρου με μία έγχυση στη μασχάλη. Ελληνική Αναισθησιολογία Αναλγησία–Αναζωογόνησις 1977; Τόμος 11 (Τεύχος 3-4):232 –235.
45. Κυριαζοπούλου Κ., Σκουλούδη Α., Αποστόλου Γ., Τόλικά Σ.. Περιοχική αναισθησία. Ελληνική Αναισθησιολογία Αναλγησία–Αναζωογόνησις 1977; Τόμος 11 (Τεύχος 3-4):236 –239.
46. Φασουλάκη Α., Τσώτσου Μ., Παράσχου Α., Σγαρδώνης Ι.. Τοξική επίδρασις προκαΐνης κατόπιν τοπικής διηθήσεως. Ελληνική Αναισθησιολογία 1978; Τόμος 12 (Τεύχος 1-2):36-38.
47. Ιωαννίδης Θ., Αποστόλου Γ.. Περίπτωση ολικής ενδοραχιαίας αναισθησίας επί σχεδιαζομένης επισκληριδίου. Αντιμετώπιση. Ελληνική Αναισθησιολογία 1978; Τόμος 12 (Τεύχος 1-2):69-72.
48. Παπαδοπούλου Ι.Α., Κομνηνού Α.Κ., Κανιάρη Π.. Μαιευτική Αναλγησία. (Παρατραχηλικός αποκλεισμός με μπουπιβακαΐνη). Ελληνική Αναισθησιολογία 1978; Τόμος 12 (Τεύχος 3-4):186-190.
49. Αποστόλου Γ., Μπουχούτσος Ι.. Περιοχική αναισθησία (αυχενικό block) στην καρωτιδική ενδαρτηριεκτομή. Ελληνική Αναισθησιολογία 1979; Τόμος 13 (Τεύχος 3-4):185-192.
50. Χαντζής Γ.Π., Λιόλιος Α., Μοιραΐος Α., Χασιώτης Ν., Βασιλειάδης Κ.. Μετεγχειρητική αναλγησία με επισκληρίδιο μορφίνη. Ελληνική Αναισθησιολογία 1980; Τόμος 14 (Τεύχος 3-4):161-165.
51. Κατσούλη Ε., Μελά Α., Τιερρή Κ.. Σπάνια επιπλοκή επισκληριδίου αναισθησίας. Ελληνική Αναισθησιολογία 1980; Τόμος 14 (Τεύχος 3-4):207-210.
52. Δημόπουλος ΗΡ., Στρίντζη-Πασχαλάκη Ν., Κουμαντάκης ΕΥΓ.. Επισκληρίδιος αναλγησία στην καισαρική τομή. Ελληνική Αναισθησιολογία 1981; Τόμος 15 (Τεύχος 1-2):34-38.
53. Κλώνη Μ., Χριστοδουλάκης Γ., Στρατήγη Π., Σκουλούδης ΑΝΤ.. Αποτελέσματα χορηγήσεως Νιτρογλυκερίνης (NTG) επί στεφανιαίας νόσου κατά την περιοχική αναισθησίαν. Ελληνική Αναισθησιολογία 1981; Τόμος 15 (Τεύχος 1-2):55-57.
54. Στρίντζη-Παχαλάκη Ν., Καραθάνος ΑΧ., Δημόπουλος ΗΡ., Μαλαμίτση-Puchner Α.. Επίδραση της επισκληριδίου και γενικής αναισθησίας στη νευρολογική συμπεριφορά του νεογέννητου. Ελληνική Αναισθησιολογία 1981; Τόμος 15 (Τεύχος 1-2):58-62.

55. Χειμωνίτση-Κυπρίου Β., Ευτυχίδου Ε., Γιαννάκου Μ., Καψαλοπούλου-Ηλιάδη Π., Κατσούλης Π., Σάλεχ Μ.Α., Ζώρζος Σ.. Η αντιμετώπιση των αναπνευστικών προβλημάτων στη χειρουργική του ανωτέρου ουροποιητικού. Ελληνική Αναισθησιολογία 1981; Τόμος 15 (Τεύχος 1-2):108-112.
56. Ανδρέου Ι.. Αποτελέσματα από τη χρήση επισκληριδίου αναισθησίας στη Μαιευτική. Ελληνική Αναισθησιολογία 1981; Τόμος 15 (Τεύχος 3-4): 211-215.
57. Αθανασιάδης ΧΡ.Γ., Χαντζής Γ.Π., Βασιλειάδης Κ., Χασιώτης Ν., Ευτυχίδου Ε.. Η στελεχιαία αναισθησία του βραχιονίου πλέγματος με την βοήθεια του ηλεκτρικού ερεθιστού νεύρων. Ελληνική Αναισθησιολογία 1982; Τόμος 16 (Τεύχος 1-2):47-49.
58. Χαντζής Γ.Π., Χασιώτης Ν., Αθανασιάδης ΧΡ., Βασιλειάδης Κ., Μοιραίος Α.. Η διάρκεια της επισκληριδίου με συνδιασμό λιδοκαϊνης και βουπιβακαϊνης. Ελληνική Αναισθησιολογία 1982; Τόμος 16 (Τεύχος 1-2):50-52.
59. Κουμπλής Ε., Μπακοπούλου-Χονδρελή Σ., Σκουλούδης Α.. Ινωδογονόλυσις και αναισθησία. (Συγκριτική μελέτη επί γενικής, επισκληριδίου και ραχιαίας αναισθησίας). Ελληνική Αναισθησιολογία 1982; Τόμος 16 (Τεύχος 1-2):67-71.
60. Μπαθρέλλου ΣΤ., Κάβουρας Ι., Σερμαγιάς ΣΤ., Κλώνη Μ.. Μεταβολαί των τιμών του σακχάρου του αίματος επί διαβητικών ασθενών κατά την γενικήν και περιοχικήν αναισθησίαν. Ελληνική Αναισθησιολογία 1982; Τόμος 16 (Τεύχος 3-4):232-236.
61. Σιλβέστρος Ι., Σίτος Λ., Κοντογεώργος Λ.. Η αντιμετώπιση της αντιδράσεως του θυροειδούς νεύρου στις διαουρηθρικές επεμβάσεις. Ελληνική Αναισθησιολογία 1983; Τόμος 17 (Τεύχος 1-2):76-79.
62. Χαντζής Γ.Π., Αναγνωστάκος Α.Κ.. Αντιμετώπιση χρόνιου πόνου με επισκληρίδιο μορφίνη. Ελληνική Αναισθησιολογία 1983; Τόμος 17 (Τεύχος 3-4):167-169.
63. Τριανταφυλλίδης Α., Χαραλαμπίδης Ε., Κόττης Γ., Ανδριανοπούλου Α., Βεβελογιάννης Δ.. Μέθοδοι αναισθησιολογικής αντιμετώπισης για την αποφυγή του ερεθισμού του θυροειδούς νεύρου κατά τη διουρηθρική εκτομή των θηλωμάτων της ουροδόχου κύστεως. Ελληνική Αναισθησιολογία 1984; Τόμος 18 (Τεύχος 1):60-65.
64. Ασκητοπούλου Ε.. Ραχιαία Αναισθησία: Επίδραση στην Καρδιαγγειακή Λειτουργία. Ελληνική Αναισθησιολογία 1985; Τόμος 19 (Τεύχος 2):123-140.
65. Χαντζής Γ.Π.. Περίπτωση πολύμηνης επισκληριδίου αναλγησίας με μορφίνη και εκροή εγκεφαλονωτιαίου υγρού. Ελληνική Αναισθησιολογία 1985; Τόμος 19 (Τεύχος 2):157-159.
66. Γεωργίου Λ., Κακούρη Α., Σπάθη Α., Τόλιος Ι., Ντόλου Π., Παπαδοπούλου Α.. Συνδυασμένη αναισθησία με επισκληρίδια βουπιβακαϊνη και φεντανύλη σε

- επεμβάσεις κοιλίας (Σύγκριση με γενική αναισθησία). Ελληνική Αναισθησιολογία 1985; Τόμος 19 (Τεύχος 4):293-297.
67. Τζοβαΐρη-Τσάκωνα Ε., Τσολάκη Μ., Γκιάλα Μ., Σεττάς Λ., Τσάκωνας Α.. Συμβολή στην ανακούφιση του πόνου της οσφυοϊσχιαλγίας με επισκληρίδιες εγχύσεις βουπιβακαΐνης και δεξαμεθαζόνης. Ελληνική Αναισθησιολογία 1986; Τόμος 20 (Τεύχος 3):179-183.
68. Πλέσια Ε., Μοντέζι Μ., Σπιθάκης Μ., Βασιλείου Κ., Καψαλοπούλου Π., Καραμιγάλη Ε.. Συνεχής στάγδην χορήγηση μιδαζολάμης σε υπερήλικες αρρώστους με περιοχική αναισθησία. Ελληνική Αναισθησιολογία 1986; Τόμος 20 (Τεύχος 3):188-192.
69. Τσολάκη Μ., Τζοβαΐρη-Τσάκωνα Ε., Φίστα Α., Αρδίτης Ι., Γκιάλα Μ.. Θεραπεία της νευραλγίας του τριδύμου με διηθήσεις Μαρκαΐνης. Ελληνική Αναισθησιολογία 1987; Τόμος 21 (Τεύχος 1):34-36.
70. Τσάκωνα Ε., Τσολάκη Μ., Αναγνωστίδου Α., Τσιότρας Χ., Καρδαμύδας Α., Γκιάλα Μ.. Θεραπευτική αντιμετώπιση της μεσοπλεύριας νευραλγίας. Ελληνική Αναισθησιολογία 1987; Τόμος 21 (Τεύχος 1):37-40.
71. Αθανασιάδης Χ.Γ., Σιλβέστρος Ι.. Η κλινική χρήση της ενδοραχιαίας μπουπιβακαΐνης (σε 88 αρρώστους). Ελληνική Αναισθησιολογία 1987; Τόμος 21 (Τεύχος 1):59-63.
72. Τζαμτζής Ε., Βασιλάκος Δ., Ευαγγελίδης Θ., Αργυρακούλη Γ., Λειβαδάρας Ν., Γκιάλα Μ.. Μελέτη των επιδράσεων στο αναπνευστικό σύστημα, από τη χρήση της σουφεντανύλης επισκληρίδια, για διεγχειρητική και μετεγχειρητική αναλγησία. Ελληνική Αναισθησιολογία 1987; Τόμος 21 (Τεύχος 2):130-135.
73. Μούγια Μ., Παρπέρη Ο., Πούλη Κ., Ζωγανά Β., Κτένα Μ., Θεοδωράτος Γ., Τιερρή Κ.. Συνδυασμός ισχιακού και μηριαίου αποκλεισμού για ορθοπεδικές επεμβάσεις των κάτω άκρων. Ελληνική Αναισθησιολογία 1987; Τόμος 21 (Τεύχος 2):151-155.
74. Καλοσακάς Κ., Κατσούλη Ε., Μούγια Μ., Παπαγεωργίου Ε., Τριανταφύλλου Ε., Φύλλας Α., Τιερρή Κ.. Σύσχεση ανθρωπομετρικών παραμέτρων και δοσολογίας αναισθητικού φαρμάκου κατά τη χορήγηση ιεροκοκκυγικής αναισθησίας. Ελληνική Αναισθησιολογία 1988; Τόμος 22 (Τεύχος 1):21-25.
75. Μπαμπούρη-Σκούρα Ε., Τζάτζου Δ., Μπάετ-Γραικιώτου Λ., Ζούρδος Ι., Κριτή Σ., Αποστολίδης Π., Γιώτης Κ., Κίννας Π.. Τα πλεονεκτήματα της ραχιαναισθησίας έναντι της επισκληρίδιας και γενικής αναισθησίας στην πρόληψη της εν τω βάθει

- θρομβοφλεβίτιδας στις ολικές αρθροπλαστικές του ισχίου (η πείρα μας από 60 αρρώστους). Ελληνική Αναισθησιολογία 1988; Τόμος 22 (Τεύχος 1): 26-31.
76. Μαρκογιαννάκη Γ., Αργυρακούλη Γ., Ευαγγελίδης Θ., Τζαμτζής Ε., Λεβαδάρας Ν., Βασιλάκος Δ.. Πιθανότητες μολύνσεως από τον επισκληρίδιο καθετήρα. Ελληνική Αναισθησιολογία 1988; Τόμος 22 (Τεύχος 1):48-50.
77. Γιουρής Σ., Τσαγκατάκης Ε., Λόλας Κ., Λεφάκης Γ., Μητσάκου Α., Μπούτας Π.. Ένας νέος τρόπος τοπικής αναισθησίας του περιεχομένου του ημιοσχέου. Ελληνική Αναισθησιολογία 1988; Τόμος 22 (Τεύχος 1):51-54.
78. Γεωργίου Λ., Κρέσπη Α., Λατούφη Ε., Παυλάκου Α., Κρεμμαστινού Φ., Κουτσομάνης Κ.. Τεχνική υποδόριας τοποθέτησης επισκληρίδιου καθετήρα για θεραπεία χρόνιου πόνου από νεοπλασίες. Ελληνική Αναισθησιολογία 1988; Τόμος 22 (Τεύχος 2):103-108.
79. Γεωργίου Λ., Κρέσπη Α., Λουίζος Α., Satti Α., Τζούφη Ε., Σπετσάκη Μ.. Εκπαιδευτική μέθοδος εντοπισμού επισκληρίδιου χώρου. Ελληνική Αναισθησιολογία 1988; Τόμος 22 (Τεύχος 2):120-124.
80. Κατσαρός Γ.. Αντανακλαστική συμπαθητική δυστροφία. Ελληνική Αναισθησιολογία 1988; Τόμος 22 (Τεύχος 2):129-132.
81. Τζαμτζής Ε., Βασιλάκος Δ., Τσάκωνα Ε., Μάντζαρης Α., Αργυρακούλη Γ., Γιώβος Ι.. Μέτρηση των επιπέδων Β-ενδορφίνης στο πλάσμα προς εκτίμηση της διεγχειρητικής και μετεγχειρητικής αναλγησίας μετά από χρήση σουφεντανύλης επισκληρίδια. Ελληνική Αναισθησιολογία 1988; Τόμος 22 (Τεύχος 3):188-191.
82. Βασιλάκος Δ., Μάντζαρης Α., Τζαμτζής Ε., Μαρκογιαννάκη Γ., Ευαγγελίδης Θ., Λειβαδάρας Ν., Κόκκας Β.. Επίπεδα κορτιζόλης στο πλάσμα μετά από επισκληρίδια χορήγηση σουφεντανύλης-μπουπιβακαΐνης για επεμβάσεις κάτω κοιλίας και κάτω άκρων. Ελληνική Αναισθησιολογία 1988; Τόμος 22 (Τεύχος 3):192-196.
83. Λυκιαρδοπούλου Α., Χαρκιολάκη Α., Μπαλαλή-Χριστοδούλου Α., Παπαγεωργίου Μ.. Σύγκριση γενικής και υπαραχνοειδούς αναισθησίας ως προς την φλοιοεπινεφριδιακή απάντηση κατά την υπερηβική προστατεκτομή. Ελληνική Αναισθησιολογία 1988; Τόμος 22 (Τεύχος 3):197-201.
84. Μαρκογιαννανάκη Γ., Βασιλάκος Δ., Ευαγγελίδης Θ., Τζαμτζής Ε., Μάντζαρης Α., Γκιάλα Μ.. Επίδραση της επισκληρίδιας χορήγησης σουφεντανύλης στο κυκλοφορικό. Ελληνική Αναισθησιολογία 1988; Τόμος 22 (Τεύχος 3):202-205.

85. Σαμαρά Μ., Χάρτωνας Γ., Παπαθανασιάδης Α., Καμπίλη Μ.. Επισκληρίδιος έγχυση βουπιβακαΐνης και υδροκορτιζόνης στην οσφυαλγία και ισχυαλγία. Ελληνική Ανααισθησιολογία 1988; Τόμος 22 (Τεύχος 3):221-223.
86. Κρέσπη Α., Περδίου Μ., Νικολάου Σ., Γεωργίου Λ.. Ταχυφύλαξη στα τοπικά ανααισθητικά και αντοχή στη μορφίνη σε άρρωστο με χρόνια πόνο. Ελληνική Ανααισθησιολογία 1988; Τόμος 22 (Τεύχος 3):228-230.
87. Τζούφη Ε., Παυλάκου Α., Περδίου Μ.. Συνδυασμός γενικής και επισκληρίδιας ανααισθησίας σε άρρωστο με διατακτική μυοκαρδιοπάθεια. Ελληνική Ανααισθησιολογία 1988; Τόμος 22 (Τεύχος 3):233-237.
88. Δημητσίκου Ν., Βαβαλέκας Ι., Γεωργιάδου-Βαβαλέκα Α., Κωνσταντινίδου-Δημητσίκου Α., Ευστρατιάδης Γ.. “Acu-Blocks”, μια αποτελεσματική θεραπεία της ημικρανιακής κρίσης. Ελληνική Ανααισθησιολογία 1988; Τόμος 22 (Τεύχος 4):293-297.
89. Τσάκωνα Ε., Τσολάκη Μ., Πεφτουλίδου Μ., Ιωάννου Α., Κασινός Γ.. Συνδυασμένη αντιμετώπιση της μεθερπητικής νευραλγίας. Ελληνική Ανααισθησιολογία 1988; Τόμος 22 (Τεύχος 4):298-301.
90. Καραβέλη Α., Μαργαρίτη Α., Λοΐζου Δ., Παπαδοπούλου Κ., Αντωνίου Β., Γεωργιάδης Κ.. Διάρκεια εγχειρητικής αναλγησίας μετά από ενδοραχιαία ανααισθησία με λιδοκαΐνη και σουφεντανύλη (Σύγκριση με λιδοκαΐνη και βουπιβακαΐνη). Ελληνική Ανααισθησιολογία 1989; Τόμος 23 (Τεύχος 1):58-61.
91. Ανδρουλάκη Π., Μαυρομάτη-Κουγιουμουτζή Ε., Μαυρομάτη Ε., Καρτέρης Γ., Μπουρναβέα Σ.. Αναπνευστικά κριτήρια για την επιλογή για ανααισθησία και εγχείρηση των αρρώστων με αποφρακτική πνευμονοπάθεια. Ελληνική Ανααισθησιολογία 1989; Τόμος 23 (Τεύχος 2):87-90.
92. Κυρανάκου Α., Μπέλτσιος Μ., Παπαγιαννόπουλος Γ.. Ανααισθησία με σύστημα συνεχούς ροής-έκπλυσης διαλύματος ξυλοκαΐνης στις αρθροσκοπήσεις γόνατος. Ελληνική Ανααισθησιολογία 1989; Τόμος 23 (Τεύχος 2):107-109.
93. Δημητρίου Β., Τζαμαλή-Γούναρη Ε., Βαφειάδου Μ., Τριανταφυλλίδης ΑΠ.. Συγκριτική μελέτη των υπέρβαρων διαλυμάτων ξυλοκαΐνης 5% και βουπιβακαΐνης 0.5% στην υπαραχνοειδή ανααισθησία. Ελληνική Ανααισθησιολογία 1989; Τόμος 23 (Τεύχος 2):110-115.
94. Δημητρίου Β., Τζαμαλή-Γούναρη Ε., Μίνιος Κ., Μαρκαντώνης Ν.. Αποκλεισμός του κερκιδικού και ωλένιου νεύρου στον αγκώνα για την ανάταξη καταγμάτων κάτω

- επιφύσεως κερκίδος. Ελληνική Αναισθησιολογία 1989; Τόμος 23 (Τεύχος 2):138-141.
95. Τσάκωνα Ε., Ζαραλίδου Α., Καραθάνου Α., Λειβαδά-Ρας Ν., Κοντόπουλος Β.. Συνδυασμένη αντιμετώπιση χρόνιου πόνου και εξάρτησης από ναρκωτικά αναλγητικά σε παραπληγική ασθενή. Ελληνική Αναισθησιολογία 1989; Τόμος 23 (Τεύχος 2):142-144.
96. Παναγοπούλου Ο., Κανάκη Ε., Παπαναστασίου Ρ., Μούγια Μ., Παπαγεωργίου Ε., Λαοπόδης Β., Μουσουράκη Κ.. Αντιμετώπιση του μετεγχειρητικού πόνου από χολοκυστεκτομή με συνεχή ενδοϋπεζωκοτική αναλγησία. Ελληνική Αναισθησιολογία 1989; Τόμος 23 (Τεύχος 3):172-180.
97. Καλατζής Α., Κανακούδης Φ., Κωνσταντινίδου Ν., Μιχαλούδης Δ.. Ολική ενδοφλέβια αναισθησία με συνεχή στάγδην έγχυση. Σύγκριση δύο συνδυασμών φαρμάκων. Ελληνική Αναισθησιολογία 1989; Τόμος 23 (Τεύχος 3):188-196.
98. Δευτερέβου Ζ., Στρίντζη-Πασχαλάκη Ν., Νικολάου Α., Μπαϊρακτάρη Α., Παπαδοπούλου Α.. Επισκληρίδιος αναισθησία με ξυλοκαΐνη και φεντανύλη στην καισαρική τομή. Ελληνική Αναισθησιολογία 1989; Τόμος 23 (Τεύχος 4): 259-262.
99. Καραθάνου Α., Μαρκογιαννάκη Γ., Βασιλάκος Δ., Ζαραλίδου Α., Τζοβαΐρη-Τσάκωνα Ε.. Πολύπλευρη αντιμετώπιση καρκινοπαθούς με μεταστάσεις από καρκίνο προστάτου. Ελληνική Αναισθησιολογία 1989; Τόμος 23 (Τεύχος 4): 276-278.
100. Παπασταϊκούδη Κ., Μάλακα Ε., Μαυρίδης Χ., Παπαστεφάνου Π., Κρόντζου Σ., Φιδάνη Β.. Επίπεδα λιδοκαΐνης στο πλάσμα μετά από υπαραχνοειδή ή συνεχή επισκληρίδιο αναισθησία. Ελληνική Αναισθησιολογία 1990; Τόμος 24 (Τεύχος 1):26-30.
101. Οικονόμου Α., Λουίζος Α., Αντωνοπούλου Ε., Περδίου Μ., Μυλωνάκης Β., Γεωργίου Λ.. Επισκληρίδια μετεγχειρητική αναλγησία με χορήγηση μίγματος μπουπιβακαΐνης-μορφίνης σε κοιλιακές επεμβάσεις. Ελληνική Αναισθησιολογία 1990; Τόμος 24 (Τεύχος 1):31-37.
102. Χατζηνικολάου Κ., Νεονάκη Μ., Ίμβριος Γ., Μπασιώτου Ε., Αντωνιάδης Α.Α., Βαβάτση Μ., Πανάγου Ι.. Υπερκλείδιος αποκλεισμός του βραχιόνιου πλέγματος για αγγειακές επεμβάσεις σε ασθενείς με χρόνια νεφρική ανεπάρκεια. Ελληνική Αναισθησιολογία 1990; Τόμος 24 (Τεύχος 3):185-191.
103. Χαντζή Χ., Δημακοπούλου Α., Ντριμέρη Ε., Βουμβάκη Α., Βελμάχου Κ.. Ενδοφλέβιος περιοχική αναισθησία. Συγκριτική μελέτη δύο τεχνικών. Ελληνική Αναισθησιολογία 1990; Τόμος 24 (Τεύχος 3):192-195.

104. Τριανταφύλλου Ε., Καλόσακας Κ., Κατσούλη Ε., Γεωργάκης Π., Γεωργάκης Θ., Κανδρεβιώτη Σ., Καβούλη-Παρπέρη Ο.. Υπαραχνοειδής αναισθησία με διαφορετικούς όγκους υπέρβαρου διαλύματος βουπιβακαΐνης 0,5%. Ελληνική Αναισθησιολογία 1990; Τόμος 24 (Τεύχος 3):209-214.
105. Σκαραλέ Ν., Φουντουλάκη Τ., Σταθοπούλου Θ., Κολοτούρα Α., Τριφύλλης Ι., Παγούνη Χ.. Ιεροκοκκυγικός επισκληρίδιος αποκλεισμός στα παιδιά. Σύγκριση με φεντανύλη. Ελληνική Αναισθησιολογία.1990; Τόμος 24 (Τεύχος 4):289-294.
106. Βαβάτση-Χατζηλεωνίδα Μ.. Αναλγησία στο φυσιολογικό τοκετό. Ελληνική Αναισθησιολογία 1991; Τόμος 25 (Τεύχος 2):143-165.
107. Καραθάνος ΑΧ.. Αναισθησία στην καισαρική τομή. Ελληνική Αναισθησιολογία 1991; Τόμος 25 (Τεύχος 2):171-176.
108. Τοπτσή-Φραγκιαδάκη Π., Δαλιάνης Σ.Γ., Μπιμπίκου Β., Φραγκιαδάκης Ε.. Συγκριτική μελέτη Ενδοφλεβίου Περιοχικής αναισθησίας προς Μασχαλαίο αποκλεισμό του βραχιονίου πλέγματος στις εγχειρήσεις του καρπιαίου σωλήνος. Ελληνική Αναισθησιολογία 1991; Τόμος 25 (Τεύχος 3):292-296.
109. Βουρλιώτη Α., Κοκκινάκος Χ., Καλκάνδης Π.. Εκλεκτική επισκληρίδιος αναισθησία σε ασθενή με βαρεία καρδιοαναπνευστική ανεπάρκεια. Ελληνική Αναισθησιολογία 1991; Τόμος 25 (Τεύχος 3):320-322.
110. Αλικάτορα Α., Χριστοδούλου Μ., Λοΐζου Χ.. Περιοχική Αναισθησία στα παιδιά Ελληνική Αναισθησιολογία 1991; Τόμος 25 (Τεύχος 4):465-475.
111. Χατζηκρανιώτης Α., Κωνσταντινίδου Α., Κανακούδης Φ., Γκουτζιομήτρου Ε., Τσολάκη Ξ., Μιχαλούδης Δ.. Χορήγηση Βουπιβακαΐνης από μεσοπλεύριο καθετήρα για Μετεγχειρητική Αναλγησία σε θωρακοτομές. Ελληνική Αναισθησιολογία 1992; Τόμος 26 (Τεύχος 1):52-56.
112. Μαϊδάτση Π., Γοργίας Ν., Φαΐτατζίδης Ζ., Μαρδικιάν Μ., Ρεκλείτης Α., Μπαμπούκα Β., Χατζηαποστολίδης Ι.. Συνεχής ραχίαια αναισθησία με συνδυασμό λιδοκαΐνης, βουπιβακαΐνης και φεντανύλης σε ηλικιωμένους ασθενείς (συγκριτική μελέτη), Ελληνική Αναισθησιολογία 1992; Τόμος 26 (Τεύχος 2):110-116.
113. Λεοντοπούλου Σ., Δευτερέβου Ζ., Πετροπούλου Ο., Νικολάου Α., Βαλσαμίδης Δ., Στρίντζη-Πασχαλάκη Ν., Καραθάνος ΑΧ.. Αντιμετώπιση επιτόκων με σύνδρομο Hellp. Αναδρομική μελέτη 11 Περιπτώσεων. Ελληνική Αναισθησιολογία 1992; Τόμος 26 (Τεύχος 3):186-192.

114. Λουίζος Α., Οικονόμου Α., Κατσά Α., Αντωνοπούλου Ε., Λέανδρος Λ., Γεωργίου Λ.. Αναισθησία για λαπαροσκοπική χολοκυστεκτομή (σύγκριση δύο τεχνικών). Ελληνική Αναισθησιολογία 1992; Τόμος 26 (Τεύχος 4):301-308.
115. Πούλιου Α., Παππά Ξ.. Πιθανότητες μόλυνσης από ενδορραχιαίους καθετήρες. Ελληνική Αναισθησιολογία 1993; Τόμος 27 (Τεύχος 2):159-162.
116. Τριανταφύλλου Ε., Καλόσακας Κ., Καβούλη Ο., Σκαρίμπας Ι., Πέτας Τ., Κουφάκη Ε.. Η εμπειρία μας στην υπαραχνοειδή αναισθησία με συνδυασμό βουπιβακαΐνης και κλονιδίνης. Ελληνική Αναισθησιολογία 1993; Τόμος 27 (Τεύχος 3):236-239.
117. Αναστασίου Ε., Μόσχου Α., Τζάντζου Δ., Μπαρामीλι Μ., Λαμπράκη Δ., Γκότση Μ., Τσινιβίζοβ Κ., Σκούρα Ε.. Η εμπειρία μας στις πεταλεκτομές οσφυικής μοίρας κάτω από υπαραχνοειδή αναισθησία. Ελληνική Αναισθησιολογία 1993; Τόμος 27 (Τεύχος 3):251-256.
118. Κουτσοπούλου Ε., Γόγαλη Χ.. Επίδραση της υπαραχνοειδούς χορήγησης κλονιδίνης στην ενδορραχιαία αναισθησία με βουπιβακαΐνη. Ελληνική Αναισθησιολογία 1993; Τόμος 27 (Τεύχος 4):315-319.
119. Πετροπούλου Ο., Λεοντοπούλου Σ., Βαλσαμίδης Δ., Μπαϊρακτάρη Α., Πουρνάρα Α., Στρίντζη-Πασχαλάκη Ν.. Επέκταση του υπαραχνοειδούς αποκλεισμού μετά από συνδυασμένη υπαραχνοειδή-επισκληρίδιο αναισθησία σε καισαρική τομή. Ελληνική Αναισθησιολογία 1993; Τόμος 27 (Τεύχος 4): 320-324.
120. Αρναουτάκης Ε., Στυλιανίδου Μ., Μπάετ Λ., Καράμπελλα Θ., Οντριάς Γ., Χρυσανθακοπούλου Μ., Τζανετόπουλος Σ., Αναστασίου Ε., Σκούρα Ε.. Υπαραχνοειδής αναισθησία σε μεγάλες ορθοπεδικές επεμβάσεις με διάλυμα βουπιβακαΐνης 0,125% και 0,5%.Ελληνική Αναισθησιολογία 1993; Τόμος 27 (Τεύχος 4):325-331.
121. Τριανταφύλλου Ε., Καλόσακας Κ., Πέτας Τ., Μπελκάκη Σ., Artiasco S., Κωνσταντόπουλος Κ., Κωνσταντόπουλος Γ.. Ο αποκλεισμός του σφηνοϋπερώιου γαγγλίου με οκτρεοτίδη βελτιώνει τις κεφαλαλγίες. Ελληνική Αναισθησιολογία 1994; Τόμος 28 (Τεύχος 2):118-123.
122. Δέδε Ι., Γκρίτζαλη Α., Λεφάκη Τ., Μεταξάρη Μ., Λαμπάκης Σ., Νεονάκη Δ., Φραντζέσκος Γ., Ασκητοπούλου Ε.. Ποιοτική αξιολόγηση αναισθησιολογικής αντιμετώπισης με βάση τη βαθμολόγηση της μεταναισθητικής ανάνηψης. Ελληνική Αναισθησιολογία 1994; Τόμος 28 (Τεύχος 4):254-259.
123. Αναστασίου Ε., Σαουλίδης Δ., Λαμπράκη Δ., Μέλα Α., Στυλιανίδου Μ., Μόσχου Α., Γραμματόπουλος Χ., Σκούρα Ε.. Η προφόρτιση με γαλακτικό Ringer ή

- υδροξυαιθυλάμυλο σε υπαραχοειδή αναισθησία προλαμβάνει την υπόταση. Ελληνική Αναισθησιολογία 1994; Τόμος 28 (Τεύχος 4):267-273.
124. Αντωνιάδου Σ., Καΐτσα Ε., Σφακιωτάκη Θ., Μάνου Ο., Μπαλαμούτσος Ν.. Αποικισμός και κίνδυνος λοίμωξης επισκληρίδιου χώρου σε καρκινοπαθείς. Ελληνική Αναισθησιολογία 1995; Τόμος 29 (Τεύχος 1):41-45.
125. Αντωνιάδου Σ., Σφακιωτάκη Θ., Σφακιωτάκη Λ., Μπαλαμούτσος Ν.. Επίδραση φύλου και ηλικίας στη δόση μορφίνης για μετεγχειρητική αναλγησία. Ελληνική Αναισθησιολογία 1995; Τόμος 29 (Τεύχος 1):46-51.
126. Γεωργίου Λ., Κρέσπη Α., Λουΐζος Α., Τσιρτσιρίδου Β., Σκλάβου Χ., Οικονόμου Α.. Συνδυασμός επισκληρίδιας μορφίνης-μπουπιβακαΐνης και κλονιδίνης για την αντιμετώπιση του ανθεκτικού πόνου καρκινοπαθών. Ελληνική Αναισθησιολογία 1995; Τόμος 29 (Τεύχος 2):94-101.
127. Τριανταφύλλου Ε., Καλόσακας Κ., Στάμος Ι., Μαλιαρίτσης Δ., Κεφαλάς Α., Κούρτελη Ε.. Εγχειρητική και μετεγχειρητική αναλγησία με υπέρβαρη βουπιβακαΐνη 1% και κλονιδίνη στην υπερεκλεκτική υπαραχοειδή αναισθησία. Ελληνική Αναισθησιολογία 1995; Τόμος 29 (Τεύχος 3):189-194.
128. Μπαϊρακτάρη Α., Λεοντοπούλου Σ., Βαλσαμίδης Δ., Λουκέρη Α., Διακάκη Α., Στρίντζη-Πασχαλάκη Ν.. Μετεγχειρητική αναλγησία ελεγχόμενη από τον ασθενή (PCA) με αντλία μιας χρήσεως. (Συγκριτική μελέτη). Ελληνική Αναισθησιολογία 1995; Τόμος 29 (Τεύχος 4):242-246.
129. Πούλιου Α., Παππά Ξ., Αλεξοπούλου Κ.. Σύγκριση προποφόλης με μιδαζολάμη για καταστολή σε ασθενείς με ραχιαία αναισθησία. Ελληνική Αναισθησιολογία 1995; Τόμος 29 (Τεύχος 4):247-249.
130. Αθανασιάδης Χ., Σιαφάκα Α., Τζουράς Α.. Οξεία μηνιγγιτιδική αντίδραση μετά από υπαραχοειδή έγχυση σκιαγραφικού. Ελληνική Αναισθησιολογία 1997; Τόμος 31 (Τεύχος 1):37-39.
131. Ζαραλίδου Α., Μαϊδάτση Π., Γοργίας Ν., Καρακούλας Κ., Αργυριάδου Ε., Γκιάλα Μ.. Η επίδραση της «προληπτικής» διήθησης μεσοπλευρίων νεύρων με διάλυμα φαινόλης-βουπιβακαΐνης στη μετεγχειρητική αναλγησία μετά χολοκυστεκτομή. Ελληνική Αναισθησιολογία 1997; Τόμος 31 (Τεύχος 3): 124-129.
132. Φασουλάκη Α., Δερβενιώτης Χ.. Η επίδραση της υπαραχοειδούς αναισθησίας στην αναπνευστική λειτουργία. Ελληνική Αναισθησιολογία 1997; Τόμος 31 (Τεύχος 3):145-156.

133. Παπαδόπουλος Γ., Ξενάκης Θ., Δίσινιτσας Λ., Αρναούτογλου Χ.Μ., Σχοινά Ι., Καμπίλη Μ., Σουκάκος Π.Ν.. Περίπτωση συμπαθητικής αντανακλαστικής δυστροφίας άνω άκρου μετά από μικροτραυματισμό. Ελληνική Αναισθησιολογία 1998; Τόμος 32 (Τεύχος 1):31-35.
134. Μελεμενή Κ., Ζώτου Μ., Δερβενιώτης Χ., Κατσιαδράμης Ι.. Η χορήγηση τενοξικάμης δεν μεταβάλλει το ύψος του αισθητικού αποκλεισμού μετά από υπαραχνοειδή έγχυση λιδοκαΐνης. Ελληνική Αναισθησιολογία 1998; Τόμος 32 (Τεύχος 2):87-89.
135. Γεωργίου Λ., Οικονόμου Α., Σπετσάκη Μ., Καραναστάση Χ., Κουπτσόβα Ε., Κορέσης Φ.. Νέα τεχνική εντοπισμού και απενεργοποίησης «σημείων πυροδότησης» μυοπεριτοναϊκών συνδρόμων. Ελληνική Αναισθησιολογία 1998; Τόμος 32 (Τεύχος 3):142-148.
136. Σγουροπούλου Σ., Γουλιάμη Μ., Λουίζος Α., Ράπτη Δ., Κουπτσόβα Ε., Γεωργίου Λ.. Αποτελεσματική μέθοδος στήριξης επισκληρίδιου καθετήρα. Ελληνική Αναισθησιολογία 1998; Τόμος 32 (Τεύχος 3):149-153.
137. Μελά Α., Παπασπύρου Ε., Λουτσέτη Δ., Γιώγα Μ., Χαλκιαδάκη Α., Παπαδόπουλος Χ., Κωστάκη Σ.. Εφαρμογή του μηριαίου «3~σε~1» αποκλεισμού σε ορθοπεδικούς ασθενείς υψηλού κινδύνου. Ελληνική Αναισθησιολογία 1998; Τόμος 32 (Τεύχος 4):206-208.
138. Αθανασιάδης Χ.. Περιοχική αναισθησία και θεραπεία πόνου στην Ελλάδα. Ελληνική Αναισθησιολογία 1998; Τόμος 32 (Τεύχος 4): 209-213.
139. Γεωργίου Λ., Οικονόμου Α., Κουρούκλη Ε., Μήτσιου Σ.. Ασυνήθιστη μετανάστευση μόνιμου επισκληρίδιου καθετήρα και μεγάλη εκροή ΕΝΥ. Ελληνική Αναισθησιολογία 1998; Τόμος 32 (Τεύχος 4):218-221.
140. Τσελφές Π.Ν., Σιδέρη Ε.Π.. 1908-1998. Ενενήντα χρόνια ενδαρτηριακής και ενδοφλέβιας περιοχικής αναισθησίας. Ελληνική Αναισθησιολογία 1999; Τόμος 33 (Τεύχος 1):29-34.
141. Μπούτος Γ., Κίτσου Μ., Πρωτονοτάριος Ν., Τσατσοπούλου Α., Μητροπούλου Α., Τερροβίτης Ι., Χαρκιολάκη Α., Μαντζουράτος Δ.. Αναισθησία σε ασθενή με αρρυθμογόνο δυσπλασία δεξιάς κοιλίας (Νόσος Νάξου). Ελληνική Αναισθησιολογία 1999; Τόμος 33 (Τεύχος 2):97-100.
142. Αθανασιάδης Χ., Καραμάνης Α., Παπασπύρου Σ.. Νευρολογικές επιπλοκές της επισκληρίδιας αναισθησίας. Αναδρομική μελέτη 10.000 περιστατικών. Ελληνική Αναισθησιολογία 1999; Τόμος 33 (Τεύχος 3):136-143.

143. Βαγδατλή Κ., Γεωργακούλιας Ν., Χαμπούρη Ο.. Υποσκληρίδιο οσφυϊκό αιμάτωμα μετά από υπαραχνοειδή αναισθησία. Παρουσίαση περιστατικού. Ελληνική Αναισθησιολογία 1999; Τόμος 33 (Τεύχος 3):153-157.
144. Χειμωνίτση-Κυπρίου Β.. Νευρολογικές επιπλοκές της επισκληρίδιας και υπαραχνοειδούς αναισθησίας. Ελληνική Αναισθησιολογία 1999; Τόμος 33 (Τεύχος 4):191-192.
145. Παπίλας Κ., Ζώτου Μ., Παρασκευά Α., Σκουτέρη Ι., Φασουλάκη Α.. Σύγκριση του επιπέδου αισθητικού αποκλεισμού μετά από υπαραχοειδή χορήγηση 75 ή 100 mg υπέρβαρης λιδοκαΐνης 5%. Ελληνική Αναισθησιολογία 1999; Τόμος 33 (Τεύχος 4):206-210.
146. Πράτσας Κ., Ντούμα Α., Τσίγκανος Γ., Μαλεφάκη Α., Βογιατζής Γ., Δημητρίου Β.. Ελάττωση των αναγκών σε οπιοειδή με τη χορήγηση τενοξικάμης για αντιμετώπιση του μετεγχειρητικού πόνου. Επίδραση δύο διαφορετικών δοσολογικών σχημάτων. Ελληνική Αναισθησιολογία 2000; Τόμος 34 (Τεύχος 2):72-75.
147. Μεντζελόπουλος Σ., Δίπλας Δ., Καραμιχάλη Ε.. Συνεχής επισκληρίδια έγχυση μορφίνης, ροπιβακαΐνης και μιδαζολάμης σε ασθενή με διάχυτη καρκινωμάτωση. Ελληνική Αναισθησιολογία 2000; Τόμος 34 (Τεύχος 2):76-81.
148. Μεντζελόπουλος Σ., Ρωμανά Κ., Τζούφη Μ., Κορολάνογλου Δ., Καραμιχάλη Ε.. Συγκριτική αξιολόγηση μεταξύ ροπιβακαΐνης–κλονιδίνης και ροπιβακαΐνης –placebo στην αντιμετώπιση του οξέος μετεγχειρητικού πόνου. Ελληνική Αναισθησιολογία 2000; Τόμος 34 (Τεύχος 3):129-135.
149. Ζερβόπουλος Μ., Ψαρομιχαλάκη Μ., Λεφάκη Τ., Αναστασάκη Μ., Ασκητοπούλου Ε.. Ευνοϊκή έκβαση ατυχηματικής επισκληρίδιας έγχυσης γλωριούχου καλίου. Ελληνική Αναισθησιολογία 2000; Τόμος 34 (Τεύχος 3): 155-160.
150. Γερωμαρκάκη Ε., Φραντζέσκος Γ., Λεφάκη Τ., Καυκαλάκη Κ., Γρούτσου Η., Ασκητοπούλου Ε.. Αξιολόγηση του πρώτου έτους λειτουργίας μονάδας αντιμετώπισης οξέος πόνου. Ελληνική Αναισθησιολογία 2000; Τόμος 34 (Τεύχος 4):175-182.
151. Κούση Θ., Σταματάκης Ε., Σιαφάκα Ι., Φασουλάκη Α.. Αναισθησιολογική αντιμετώπιση ασθενούς με πρόθεση τραχειοβρογχικού δένδρου και αναπνευστική ανεπάρκεια. Ελληνική Αναισθησιολογία 2001; Τόμος 35 (Τεύχος 1):31-35.
152. Αθανασιάδης Χ., Καραμάνης Α.. Συνεχής επισκληρίδια αναλγησία με συνδυασμό μορφίνης, ροπιβακαΐνης και μιδαζολάμης σε καρκινοπαθή τελικού σταδίου. Ελληνική Αναισθησιολογία 2001; Τόμος 35 (Τεύχος 1):39-41.

153. Κριστολοβεάνου Κ., Ράπτη Δ., Κόρακα Χ., Γεωργίου Λ.. Θωρακική επισκληρίδια αναισθησία για λαπαροσκοπική χολοκυστεκτομή σε ασθενή με σοβαρή μυοτονική δυστροφία. (Νόσος του Steinert). Ελληνική Αναισθησιολογία 2001; Τόμος 35 (Τεύχος 4):200-203.
154. Σταματάκη Ε., Μίλο Ε., Κατσίφα Κ., Στρατηγοπούλου Π., Σωτηρίου Κ.. Μαιταναισθητικό ρίγος: Παράμετροι οξυγόνωσης πριν και μετά τη χορήγηση οξυγόνου και πεθιδίνης. Ελληνική Αναισθησιολογία 2002; Τόμος 36 (Τεύχος 2):64-71.
155. Χαλμούκη Γ., Παπασπύρου Ε., Σκλήκα Ε., Στεφανίδης Ι., Γκιώκα Μ., Μπαραμίλι Μ., Κωστάκη Σ.. Λιπώδης εμβολή σε ασθενή με κατάγματα κνήμης-μηριαίου. Ελληνική Αναισθησιολογία 2002; Τόμος 36 (Τεύχος 2):89-92.
156. Βελμάχου Κ., Πετσικόπουλος Κ., Μαυρομάτη Π., Γαμποπούλου Ζ.. Περιφερικοί νευρικοί αποκλεισμοί στην ορθοπαιδική χειρουργική. Ελληνική Αναισθησιολογία. 2003; Τόμος 37 (Τεύχος 2):88-98.
157. Κοντούδη Μ., Αγιαννιωτάκη Ε., Τσιρτσιρίδου Β., Οικονόμου Α., Γεωργίου Λ.. Τίτλοποίηση δεσφλουρανίου σε ηλικιωμένους ασθενείς σε επεμβάσεις άνω κοιλίας με χρήση BIS. Ελληνική Αναισθησιολογία 2003; Τόμος 37 (Τεύχος 3):135-138.
158. Καρανικόλας Μ., Σιαμπαλιώτη Α., Αρέθα Α., Φίλος Κ.Σ. Δεσφλουράνιο ως μοναδικός αναισθητικός παράγοντας σε επέμβαση γαστρικού ΒΥ-BASS: Ασθενής με υπερ-νοσογόνο παχυσαρκία. Ελληνική Αναισθησιολογία 2003; Τόμος 37 (Τεύχος 3):169-170.
159. Σημαιοφορίδου Μ., Σταματίου Γ., Γεωργοπούλου Σ., Μιχαλούδης Δ.. Δεσφλουράνιο σε θωρακοτομή: Ασθενής με αναπνευστική ανεπάρκεια. Ελληνική Αναισθησιολογία 2003; Τόμος 37 (Τεύχος 3):173-174.
160. Κανονίδου Ζ., Ιορδανίδου Δ., Ατματζίδης Δ., Τσαουσίδης Π., Χρήστου Ε., Αηδόνη Φ.. Άσηπτη νέκρωση δεξιάς μηριαίας κεφαλής ασθενούς ευρισκόμενου σε τελικό στάδιο νεφρικής και καρδιακής ανεπάρκειας: Διατήρηση με δεσφλουράνιο. Ελληνική Αναισθησιολογία 2003; Τόμος 37 (Τεύχος 3):195-196.
161. Παπασπύρου Ε., Μελά Α., Χαλμούκη Γ., Φερούσης Ι., Κωστάκη Σ.. Ασφάλεια και αποτελεσματικότητα του διασκαληνικού αποκλεισμού του βραχιονίου πλέγματος για επεμβάσεις του ώμου. Ελληνική Αναισθησιολογία 2003; Τόμος 37 (Τεύχος 4):234-238.
162. Αθανασιάδης Χ., Ανδρέου Α., Σταθακόπουλος Δ., Τσίγγανος Ι., Βαλαβάνης Ι.. Εκτεταμένη οπίσθια σπονδυλοδεσία και μετεγχειρητική αναλγησία μέσω της

- επισκληριδίου οδού. Ελληνική Αναισθησιολογία 2005; Τόμος 38 (Τεύχος 3): 157-160.
163. Γεωργίου Λ., Λουΐζος Α., Κυριακουλάκος Σ., Παγκάλου Ε., Τσεκούρα Β., Παναρέτου Β., Γουλιάμη Μ.. Εντοπισμός υπαραχνοειδούς χώρου μέσω επισκληρίδιας βελόνης (συνδυασμένη περιοχική): Τρία προβλήματα με λύση. Ελληνική Αναισθησιολογία 2005; Τόμος 38 (Τεύχος 4):210-215.
164. Καραθάνος Α., Βαλσαμίδης Δ.. Επισκληρίδιοι καθετήρες που δεν αφαιρούνται εύκολα: Το πρόβλημα και η λύση του. Ελληνική Αναισθησιολογία 2006; Τόμος 39 (Τεύχος 2):75-78.
165. Αρναούτογλου Ε., Τζίμα Π., Σίντου Ε., Καμπίλη Μ., Μπανταλούκας Φ., Παπαδόπουλος Γ.. Εγκλωβισμός επισκληριδίου καθετήρα εξαιτίας διπλού κόμπου. Μια σπάνια περίπτωση. Ελληνική Αναισθησιολογία 2006; Τόμος 39 (Τεύχος 2):91-94.
166. Βαλσαμίδης Δ., Πετροπούλου Ο., Τζανετή Α., Διακάκη Α.. Αδυναμία απόσυρσης επισκληριδίου καθετήρα λόγω περιβρογχισμού από συνδετικό ιστό. Ελληνική Αναισθησιολογία 2006; Τόμος 39 (Τεύχος 2):95-98.
167. Μανούδης Α., Μελά Α.. Περιφερικός αποκλεισμός νεύρων στην ποδοκνημική άρθρωση για διορθωτική επέμβαση σε ασθενή με ρευματοειδή αρθρίτιδα. Ελληνική Αναισθησιολογία 2006; Τόμος 39 (Τεύχος 3):128-132.
168. Χαντζής Γ.Π.. Πρόληψη του κόμπου του επισκληριδίου καθετήρα. Ελληνική Αναισθησιολογία 2006; Τόμος 39 (Τεύχος 3):137.
169. Μπαϊρακτάρη Α., Κοκολάκη Μ., Κωνσταντόπουλος Γ., Καμπέρη Π., Βαφειάδου Μ.. Χορήγηση αναισθησίας σε ασθενή με σύνδρομο Brugada. Ελληνική Αναισθησιολογία 2007; Τόμος 40 (Τεύχος 2):76-79.
170. Μπαλαμούτσος Ν.Γ.. Διήθησις του κοιλιακού πλέγματος δια αιθυλικής αλκοόλης κατά την διάρκεια λαπαροτομίας. 2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1977;
171. Χατζηδάκη Η., Βελμάχου Κ., Παρασκευά Π., Πανταζάτου Ε., Φλίγγερ ΚΛ.. Πρόκλησις περιοχικής αναισθησίας του μηρού, δι'εγχειρήσεις περί το ισχίον, δι'εγχύσεως τοπικού αναισθητικού εις τον χώρο του ψοΐτου. 2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1977;
172. Μπαλαμούτσος Ν.Γ., Αλεβίζου ΦΡ.. Αντιμετώπισις στύσεως κατά την διάρκεια κυστεοσκοπήσεως υπό ενδορραχιαίαν αναισθησίαν. 2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1977;

173. Χαντζής Γ.Π.. Η αναισθησία όλων των νεύρων του άνω άκρου με μιά έγχυση στη μασχάλη. 2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1977;
174. Κυριαζοπούλου Κ, Σκουλούδη Α, Αποστόλου Γ, Τόλικά Σ. Περιοχική αναισθησία. 2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1977;
175. Σκουλούδης Α.. Περιοχική αναισθησία εις την μαιευτικήν. (Κλινική εφαρμογή επι 500 περιπτώσεων). 3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1979; σελ. 29.
176. Βασιλάκος Δ., ΚΝΟCΗ Ε.. Κλινικές εμπειρίες με βουπιβακαΐνη περιέχουσα CO₂ στην συνεχή επισκληρίδιο αναισθησία κατά τον τοκετό. 3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1979; σελ.31.
177. Αλεξόπουλος Κ., WILLDECK-LUND., Αργυροπούλου Α.. Η συνεχής επισκληρίδιος αναισθησία για το φυσιολογικό τοκετό (Μέθοδος-οργάνωση-επιπλοκές). 3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1979; σελ.31.
178. Σταφυλίδης Σ., Πετροπούλου Π., Γεροβασιλείου Δ., Παπανικολάου Ν.. Αναισθησία στη μαιευτική για την επίτευξη ανωδύνου τοκετού. 3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1979; σελ.36.
179. Χαντζής Γ.Π., Νιζάμης Γ.Θ., Μοιραΐος Α.Σ., Αναγνωστάκος Α.Κ., Δημόπουλος Η.. Συγκριτική μελέτη της λιδοκαΐνης και της βουπιβακαΐνης στην οσφυϊκή επισκληρίδιο αναισθησία. 3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1979; σελ.40.
180. Σταμπούλης Β., Παπασταϊκούδη Κ., Χατζηαγοράκης ΑΠ.. Ενδορραχιαία αναισθησία. Στατιστική μελέτη. 3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1979; σελ.40.
181. Μαστροκωστόπουλος Γ., Σκουλούδης Α., Αποστόλου Γ.. Η επιτυχής αντιμετώπισις λίαν βεβαρημένων ασθενών δια ενδορραχιαίας αναισθησίας. 3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1979; σελ.40.
182. Οικονομάκος Γ., Στάθης Δ., Ζωτιάδου Τ.. Ημετέρα τεχνική ραχιαναισθησίας επι ασθενών πασχόντων εκ παραμορφωτικών αλλοιώσεων της σπονδυλικής στήλης. 3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1979; σελ.40.
183. Αποστόλου Γ., Χρυσαιφίδης Δ., Γεννηματάς Β.. Επισκληρίδιος οσφυϊκή και ιεροκοκκυγική αναλγησία. Εμπειρία σε 1.648 περιπτώσεις. 3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1979; σελ.40.
184. Κόκκινος Ι., Νικολαΐδου-Καλινδέρη Ε., Βούλγαρης Ν.. Ετερόπλευρος ενδορραχιαία αναλγησία δι επεμβάσεις εις κατάγματα ισχύου. 3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1979; σελ.40.

185. Χατζηδάκη Η., Βελμάχου Κ., Πανταζάτου Ε., Παρασκευάς Π., Κωνσταντινίδου Μ., Φλίγγερ Κ., Χαραλαμπίδης Ε., Καλλίνης Ι., Διαμαντοπούλου Ε.. Μελέτη των διακυμάνσεων της αρτηριακής πίεσεως επι υπαραχνοειδούς αναισθησίας εις υπερήλικας. 3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1979; σελ.40.
186. Κουτούλα Μ., Αναστασάκη-Φώτη Ε., Κουρεμένος Σ.. Βασικά κριτήρια δια την επιλογή γενικής ή περιοχικής αναισθησίας σε βαρειές περιπτώσεις. 3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1979; σελ.43.
187. Στρίντζη-Πασχαλάκη Ν., Καραθάνος ΑΧ., Δημόπουλος ΗΡ., Μαλαμίτση-Puchner Α.. Επίδραση της γενικής και επισκληριδίου αναισθησίας στη νευρολογική συμπεριφορά του νεογέννητου. 4^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1981; σελ.21.
188. Μπαθρέλλου Σ., Κάβουρας Ι., Σερμαγιάς Σ., Κλωνή Μ.. Μεταβολαί των τιμών του σακχάρου του αίματος επί διαβητικών ασθενών κατά την γενικήν και περιοχικήν αναισθησίαν. 4^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1981; σελ.27.
189. Σκουλούδης Α., Κουμπλής Ε., Μπακοπούλου-Χονδρέλη Σ.. Ινωδογονόλυσις-αναισθησία (Συγκριτική μελέτη επί της γενικής-επισκληριδίου και ενδορραχιαίας αναισθησίας). 4^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1981; σελ.27.
190. Κλώνη Μ., Χριστοδουλάκης Γ., Στρατήγη Π., Σκουλούδης Α.. Αποτελέσματα χορηγήσεως νιτρογλυκερίνης NTG επί στεφανιαίας νόσου κατά την περιοχικήν αναισθησίαν. 4^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1981; σελ.29.
191. Σιάπαντας Ι.. Ιερά επισκληρίδιος αναισθησία. 4^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1981; σελ.31.
192. Κορτσάρης Ν., Σιάπαντας Ι.. Ενδοφλέβιος περιοχική αναισθησία. 4^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1981; σελ.31.
193. Χατζηελευθερίου Α., Τόλικας Σ., Χρυσαφίδης Δ., Βλαχάβας Ν., Ευσταθίου Κ., Αποστόλου Γ.. Μετεγχειρητική αναλγησία μετά επισκληρίδια χορήγηση μορφίνης. 4^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1981; σελ.31.
194. Χαντζής Γ.Π., Χασιώτης Ν., Αθανασιάδης ΧΡ., Βασιλειάδης Κ., Μοιραίος Α.. Η διάρκεια της επισκληριδίου αναισθησίας με μίγμα λιδοκαΐνης και βουπιβακαΐνης. 4^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1981; σελ.34.
195. Αθανασιάδης ΧΡ., Χαντζής Γ., Βασιλειάδης Κ., Χασιώτης Ν.. Η στελεχιαία αναισθησία του βραχιονίου πλέγματος με τη βοήθεια του ηλεκτρικού ερεθιστού νεύρων. 4^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1981; σελ.34.

196. Γκιάλα Μ., Ευαγγελίδης Θ., Αρδίτης Ι., Τσάκωνα Ε., Γεωργίου Μ., Λάμπας Δ.Γ.. Χορήγηση ραχιαίας αναισθησίας με συνδυασμό λιδοκαΐνης 5% και βουπιβακαΐνης 0,5%. 5^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1983; σελ. 38.
197. Φλίγγερ Κ., Τζαβέλας Π., Λιβάνιος Σ., Σαΐντ Τ., Παπαδημητρίου Β., Σοφιανού Α.. Υπαραχνοειδής αναισθησία με υπόβαρη bupivacaine σε ορθοπεδικές επεμβάσεις. 5^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1983; σελ.39.
198. Χειμωνίστη-Κυπρίου Β., Ευτυχίδου Ε., Δεμελή Θ., Γιαννάκου Μ., Καντζάς Α., Μπαρδάκου Ν., Σάλεχ Α.Μ.. Η ενδοφλέβια έγχυση κεταμίνης-διαζεπάμης ως βοήθημα στην εκτέλεση της περιοχικής αναισθησίας. 5^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1983; σελ.41.
199. Ντούνης Ν., Μπουρούνης Μ.. Αναισθησία του οσχέου. 5^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1983; σελ.42.
200. Τριανταφυλλίδης Α., Χαραλαμπίδης Ε., Κόττης Γ., Ανδριανοπούλου Α., Βεβελογιάννης Δ.. Μέθοδοι αναισθησιολογικής αντιμετώπισης για την αποφυγή του ερεθισμού του θυροειδούς νεύρου κατά τη διουρηθρική εκτομή των θυλωμάτων της ουροδόχου κύστεως. 5^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1983; σελ.44.
201. Σιλβέστρος Ι., Σίτος Λ., Κοντογεώργος Λ.. Η αντιμετώπιση της αντιδράσεως του θυροειδούς νεύρου στις διαουρηθρικές επεμβάσεις. 5^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1983; σελ.45.
202. Στρίντζη-Πασχαλάκη Ν., Καραθάνος Α., Δημόπουλος Η., Δευτερέβου Ζ., Σταματάκη Ε., Αναγνωστόπουλος Π.. Επίδραση της ενυδάτωσης πριν από την περιοχική αναλγησία για καισαρική τομή στα επίπεδα γλυκόζης του νεογέννητου. 5^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1983; σελ.66.
203. Αργύρα Ε., Αναστασιάδης Ι., Βασίλη-Κασίμη Μ., Τριανταφύλλου Α.. Η Επισκληρίδια χορήγηση fentanyl για τον έλεγχο του μετεγχειρητικού πόνου. 5^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1983; σελ.75.
204. Στρίντζη-Πασχαλάκη Ν., Καραθάνος ΑΧ., Διακάκη Α., Δευτερέβου Ζ., Νικολάου Α.. Η εμπειρία μας από την αναισθητική αντιμετώπιση επιτόκων με δρεπανοκυτταρική αναιμία. 6^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1985; σελ.25.
205. Πλέσσια Ε., Μοντέζι Μ., Σπιθάκης Μ., Βασιλείου Κ., Καφαλοπούλου Π., Καραμιχάλη Ε.. Συνεχής στάγδην έγχυση μιδαζολάμης σε υπερήλικες αρρώστους με περιοχική αναισθησία. 6^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1985; σελ.26.

206. Αθανασιάδης Γ.ΧΡ., Σιλβέστρος Ι.. Η κλινική χρήση της ενδοραχιαίας μπουπιβακαΐνης 0,5% σε διάφορες ομάδες ηλικιών. 6^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1985; σελ.27.
207. Γεωργίου Λ., Κακούρη Α., Λουΐζος Α., Παπαδοπούλου Α., Satti Α., Τόλιος Ι.. Επισκληρίδια μετεγχειρητική αναλγησία. 6^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1985; σελ.50.
208. Χαντζής Γ.Π., Βρανάκης Μ., Κόκκινος Λ., Κίτσου Μ., Αναγνωστάκος Α.Κ.. Έλεγχος του μετεγχειρητικού πόνου με επισκληρίδιο έγχυση labetalol. (Πρόδρομη ανακοίνωση). 6^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1985; σελ.51.
209. Κωνσταντινίδου Μ., Παπαδέλλης Π., Σκλίτση Φ., Παπαγιαννάκος Κ., Ευαγγελόπουλος Δ.. Περιοχική αναισθησία και μετεγχειρητική αναλγησία στη χειρουργική του γόνατος. 6^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογία 1985; σελ.55.
210. Φαφλιάς ΧΡ., Οικονόμου Α., Παπαδοπούλου Α., Πρόγιας ΑΛ., Κατεργιαννάκης Β.. Μεταβολές των χολικών οξέων του ορού κατά την γενική νάρκωση και την ραχιαναισθησία. 6^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1985; σελ.78.
211. Παπαστεφάνου Κ.Γ., Κωνσταντινίδου Α., Σουεΐζ Μ., Μπαλαμούτσος Ν.Γ.. Γενική-περιοχική αναισθησία και αέρια αίματος στην ανάνηψη. 6^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1985; σελ.115.
212. Τζοβαΐρη-Τσάκωνα Ε., Τσολάκη Μ., Καπανίδης Ν., Βασιλάκος Δ., Τσάκωνας Α.. Θεραπεία του συνδρόμου της αντανακλαστικής συμπαθητικής δυστροφίας με ενδοφλέβια χορήγηση γουανεθιδίνης. 6^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1985; σελ.122.
213. Τσολάκη Μ., Τζοβαΐρη-Τσάκωνα Ε., Φίστα Α., Αρδίτης Ι., Γκιάλα Μ.. Θεραπεία της νευραλγίας του τριδύμου με διηθήσεις βουπιβακαΐνης. 6^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1985; σελ.123.
214. Τζοβαΐρη-Τσάκωνα Ε., Τζαμτζής Ε., Τσολάκη Μ., Σιδηρόπουλος Δ., Γκιάλα Μ.. Συμβολή στη θεραπευτική αντιμετώπιση συνδρόμων raynaud και burger με χορήγηση γουανεθιδίνης. 6^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1985; σελ.124.
215. Χαντζής Γ.Π.. Περίπτωση πολύμηνης επισκληριδίου αναλγησίας με μορφίνη και εκροή ENY. 6^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1985; σελ.128.
216. Γκιάλα Μ., Τζοβαΐρη-Τσάκωνα Ε., Τσολάκη Μ., Σέττας Λ., Τσάκωνας Α.. Συμβολή στην ανακούφιση από τον πόνο αρρώστων οσφυοϊσχιαλγία με επισκληρίδιες εγχύσεις βουπιβακαΐνης και δεξαμεθαζόνης. 6^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1985; σελ.130.

217. Μπαλαμούτσος Ν., Σφακιωτάκης Ν., Παπαστεφάνου Κ., Αναστασιάδου Γ., Σφακιωτάκη Θ.. Επισκληρίδια χορήγηση λιδοκαΐνης και δεξαμεθαζόνης για θεραπεία οσφυαλγίας και ισχιαλγίας. 6^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1985; σελ.132.
218. Αναγνωστίδου Α., Τσάκωνα Ε., Τσολάκη Μ., Τσιότρας Χ., Καρδαμύλας Α., Γκιάλα Μ.. Θεραπευτική αντιμετώπιση μεσοπλεύριας νευραλγίας. 6^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1985; σελ.133.
219. Τζαφέττας Ι., Λουφόπουλος Α., Αηδονόπουλος Α., Παπαλουκάς Α.. Η επίδραση της θέσεως της μητέρας κατά τη διάρκεια του τοκετού στο αποτέλεσμα της επισκληριδίου αναισθησίας και το arpar score. 6^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1985; σελ.162.
220. Τζαφέττας Ι., Παπαλουκάς Α.. Αναλγησία μετά τοκετό με επισκληρίδιο έγχυση διαλύματος fentanyl ή μορφίνης. Συγκριτική μελέτη. 6^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1985; σελ.163.
221. Κούλαλη Μ., Σουείς Μ., Καλώνης Χ., Σφακιωτάκη Θ., Μπαλαμούτσος Ν.. Θέση του αρρώστου και πονοκέφαλος μετά υπαραχοειδή αναισθησία. 6^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1985; σελ.164.
222. Κυριαζόπουλος Κ., Διαμαντόπουλος Ε., Κολιάκος Α., Θεοδωρόπουλος Ι., Ραχανιώτης Β., Σουλιώτης Α., Αναστασιάδης Α., Σαφλέκος Ν.. Περιοχική αναλγησία με αποκλεισμό του σπερματικού τόνου στις ενδοσχεϊκές εγχειρήσεις. 6^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1985; σελ.165.
223. Παγιαβλά-Λαζαρίδου Ξ., Νικολαΐδου-Καλλινδέρη Ε., Βούλγαρης Ν.. Ασυνήθεις τεχνικές αιτίες επιπλοκών της ενδοφλεβίου περιοχικής αναισθησίας. 6^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1985; σελ.177.
224. Σαλμανίδης ΑΝΤ.. Η χρήση των τοπικών αναισθητικών παρατραχηλικά σε γυναικολογικές μικροεπεμβάσεις. 6^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1985; σελ.189.
225. Αρδίτης Ι., Γερολιόλιου Α., Δρακωτού Λ., Φίστα Α., Τσιότρας Χ., Τσάκωνα Ε., Τσολάκη Μ., Γκιάλα Μ.. Μετεγχειρητική αναλγησία σε επεμβάσεις μέσης στερνοτομής με τη χορήγηση βουπιβακαΐνης 3mg και αλκοόλη 1% σε μεσοπλεύριες διηθήσεις. 6^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1985; σελ.198.
226. Ματάμης Δ., Παπαγεωργίου Ε., Μοσχόβου Ι., Αλεξόπουλος Κ.. Μετεγχειρητική αναλγησία σε ενδοραχιαία χορήγηση μορφίνης σε ασθενείς τρίτης ηλικίας. 7^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1987; σελ.9.

227. Παπαστεφάνου Π., Βαρυτιμίδου Ε., Μαυρίδης ΧΡ., Σαντής Γ., Παπασταϊκούδη Κ.. Επίδραση της ραχιαίας αναισθησίας στα αέρια του αρτηριακού αίματος και την οξεοβασική ισορροπία. 7^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1987; σελ.10.
228. Καραβέλη Α., Μαργαρίτη Α., Λοΐζου Δ., Παπαδοπούλου Κ., Αντωνίου Β., Γεωργιάδης Κ.. Διάρκεια εγχειρητικής αναλγησίας μετά από ενδοραχιαία αναισθησία με λιδοκαΐνη και σουφεντανύλη. 7^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1987; σελ.11.
229. Μαργαρίτη Α., Λοΐζου Δ., Καραβέλη Α., Παπαδοπούλου Κ., Αντωνίου Β., Γεωργιάδης Κ.. Μετεγχειρητική αναλγησία μετά από ενδοραχιαία αναισθησία με συνδυασμό λιδοκαΐνης και σουφεντανύλης. 7^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1987; σελ.12.
230. Κανάκη-Βουτεράκου Ε., Καλογεροπούλου Τ., Λέγκας Α., Παπαναστασίου Σ., Μόσχος Γ., Καβαδία Δ., Σπύρου Σ., Ίσσαρη Α., Μπαραιράκταρη Α., Φαραζή Ν.. Επίδραση της ενδοραχιαίας αναισθησίας και της μορφίνης στα επίπεδα της προλακτίνης του πλάσματος. 7^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1987; σελ.13.
231. Βασιλάκος Δ., Μάντζαρης Α., Τζαμτζής Ε., Μαρκογιαννάκη Γ., Ευαγγελίδης Θ., Λειβαδάρας Ν., Κόκκας Β.. Μεταβολές των επιπέδων κορτιζόλης του αίματος, μετά από επισκληρίδια χορήγηση σουφεντανύλης για διεγχειρητική και μετεγχειρητική αναλγησία. 7^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1987; σελ.14.
232. Μαρκογιαννάκη Γ., Αργυρακούλη Γ., Ευαγγελίδης Θ., Τζαμτζής Ε., Λειβαδάρας Ν., Βασιλάκος Δ.. Πιθανότητες μόλυνσεως από επισκληρίδιο καθετήρα. 7^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1987; σελ.64.
233. Γερογιάννης Ν., Μπάτζιου Ε., Μουλούδη Ε., Συμεωνίδου-Λαζαρίδου Α.. Η επίδραση της τοποθέτησης ακρυλικού τσιμέντου σε ορθοπεδικές επεμβάσεις ισχίου κατά την διάρκεια της αναισθησίας. 7^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1987; σελ 65.
234. Παραπλάνη Α., Βρετζάνης Γ., Κανονίδου Ζ., Κριτή Σ., Στυλιανίδου Μ., Οικονόμου Τ.. Πτώση της θερμοκρασίας και ρίγος κατά την διάρκεια διουρηθρικών επεμβάσεων. 7^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1987; σελ. 66.
235. Βρετζάκης Γ., Παρλαπάνη Α., Κατσίκης Γ., Κοσμίδου Ε., Μελαχροινού Ε., Ρεΐζογλου Μ.. Αιμοδυναμικές και ηλεκτρολυτικές διαταραχές στις διουρηθρικές επεμβάσεις με ραχιαία αναισθησία. 7^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1987; σελ.67.

236. Σπύρου Ι., Βλαχάκη Ε., Μανούζα Χ., Ιωάννου Α., Βούλγαρης Ν.. Επίδραση της αναισθητικής Τεχνικής επι των μετεγχειρητικών επιπλοκών μετά απο πλαστική βουβονοκλήλη. 7^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1987; σελ.86.
237. Πανταζοπούλου-Σφακιωτάκη Θ., Μαργαρίτη Ν., Γκράσσο Α., Μπαλαμούτσος Ν.. Τελική θέση επισκληρίδιου καθετήρα για την αντιμετώπιση του χρόνιου και έντονου πόνου. 7^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1987; σελ.102.
238. Μητσάκου Α., Λεφάκης Γ., Ντόλου Π., Παπαδημητρίου Σ., Γιούρης Σ.. Διαταραχές ηλεκτρολυτών σε διουρηθρικές επεμβάσεις και επίδραση του είδους αναισθησίας. 7^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1987; σελ. 123.
239. Τζαμτζής Ε., Βασιλάκος Δ., Τσάκωνα Ε., Μάντζαρης Α., Αργυρακούλη Γ., Γιώβος Ι.. Μέτρηση των επιπέδων Β-ενδορφίνης στο πλάσμα προς εκτίμηση της διεγχειρητικής και μετεγχειρητικής αναλγησίας μετά από χρήση σουφεντανύλης επισκληρίδια. 7^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1987; σελ.137.
240. Τζοβαΐρη-Τσάκωνα Ε., Τσολάκη Μ., Γιαννάκου-Πεφτουλίδου Μ., Ιωάννου Α., Κάσινος Γ.. Συνδυασμένη αντιμετώπιση της μεθερπητικής νευραλγίας. 7^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1987; σελ. 146.
241. Κατσούλη Ε., Καλόσακας Κ., Παρπέρη Ο., Διακορώνα Μ., Κανδρεβιώτη Σ., Μουρατίδου Α., Τιερρή Κ.. Συγκριτική μελέτη της επίδρασης της γενικής & επισκληριδίου αναισθησίας στις μεταβολικές παραμέτρους πριν & μετά την απόφραξη της κοιλιακής αορτής. 7^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1987; σελ.167.
242. Αργύρα Ε., Αναστασιάδης Ι., Σαμαράς Θ., Βασίλη Μ., Αντωνίου Φ., Κατσένης Κ., Δημακάκος Π.. Συνδυασμός επισκληριδίου και γενικής αναισθησίας σε διχαλωτά μοσχεύματα της αορτής. Αιμοδυναμικές μεταβολές και μετεγ-χειρητική πορεία. 7^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1987; σελ.171.
243. Σκούρα Ε., Τζάτζου Δ., Μπάετ Α., Ζουρδός Ι., Κριτή Σ., Αποστολίδης Π., Γιώτης Κ., Κίννας Π.. Τα πλεονεκτήματα της περιοχικής αναισθησίας έναντι της γενικής στη πρόληψη της εν τω βάθει θρομβοφλεβίτιδας στις ολικές αρθροπλαστικές του ισχίου. (Η πείρα μας από 60 αρρώστους). 7^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1987; σελ.176.
244. Αλεξοπούλου-Βραχνού Ε., Μπρούμας Γ., Νικητάκης Ι., Αυγέρης Π., Μόσχου Α., Αποστολάκης Α.. Υπέρβαρη βουπιβακαΐνη 0,5%: Σχέση όγκου και αναισθητικού αποτελέσματος κατά την υπαραχοειδή αναισθησία. 7^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1987; σελ.177.

245. Βελμάχου Κ., Διαμαντοπούλου Α., Κωνσταντινίδου Μ., Κουγιουμτζόγλου Ε., Χατζή Χ., Γεραρής Γ., Μαλάτου Φ., Φλίγγερ Κ.. Συγκριτική μελέτη επισκληριδίου και γενικής αναισθησίας ως προς την απώλεια αίματος στην ολική αρθροπλαστική του ισχίου. 7^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1987; σελ.178.
246. Φλίγγερ Κ., Βελμάχου Κ., Λαπιδάκη Χ., Σκλίτση Φ., Πετσικόπουλος Μ., Παπαδόπουλος Σ., Βρεττού Β.. Γενική ή υπαραχνοειδής αναισθησία για ηλώσεις του ισχίου σε υπερήλικες; 7^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1987; σελ.179.
247. Βαδαλούκα Α., Σιαφάκα Ι., Πετρόπουλος Γ., Δίσοντσας Λ., Ροΐδη Ρ.. Εφαρμογή της τεχνικής ποογε στην επισκληρίδιο αναισθησία στην καισαρική. Συγκριτική μελέτη με την κλασική επισκληρίδιο τεχνική. 7^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1987; σελ.180.
248. Μούγια Μ., Παρπέρη Ο., Πούλη Κ., Ζωγάνα Β., Κτενά Μ., Θεοδωράτος Γ., Τιερρή Κ.. Συνδυασμός ισχιακού και μηριαίου αποκλεισμού (block) για ορθοπεδικές επεμβάσεις των κάτω άκρων. 7^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1987; σελ.181.
249. Κουμπλής Ε., Αναγνωσταρά Σ., Μπαμιατζής Α., Ναζλίδου Ρ., Σπύρου Σ., Κατσιμίχας Κ., Καββαδία Δ., Καρανίκα Ε., Φαραζή Ν., Σαφλέκος Ν.. Υπαραχνοειδής έγχυση οπιοειδών στις εγχειρήσεις ολικής αρθροπλαστικής του ισχίου. 7^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1987; σελ.182.
250. Στρατήγη Π., Παπαδημητρίου Λ., Αναγνωστοπούλου Λ.. Η επισκληρίδια χορήγηση σουφαιντανύλης για μετεγχειρητική αναλγησία. 7^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1987; σελ.183.
251. Γεωργίου Λ., Κρέσπη Α., Σπετσάκη Μ., Νούτσος Ν., Αλαγιάννη Ε., Ζαχαρόπουλος Δ.. Αλκαλοποίηση του pH της υδροχλωρικής μπουπιβακαΐνης σε επισκληρίδιο αναισθησία. 7^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1987; σελ.184.
252. Πλέσσια Ε., Χάλαρη Ε., Στούμπου Α., Τσίτσικα Μ., Βασιλείου Κ., Καραμιχάλη Ε.. Κλινική μελέτη του ανταγωνιστή των βενζοδιαζεπινών RO 15-1788 στην καταστολή με μιδαζολάμη. 7^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1987; σελ.192.
253. Λατούφη Ε., Κάτσα Α., Τζούφη Ε., Καμμένου Ε., Μυλωνάκης Β., Γεωργίου Λ.. Τυφλή μελέτη επισκληρίδιας και ενδομυϊκής αναλγησίας με μορφίνη. 7^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1987; σελ.208.
254. Πανοηλίας Ε., Κόττης Γ., Κουσίδου Μ., Γαλάρας Ν., Μαι Κ.. Καρδιοκυκλοφορική συμπεριφορά της επιτόκου μετά από έγχυση βουπιβακαΐνης 0,375% μέσω καθετήρος επισκληριδίου. 7^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1987; σελ.209.

255. Καλόσακας Κ., Κατσούλη Ε., Μούγια Μ., Παπαγεωργίου Ε., Τριανταφύλλου Ε., Φύλλας Α., Τιερρή Κ.. Συσχέτιση ανθρωπομετρικών παραμέτρων και δοσολογίας αναισθητικού φαρμάκου κατά τη χορήγηση ιεροκοκκυγικής αναισθησίας. 7^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1987; σελ.210.
256. Κρέσπη Α., Κουτσουμάνης Κ., Μαιμμή Γ., Οικονόμου Α., Σπετσάκη Μ.. Block βραχιονίου πλέγματος σε ασθενείς με χρόνια νεφρική ανεπάρκεια. 7^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1987; σελ.211.
257. Γρηγοροπούλου Ι., Καραμπετιάν Ι., Αρναουτάκης Ε., Παγούνη Χ., Σαλιαράκη Μ., Κωτσοβίλη-Τσελένη Α.. Η επίδραση οπιούχων και τοπικών αναλγητικών φαρμάκων στην επιμόλυνση του επισκληρίδιου χώρου κατά την επισκληρίδια μετεγχειρητική αναλγησία. 7^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1987; σελ.213.
258. Κατσαρός Γ., Σιλβέστρος Ι.. Η θεραπεία της συμπαθητικής αντανακλαστικής δυστροφίας συγκριτική μελέτη τριών εναλλακτικών μεθόδων θεραπείας. 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.14.
259. Σφακιωτάκη Θ., Αντωνιάδου Σ., Μαργαρίτη Ν., Μάργιος Α., Μπαλαμούτσος Ν.. Οσφυϊκή προσπέλαση επισκληρίδιου καθετήρα για πόνο άνω ημίσεως σώματος σε καρκινοπαθείς. 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.17.
260. Αντωνιάδου Σ., Σφακιωτάκη Θ., Μαργαρίτης Ν., Μάνου Ο., Μπαλαμούτσος Ν.. Συχνότητα επιμόλυνσης επισκληρίδιων καθετήρων. 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.18.
261. Δευτερέβου Ζ., Στρίντζη-Πασχαλάκη Ν., Νικολάου Α., Μπαϊρακτάρη Α., Παπαδοπούλου Α.. Επισκληρίδιος αναισθησία με ξυλοκαΐνη και φεντανύλη στην καισαρική τομή. 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ. 19.
262. Μπλάκος Δ., Τζιατζάφη Χ., Σαμαρά Μ., Κουτρογιάννη Β., Σιάπχα Α., Κατσίκα Ε.. Ανακούφιση του μετεγχειρητικού πόνου ασθενών προστατεκτομής με ραχιαία αναισθησία και χορήγηση φεντανύλης στον υπαραχνοειδή χώρο. 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.20.
263. Μπαθρέλλου Σ., Χρήστου Π., Γεωργίου Γ., Γαλάρας Ν., Παπαφακλή Α., Καββούκας Ι.. Μετεγχειρητική αναλγησία με επισκληρίδια χορήγηση μορφίνης σε θωρακοτομές. 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.21.
264. Μαργαρίτη Ν., Αντωνιάδου Σ., Σφακιωτάκη Θ., Μάργιος Α., Μπαλαμούτσος Ν.. Επισκληρίδια χορήγηση μορφίνης και DHB. 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.22.

265. Κανάκη-Βουτεράκου Ε., Παναγοπούλου Ο., Μούγια Μ., Παπαναστασίου Ρ., Κέσλερ Ο., Καραδήμας Α., Βουτεράκος Θ., Μουσουράκη Κ.. Μελέτη της ενδοϋπεζωκοτικής αναλγησίας αναφορικά με το χειρουργικό stress. 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.23.
266. Παναγοπούλου Ο., Κανάκη Ε., Παπαναστασίου Ρ., Μουρατίδου Α., Κτενά Μ., Διακορώνα Μ., Μουσουράκη Κ.. Αντιμετώπιση του μετεγχειρητικού πόνου σε χολοκυστεκτομή με συνεχή ενδοϋπεζωκοτική (Σ.Ε.Υ.) αναλγησία. 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.24.
267. Αντωνίου Β., Μαργαρίτου Α., Παπαδοπούλου Κ., Κούβελας Δ., Κυπαρίσση Α., Γεωργιάδης Κ.. Μετεγχειρητική αναλγησία μετά από έγχυση βουπιβακαΐνης στην υπεζωκοτική κοιλότητα. 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.26.
268. Σαμαράς Θ., Αργύρα Ε., Αναστασιάδης Ι., Μήτσιου Σ., Γυφτονικολού Ε.. Μετεγχειρητική αναλγησία σε χολοκυστεκτομές με αποκλεισμό μεσοπλεύριων νευρών. 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.27.
269. Αναστασιάδου Γ., Βλαχογιάννη Γ., Πετσάλνικος Γ., Κανακούδης Φ., Αλεβίζου Φ.. Επισκληρίδια και ενδοφλέβια χορήγηση μορφίνης για μετεγχειρητική αναλγησία σε ορθοσιγμοειδεκτομή. 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.29.
270. Τζιατζιάφη Χ., Σαμαρά Μ., Κουτρογιάννη Β., Μπλάκος Δ., Σιάπχα Α., Κατσίκια Ε.. Συγκριτική μελέτη μετεγχειρητικής αναλγησίας με χορήγηση μορφίνης και κεταμίνης. 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.30.
271. Σαλέχ Μ., Ζαχαροπούλου Ρ., Ριτσώνη Α., Μισιτζής Ι., Κοτσόβουλος Α., Δερμιτζάκης Ε.. «Αντιμετώπιση του μετεγχειρητικού πόνου με διεγχειρητικό μεσοπλεύριο μπλοκ σε ριζική μαστεκτομή και λεμφαδενικό καθαρισμό μασχάλης». 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.31.
272. Παγιαβλά Ξ., Θεοδωρίδης Κ.. Μετεγχειρητική αναλγησία και επιπλοκές μετά από επέμβαση στο άνω τμήμα του μηριαίου. 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.32.
273. Κρέσπη Α., Οικονόμου Α., Δρακούλη Α., Προβατάκη Γ., Περδίου Μ., Γεωργίου Λ.. Μεσοπλεύριοι αποκλεισμοί. Προστατεύουν από το εγχειρητικό stress; 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.43.
274. Χειμωνίτση-Κυπρίου Β., Καστρινάκη Κ., Αγιαννίδου Α., Ευτυχίδου Ε., Τζαβέλλας Π.. Η αντιμετώπιση του άλγους στην εκτέλεση θεραπευτικών αποκλεισμών νευρών στους ασθενείς χρόνιου πόνου. 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.44.

275. Χαντζή Χ., Σταματίου Γ., Σαλτέρη Κ., Αγρότης Ν., Φλίγγερ Κ.. Υπαραχνοειδής αναισθησία με μπουπιβακαΐνη 0,5% σε υπερήλικες με κατάγματα ισχίου. 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.47.
276. Κοντοπούλου Σ., Παπακαλού Ε., Γκίνη Χ., Βλαστού Ε., Αλεβίζου Β., Ντάνου-Ρουσάκη Κ.. Η επίδραση της ενδορραχιαίας και γενικής αναισθησίας στην ενδοκρινική και καρδιαγγειακή αντίδραση κατά τη χρήση ακρυλικού τσιμέντου. 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.48.
277. Φλίγγερ Κ., Κωνσταντινίδου Μ., Κουτσοδήμα Χ., Πετσικόπουλος Μ., Ντρίμερη Ε., Αδαμίδου Μ., Κρασσάς Ν.. Ασφαλής μέθοδος αναλγησίας επί καταγμάτων ισχίου σε υπερήλικες, δια χορηγήσεως μικρών δόσεων βουπιβακαΐνης μέσω καθετήρος υπαραχνοειδώς. 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.50.
278. Γκρίτζαλη Α., Αναστασάκη Μ., Νεονάκη Δ., Βολουδάκη Α., Μπαρουξής Γ., Ασκητοπούλου Ε.. Ραχιαία αναισθησία και προφυλακτική θρομβολυτική αγωγή. 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.52.
279. Μαυρίδης Χ., Κρόντζου Σ., Παπαστεφάνου Π., Βαρυτιμίδου Ε., Παπασταϊκούδη Κ., Χατζηγρηγορίου Α., Μαλακά Ε.. Επίπεδα λιδοκαΐνης στο πλάσμα μετά από υπαραχνοειδή ή συνεχή επισκληρίδιο αναισθησία. 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.54.
280. Βαβαλέκας Ι., Καμπούρη Μ., Γαβριηλίδης Θ., Ρόζη Π.. Μεταβολές των επιπέδων σακχάρου αίματος και ολικών λιπιδίων μετά από επισκληρίδια αναισθησία. 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.55.
281. Μπατάλη Ε., Μπαραδάκη Ε., Μαστροκόστα Ε., Χαβιάρης Β., Λακουμέντα ΣΡ.. Επίδραση της επισκληρίδιας αναισθησίας στην ηπατική λειτουργία και έκκριση χολής. 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.56.
282. Στρίντζη-Πασχαλάκη Ν., Καραθάνος Α., Διακάκη Α., Κατσιάρη Ε., Παπαδοπούλου Α., Λεοντοπούλου Σ.. Συνεχής έγχυση προποφόλης για καταστολή σε κολπικές εγχειρήσεις με επισκληρίδιο αναισθησία. 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.57.
283. Γεωργιάδης Γ.Β., Αστέρη Θ., Τσαγκαροπούλου Ι., Παπαδόπουλος Κ., Δεμίρης Ν.. Επίδραση της νευροληπτικής και της συνεχούς επισκληριδίου αναισθησίας στο καρδιαγγειακό σε εγχειρήσεις αορτής κάτω των νεφρικών αρτηριών. 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.58.
284. Μαστροκόστα Ε., Φιλιππίδου Φ., Κλήμη Π., Ασματζή Χ., Λακουμέντα Σ.Ρ.. Επίδραση ΕΦ. Οπιούχων κατά την αποδρομή του νευρομυϊκού αποκλεισμού της

- ενδορραχιαίας αναισθησίας. 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.59.
285. Σπύρου Ι., Φραγκοπούλου Π., Παπαδοπούλου Ε., Παγιαβλά Ξ., Βούλγαρης Ν.. Βουπιβακαΐνη 0,5% και ραχιαία αναισθησία. 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.60.
286. Τριανταφύλλου Ε., Κατσούλη Ε., Καλόσακας Κ., Καβούλη-Παρπέρη Ο., Κανδρεβιώτη Σ., Γεωργάκης Θ., Γεωργάκης Π.. Υπαραχνοειδής αναισθησία με υπέρβαρο διάλυμα βουπιβακαΐνης 0,5% (αποτελέσματα του όγκου). 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.61.
287. Τζαμαλή-Γούναρη Ε., Δημητρίου Β.. Συγκριτική μελέτη υπέρβαρων διαλυμάτων ξυλοκαΐνης 5% και βουπιβακαΐνης 0,5% στην υπαραχνοειδή αναισθησία. 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.62.
288. Πανοηλίας Ε., Ζόρπας Μ., Τσοκανταρίδης Χ., Κόττης Γ.. Κλινική εμπειρία από την χρησιμοποίηση βελονών 22g και 25g για ενδορραχιαία αναισθησία με ισοβαρή βουπιβακαΐνη 0,5%. 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.63
289. Φραγκιαδάκη Γ., Βραχνού Ε., Δαλιάνης Σ.Γ., Λεμπέση Α., Κυρίτσης Ν.. Κινητοποίηση ή όχι μετά από υπαραχνοειδή αναισθησία; 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.64.
290. Κακουλίδης Σ., Τσοκανταρίδης Χ., Παμίας Ε., Λαζόπουλος Π., Λαγρεγερίδης Ι., Φραγκοπούλου-Παπαζαφειρίου Ε.. Συγκριτική μελέτη μεταξύ δύο μεθόδων αποκλεισμού του θυροειδούς νεύρου σε διουρηθρικές εκτομές όγκων κύστεως. 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.65.
291. Μούγια Μ., Κανάκη Ε., Παρτσαλίδου Α., Γεωργάκης Θ., Μπιρλιράκη Κ., Βουτεράκος Θ., Μουσουράκη Κ.. Συνδυασμένη εφαρμογή υπαραχνοειδούς αναισθησίας και νευρομυϊκού αποκλεισμού του θυροειδούς νεύρου στις διουρηθρικές επεμβάσεις. 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.66.
292. Χατζηνικολάου Κ., Νεονάκη Μ., Ίμβριος Γ., Μπασιώτου Ε., Αντωνιάδης Α., Πανάγου Ι.. Αποκλεισμός βραχιονίου πλέγματος με υπερκλείδια προσπέλαση σε ασθενείς με χρόνια νεφρική ανεπάρκεια για δημιουργία αρτηριοφλεβικής επικοινωνίας. 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.67.
293. Όντριας Γ., Μελά Α., Σγουρομάλλη Σ., Στυλιανίδου Μ., Χαλκιαδάκη Α., Μπαραμίλη ΜΠ., Μπαμπούρη-Σκούρα Ε.. Ο μασχαλιαίος αποκλεισμός του βραχιονίου πλέγματος στη χειρουργική των άνω άκρων (συγκριτική μελέτη). 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.68.

294. Δεβεράκης Σ., Κατρίνη Δ., Μετοικίδου Ε., Αρώνη Β.. Η επίδραση που ασκεί στην πίεση του ΕΝΥ ο συνδιασμός μιδαζολάμης / κεταμίνης σε σχέση με αυτή που προκαλεί κάθε φάρμακο χωριστά. 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ. 83.
295. Τσοκανταρίδης Χ., Κακουλίδης Σ., Λαζόπουλος Π., Πανοηλίας Ε., Φραγκοπούλου-Παπαζαφειρίου Ε., Παπαζαφειρίου Γ.. Η εμπειρία μας από την εφαρμογή μεθόδου κατάργησης του αντανεκλαστικού του θυροειδούς νεύρου σε διουρηθρικές εκτομές όγκων κύστεως. 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.115.
296. Μπεκριδέλης Α., Ρεϊζογλου Μ., Κάλλη Μ.. Τεχνική ιεροκοκκυγικής επισκληριδίου αναισθησίας σε παιδιά (video). 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.134.
297. Σαμαρά Μ., Μάρκου Α., Μπλάκας Δ., Τζιατσιάφη Χ., Κουτρογιάννη Β., Σιάπκα Α., Κατσικά Ε.. Ραχιαία αναισθησία σε προγραμματισμένες καισαρικές τομές (video). 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.174.
298. Κολοτούρου Μ., Μπουρνιά Ε., Φαραζή Ν., Κλωνή Μ., Σαφλέκος Ν.. Αιμοδυναμικές διαταραχές στις εγχειρήσεις ανοικτής προστατεκτομής που σχετίζονται με τη θέση του αρρώστου. 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ. 176.
299. Φαραζή Ν., Σπύρου Σ., Λουκέρη Ν., Τσσαρη Α., Βασιλοπούλου Δ., Δεληγιάνη Μ., Μιχελινάκης Ε., Κυρίτσης Α.. Η φλεβική αιματική ροή των κάτω άκρων κατά τη διάρκεια της ραχιαίας και γενικής αναισθησίας. 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.177.
300. Μπέλτσιος Μ., Κυρανάκου Α., Δημητροπούλου Χ., Μορέτης Κ., Λαμπίρης Η., Βασιλείου Ρ., Ευσταθίου Θ., Δρακόπουλος Χ.. Στατιστική ανάλυση εμπειρικής έρευνας επί των μεταβολών που επιφέρει η χρήση πολυμεθυλμεθακρυλικού τσιμέντου οστών στην αρτηριακή πίεση υπερτασικών, νορμοτασικών και υποτασικών ορθοπεδικών ασθενών. 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.187.
301. Κανονίδου-Αηδονοπούλου Ζ., Βρετζάκης Γ., Χουρμούζη Π., Ιωάννου Ο., Καλινδέρης Α.. Υπεραμμωναιμία από τη χρήση γλυκίνης σε διουρηθρικές προστατεκτομές. 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.194.
302. Σιάπκα Α., Σαμαρά Μ., Κατσικά Ε., Μάρκο Α., Γεωργιάδης Γ., Ευαγγέλου Ι., Γραντζής Ε.. Υποπλεύρια έγχυση βουπιβακαΐνης για μετεγχειρητική αναλγησία μετά από χολοκυστεκτομή. 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.2.

303. Τσάκωνα Ε., Τρικούπη Α., Πατσαλάς Ι., Χαριτάντη Ε., Τσάκωνας Α., Κοντόπουλος Β.. Συμβολή του αποκλεισμού του συμπαθητικού νευρικού συστήματος με γουανεθιλίνη στην μετεγχειρητική αγωγή ασθενούς με τροφονευρωτικές διαταραχές πέλματος από διαστηματομυελία. 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.5.
304. Μαρκογιαννάκη Γ., Βασιλάκος Δ., Ζαραλίδου Α., Καραθάνου Α., Τσάκωνα Ε.. Πολύπλευρη αντιμετώπιση καρκινοπαθούς με μεταστάσεις από ca προστάτου. 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.6.
305. Λαζαρίδου Α., Νάσρο Χ., Κουβαλακίδου Α., Τζιτζιμήκας., Φιλόσοφου Α., Ραβάνη Ι.. Μασχαλιαία προσπέλαση και αποκλεισμός του βραχιονίου πλέγματος με την βοήθεια νευροερεθιστήρα. 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.10.
306. Μπαματζής Α., Ταπούτας Α., Ίσσαρη Α., Πεταλά Δ., Μπουρνιά Ε., Δεληγιάννη Μ., Κυρίτσης Α., Καλημέρης Ν.. Φαρμακευτική δράση των αγγειοσυσπαστικών ουσιών στον συμπαθητικό αποκλεισμό από ραχιαία αναισθησία. 8^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1989; σελ.25.
307. Βαρυτιμίδου Ε., Καζάκος Κ., Βερέττας Δ., Μασούρα Α., Γκιούλος Δ., Κουγιουμτζής Μ.. Αναισθησία, βαθμός επικινδυνότητας και θνητότητα στα κατάγματα του ισχίου. 9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1991; σελ.44.
308. Παπανικολάου Π., Γεωργάκης Π., Καλόσακας Κ.. Συνδυασμός περιβολβικής και ελαφράς γενικής αναισθησίας σε εγχειρήσεις καταρράκτη με τοποθέτηση ενδοφακού. 9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1991; σελ.45.
309. Κανάκη Ε., Ριτσόττι Λ., Παναγοπούλου Ο., Αλαμάνος Ι., Κλωνή Μ., Μπιρλιράκη Κ., Γκιώνης Α.. Επίδραση της γενικής και της υπαραχνοειδούς αναισθησίας στη χημική ανοσία μετά από χειρουργικό stress. 9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1991; σελ.77.
310. Αλικάτορα Α., Χριστοδούλου Μ., Γεωργίου Σ., Νικολάου Σ., Μπράβου Α., Σούτης Μ.. Συγκριτική μελέτη βουπιβακαΐνης 0,25% και 0,125% για ιερά επισκληρίδιο αναισθησία στα παιδιά σε εγχειρήσεις έξω γεννητικών οργάνων. 9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1991; σελ.83.
311. Ζμπούκη Α., Γραμμένου Κ., Δρακουλάκου Π., Αυγουστάτου Κ., Κοκκίνης Κ.. Μια νέα μέθοδος διδασκαλίας επισκληριδίου αναισθησίας. 9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1991; σελ.86.
312. Μαϊδάτση Π., Γοργίας Ν., Φαϊτατζίδης Ζ., Μαρδικιάν Μ., Ρεκλείτης Α., Μπαμπούκα Β.. Συνεχής ραχιαία αναισθησία με συνδυασμό λιδοκαΐνης,

- βουπιβακαΐνης και φεντανύλης σε ηλικιωμένους ασθενείς. 9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1991; σελ.87.
313. Κουτσοπούλου Ε., Φλίγγερ Κ., Κωνσταντινίδου Μ., Λαπιδάκη Χ., Βουμβάκη Α., Λεκατσάς Ι., Γαλανού Κ.. Συνδυασμός γενικής και συνεχούς υπαραχνοειδούς αναισθησίας σε επεμβάσεις ολικής αρθροπλαστικής υπερήλικων ασθενών. 9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1991; σελ.88.
314. Βελμάχου Κ., Σοφianού Α., Κουτσοδήμα Χ., Σκλίτση Φ., Κουγιουμτζόγλου Ε., Χατζηδημητρίου Θ.. Συνδυασμός γενικής και επισκληριδίου αναισθησίας σε επεμβάσεις κοιλιακής αορτής. 9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1991; σελ.89.
315. Κάρτα Μ., Πασχαλίδης Η., Τότσκας Π., Φιλόσογλου Α.. Επισκληρίδια αναισθησία και μετεγχειρητική αναλγησία σε αιμορροϊδεκτομές. 9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1991; σελ.90.
316. Γρηγοροπούλου Ι., Αυγέρης Π., Περδίου Μ., Ζολινδάκη Χ., Κυριακοπούλου Τ., Ματιάτου Σ., Παγούνη Χ.. Συνεχής ενδοφλέβιος χορήγηση προποφόλης ή κεταμίνης και μιδαζολάμης σε ασθενείς που χειρουργούνται με οσφυϊκή επισκληρίδιο αναισθησία. Συγκριτική μελέτη. 9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1991; σελ.92.
317. Πασχαλίδης Η., Κάρτα Μ., Τότσκας Π., Γκουγκουσουδής Ι.. Αντιμετώπιση του μετεγχειρητικού πόνου σε χολοκυστεκτομές με επισκληρίδια χορήγηση μορφίνης. 9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1991; σελ.93.
318. Κάτσα Α., Κρεμαστινού Φ., Κοκκινάκος Χ., Σοφού Ε., Αργυροπούλου Α.. Μετεγχειρητική αναλγησία με συνδυασμό επισκληρίδιας μορφίνης και μη στεροειδών αντιφλεγμονωδών. 9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1991; σελ.94.
319. Μούγια Μ., Παναγοπούλου Ο., Ριτσόττι Λ., Παπαναστασίου Ρ., Καραδήκος Α., Γεωργάκης Θ.. Συγκριτική μελέτη του υψηλού και του κοινού μασχαλιαίου αποκλεισμού. 9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1991; σελ.95.
320. Λαπιδάκη Χ., Φλίγγερ Κ., Κωνσταντινίδου Μ., Βουμβάκη Α., Κουτσοπούλου Ε., Σαλτερή Κ.. Διεγχειρητική και μετεγχειρητική αναλγησία σε επεμβάσεις στην περιοχή του ώμου και άνω άκρου με συνεχή μεσοσκαληνικό αποκλεισμό του βραχιονίου πλέγματος. 9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1991; σελ.96.
321. Σοφianού Α., Βρεττού Β., Βελμάχου Κ., Κουγιουμτζόγλου Ε., Σκλίτση Φ., Κουτσοδήμα Χ., Ψαρουδάκης Α.. Έγχυση βουπιβακαΐνης 0,25% σε ένα μεσοπλεύριο

- διάστημα δια αναλγησία μετά από θωρακοτομή. 9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1991; σελ.97.
322. Σαμαράς Θ., Αναστασιάδης Ι., Αργύρα Ε., Γκάτζιου Β.. Η επίδραση της κλονιδίνης στη μετεγχειρητική αναλγησία με φεντανύλη επισκληριδίως (πρόδρομη ανακοίνωση). 9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1991; σελ.98.
323. Ξηρομερίτου Μ., Παππά Δ., Λουλάκη ΝΤ., Ρίζου ΑΛ., Ζαχαριάδης Χ.. Έλεγχος μετεγχειρητικής αναλγησίας σε παιδιά, με CAUDAL BLOCK ή τοπική διήθηση, μετά από εγχείρηση βουβωνοκλήλης. 9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1991; σελ.101.
324. Σιαφάκα Α., Πίτσιλη Θ., Μπολίνη Α., Παπανικολάου Σ., Μουσαφίρη Ο., Καμπίλη Μ.. Είναι η επισκληρίδιος έγχυση κεταμίνης ασφαλής και επαρκής για μετεγχειρητική αναλγησία; 9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1991; σελ.102.
325. Σκλίτση Φ., Κουγιουμτζόγλου Ε., Σοφιανού Α., Κουτσοδήμα Χ., Βελμάχου Κ., Βρεττού Β., Νικολάου Ε.. Αποκλεισμός του οσφυϊκού πλέγματος για μετεγχειρητική αναλγησία μετά από επεμβάσεις στο γόνατο. Σύγκριση βουπιβακαΐνης 0,5% και 0,25%. 9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1991; σελ.103.
326. Τοπτσή-Φραγκιαδάκη Γ., Δαλιάνης Σ.Γ., Μπιμπίκου Β., Γαμποπούλου Ζ.. Ιερά επισκληρίδια έγχυση στην αντιμετώπιση της οσφυοϊσχυαλγίας. 9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1991; σελ.104.
327. Μυστακίδου Κ., Γκάτζιου Β., Σμυρλή Α., Βαδαλούκα Α.. Ενδορραχιαία έγχυση μίγματος διϋδροβενζοπεριδόλης – μορφίνης σε καρκινοπαθείς τελικών σταδίων. 9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1991; σελ.105.
328. Οικονόμου Α., Μάρκου Β., Βουρλιώτη Α., Πετροχείλου Κ., Γεωργίου Λ.. Συνδυασμένη αναισθησία σε επεμβάσεις άνω κοιλίας. 9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1991; σελ.119.
329. Γκίνη Χ., Παπανικολάου Μ., Σαμπατακάκη Α., Παπαδοπούλου Ε., Τσινάρη Κ., Αλεβίζου Β., Κοντοπούλου Σ.. Επίδραση της αναισθητικής τεχνικής στην έκκριση της θυρεοειδοτρόπου ορμόνης μετά από χρήση ακρυλικού τσιμέντου. 9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1991; σελ.133.
330. Γαμποπούλου Ζ., Μαυρομμάτη Ρ., Δαλιάνης Σ.Γ., Λεμπέση Λ., Μπακάρ Α.. Συγκριτική μελέτη χορήγησης σε ραχιαία αναισθησία ισοβαρούς διαλύματος ξυλοκαΐνης 2% και υπερβαρούς διαλύματος ξυλοκαΐνης 5%. 9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1991; σελ.171.

331. Κατσούλη Ε., Πέτας Τ., Νικολάου Κ., Τιερρή Κ.. Αναισθησία βραχιονίου πλέγματος. Τεχνική εκλογής. 9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1991; σελ.172.
332. Πίτσιλη Θ., Στέλιου Φ., Μπολίνη Κ., Καλαϊδοπούλου Ο., Σουλιώτης Δ., Σιαφάκα Α.. Συνεχής βραχιόνιος αποκλεισμός σε ορθοπεδικές επεμβάσεις μακράς διάρκειας. 9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1991; σελ.173.
333. Καραθάνου Α., Μαλισιώβα Α., Βούλγαρης Γ., Μπάδρας Λ., Κυριακίδου Α., Αγαθονίκου Ν.. Μπορεί το διάλυμα βουπιβακαΐνης 0,5% (θερμοκρασία 20° C) να θεωρηθεί υποβαρές στην κλινική πράξη; 9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1991; σελ.174.
334. Κακαλιούρας Δ., Κατσιούλα Ε., Γιαννοπούλου Ν., Χαντζή Χ., Γκλινάβου Α., Δημακοπούλου Α., Μωρέτης Κ.. Επηρεάζει η θερμοκρασία του διαλύματος ίσου όγκου βουπιβακαΐνης 0,5% τον αισθητικό και κινητικό αποκλεισμό κατά την υπαραχνοειδή αναισθησία; 9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1991; σελ.175.
335. Παπαγεωργίου Μ., Ντάβαρη Μ., Μήτσιου Σ., Καλλιαρδού Ε., Μαρινοπούλου Ε.. Εκτίμηση μετεγχειρητικής αναλγησίας στα παιδιά μετά από ιεροκοκκυγική χορήγηση βουπιβακαΐνης ή μείγματος βουπιβακαΐνης-μορφίνης. 9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1991; σελ.177.
336. Πετροπούλου-Μπούτου Α., Βαφειάδου Μ.. Η κλονιδίνη στη μετεγχειρητική αναλγησία. Σύγκριση της ενδομυϊκής με την επισκληρίδιο χορήγηση. 9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1991; σελ.178.
337. Τσικριτζής Λ., Μανούζα Χ., Σδούγκα Μ., Κώστογλου Χ., Γαλανοπούλου Β., Βούλγαρης Ν.. Αναισθησιολογική σύγκριση δυο τεχνικών ημιαρθροπλαστικής ισχίου. 9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1991; σελ. 179.
338. Ριτσόττι Λ., Κανάκη Ε., Μούγια Μ., Λαοπόδης Β., Γεωργάκης Θ., Γκιώνης Α., Μανιάτη Α.. Συγκριτική μελέτη ραχιαίας/γενικής αναισθησίας με σύγχρονη χορήγηση fentanyl για την αποτελεσματικότερη πρόληψη της εν τω βάθει φλεβοθρομβώσεως στις ολικές αρθροπλαστικές του ισχίου. 9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1991; σελ.180.
339. Στέλιου Φ., Σουλιώτης Δ., Μπαφατάκη Α., Τρούγκος Ι., Μήτρου Ε., Καμπίλη Μ.. Μεταβολική απάντηση μετά από γενική ή ραχιαία αναισθησία σε ολική αρθροπλαστική. 9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1991; σελ.183.
340. Άνθη Σ., Τσόπελα Ε., Θερμογιάννη Ε., Μουτζούρης Γ.. Η επίδραση των θερμών διαλυμάτων στην ελάττωση της απώλειας θερμότητας και της εμφάνισης ρίγους σε

- διουρηθρικές επεμβάσεις. 10^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1993; σελ. 29.
341. Βελμάχου Κ., Σκλίτση Φ., Σοφιανού Α., Κουτσοδήμα Χ., Κουγιουμτζόγλου Ε., Γλεντής Γ., Μπάκας Α. Μετεγχειρητική υποξαιμία μετά από μεγάλες αγγειοχειρουργικές επεμβάσεις κοιλιακής αορτής. 10^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1993; σελ. 38.
342. Γούδας Α.Κ., Πατρώνη Ο., Τασούδης Β., Φίλος Κ.Σ.. Η νιμοδιπίνη ενισχύει την αναλγητική δράση επισκληρίδιας μορφίνης. Διπλή τυφλή μελέτη σε καρκινοπαθείς. 10^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1993; σελ.62.
343. Παναγιωτάκη Κ., Δαυίδ Σ., Τσαγκαράκη Γ., Καραντινός Γ., Παρασύρη Μ., Αναστασιάδου Α.. Πρώτη εμπειρία στη χρήση της τενοξικάμης στο μετεγχειρητικό πόνο σε ορθοπεδικές επεμβάσεις. 10^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1993; σελ. 64.
344. Αναστασίου Ε., Μόσχου Α., Τζάντζου Δ., Μπαράμιλι Μ., Λαμπράκη Δ., Γκότση Μ., Τσινιβίζοβ Κ., Σκούρα Ε.. Η εμπειρία μας στις πεταλεκτομές οσφυϊκής μοίρας κάτω από υπαραχνοειδή αναισθησία. 10^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1993; σελ.76.
345. Αρναουτάκης Ε., Στυλιανίδου Μ., Μπάετ Α., Καράμπελα Θ., Όντριας Γ., Χρυσανθακοπούλου Μ., Τζανετόπουλος Σ., Αναστασίου Ε., Σκούρα Ε.. Υπαραχνοειδής αναισθησία σε μεγάλες ορθοπεδικές επεμβάσεις με διάλυμα βουπιβακαΐνης 0,125% και 0,5%. 10^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1993; σελ.77.
346. Μπαϊρακτάρη Α., Βαλσαμίδης Δ., Πετροπούλου Ο., Λουκέρη Α., Νικολάου Α., Καραθάνος Α.. Ενίσχυση της επισκληριδίου αναισθησίας με βουπιβακαΐνη, με κλονιδίνη ή φαιντάνυλη. Συγκριτική μελέτη. 10^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1993; σελ.78.
347. Μωραΐτου Φ., Αυγέρης Π., Τυρίμου Ε., Νικολοπούλου Ε., Καββαδίας Α., Παγούνη Χ.. Εμφάνιση βαρηκοΐας μετά υπαραχνοειδή αναισθησία. 10^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1993; σελ.79.
348. Βαφειάδου Μ., Φαρφαρέλος Χ., Γκικόκας Γ., Παπατσάκωνας Α., Μυλωνά Μ., Τριανταφυλλίδης Α.. Η επίδραση της περιεγχειρητικής προφυλακτικής αντιπηκτικής αγωγής στην περιοχική αναισθησία. 10^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1993; σελ.80.

349. Μπαρμπαρέσου Χ., Στρατήγη Π., Μάστορα Ε., Καραμιχάλη Ε.. Η χρήση ατραυματικής βελόνας “WHITACRE 25 GAUGE” για ραχιαία αναισθησία. 10^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1993; σελ.81.
350. Νικολάκη Δ., Γυφτονικολού-Κασελίμη Ε., Σκάρπα Ν., Κωτούλα Χ., Λούκας Σ., Ντοβίνου-Γεραμάνη Κ.. Υπαραχνοειδής χορήγηση ίσων δόσεων διαφορετικών πυκνοτήτων-όγκων υποβαρούς βουπιβακαΐνης. 10^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1993; σελ.82.
351. Παπανικολάου-Τσάγκα Μ.Ν., Μήλιος Ι.Ν., Γκίνη Χ.Σ., Βρετός Κ.Α., Τσελφές Π.Ν.. Συνδυασμός λιδοκαΐνης και βεκουρονίου στην ενδοφλέβια περιοχική αναισθησία του άνω άκρου (πρόδρομη ανακοίνωση). 10^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1993; σελ.83.
352. Κωνσταντινίδου Π., Οικονόμου Σ., Δήμου Μ., Παυλόπουλος Φ., Γακίδης Ι., Κούριας Ε.. Συγκριτική μελέτη της επίδρασης τριών μεθόδων αναισθησίας στη λειτουργία του ανοσολογικού συστήματος. 10^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1993; σελ.85.
353. Μπαθρέλλου Σ., Πετροπούλου Ο., Βιολάρη Μ., Τριανταφυλλίδης Α., Ασκητοπούλου Ε.. Επισκληρίδιος χορήγηση μιδαζολάμης και μετεγχειρητικό stress. 10^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1993; σελ.86.
354. Μπαθρέλλου Σ., Πετροπούλου Ο., Βιολάρη Μ., Τριανταφυλλίδης Α., Ασκητοπούλου Ε.. Επισκληρίδιος χορήγηση μιδαζολάμης για μετεγχειρητική αναλγησία. 10^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1993; σελ.87.
355. Βελμάχου Κ., Σοφιανού Α., Κουτσοδήμα Χ., Σκλίτση Φ., Κουγιουμτζόγλου Ε., Μπάκας Α., Μπερναλή Ν.. Προνάρκωση με κλονιδίνη. Η επίδραση της, στη διεγχειρητική κορτιζόλη του πλάσματος και στην αιμοδυναμική σταθερότητα, κατά τις επεμβάσεις κοιλιακής αορτής. 10^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1993; σελ. 94.
356. Μασούρα Α., Φραγκιαδάκη Γ., Μαυρομάτη Ρ., Γαμποπούλου Ζ., Βλαστού Ε., Κουμπιάδου Μ.. Κατασταλτική και αγχολυτική δράση της προποφόλης κατά τη διάρκεια περιοχικής αναισθησίας. 10^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1993; σελ.95.
357. Παπαρρίζου Ν., Στρατήγη Ρ., Στούμπου Α., Κριτσιωτάκης Ν., Καραμιχάλη Ε.. Χορήγηση προποφόλης για καταστολή σε περιοχική αναισθησία. 10^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1993; σελ.96.

358. Μάκτρα Λ., Δημητριάδου Ε., Κατσίκια Ε., Πανάγου Ι. Προγνωστικά σημεία της υπότασης μετά από υπαραχνοειδή αναισθησία (ΥΑ) στην καισαρική τομή (ΚΤ). 10^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1993; σελ.114.
359. Βελεγράκης Δ., Παπαγεωργίου-Μπρούστα Μ., Μαλισιώβα Α., Λιβάνιος Σ.. Εκτίμηση μετεγχειρητικής αναλγησίας στα παιδιά μετά από ιεροκοκκυγική έγχυση κεταμίνης, βουπιβακαΐνης και μείγματος βουπιβακαΐνης-κεταμίνης. 10^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1993; σελ.151.
360. Γούδας Λ.Κ., Πατρώνη Ο., Πολύζου Β., Φίλος Κ.Σ.. Ενδοραχιαία χορήγηση κλονιδίνης μετά από καισαρική τομή. Συσχέτιση δόσης-αποτελέσματος, αιμοδυναμικές επιδράσεις και μετεγχειρητική αναλγησία. 10^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1993; σελ.152.
361. Γυφτονικολού-Κασελίμη Ε., Σκάρπα Ν., Νικολάκη Δ., Λούκας Σ., Ντοβίνου-Γεραμάνη Κ.. Έλεγχος μετεγχειρητικού πόνου με επισκληρίδιο χορήγηση βουπιβακαΐνης σε συνδυασμό με φαιντανύλη, αλφαιντανύλη ή κλονιδίνη σε επεμβάσεις κάτω κοιλίας. 10^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1993; σελ.153.
362. Φαραζή-Κοκκόλα Ν., Ζυγούρα Α., Μπαλταγιάννης Ν., Γκέσουρα Δ., Αναστοπούλου Ε., Σταθάκος Ι., Χρυσαφίδης Δ.. Μείωση της συχνότητας των μετεγχειρητικών επιπλοκών σε χειρουργικές επεμβάσεις άνω και κάτω κοιλίας κατά την επισκληρίδια χορήγηση αναλγητικών για την αντιμετώπιση του μετεγχειρητικού πόνου. 10^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1993; σελ.154.
363. Φαραζή-Κοκκόλα Ν., Νομικού Ε., Ζυγούρα Α., Γκέσουρα Δ., Κοντούδη Μ., Κλωνή Μ., Μπαμιαζής Α., Μιχελινάκης Ε.. Συγκριτική μελέτη μεθόδων αντιμετώπισης του μετεγχειρητικού πόνου σε ασθενείς που υποβλήθηκαν σε επεμβάσεις ολικής αρθροπλαστικής ισχίου. 10^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1993; σελ.156.
364. Τανούσεβα Σ., Αθανασιάδης Χ.. Συνεχής επισκληρίδια μετεγχειρητική αναλγησία με τη βοήθεια αντλίας MICREL. 10^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1993; σελ.159.
365. Πανάγου Ι., Μάκτρα Λ., Δημητριάδου Ε., Αναγνωσταρά Ε.. Διερεύνηση του ρόλου της οξυτοκίνης στο 2^ο στάδιο τοκετού με επισκληρίδια αναλγησία (ΕΑ). 10^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1993; σελ.166.
366. Πετροπούλου Ο., Λεοντοπούλου Σ., Βαλσαμίδης Δ., Μπαϊρακτάρη Α., Πουρνάρα Α., Στρίντζη-Πασχαλάκη Ν.. Επέκταση του υπαραχνοειδούς αποκλεισμού μετά από

- συνδυασμένη υπαραχνοειδή-επισκληρίδιο αναισθησία σε καισαρική τομή. 10^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1993; σελ. 167.
367. Ρωμανά Κ., Δημόπουλος Δ., Ζμπούκη Α., Δρακουλάκου Π., Αυγουστάτου Κ., Θανόπουλος Κ., Λιούτας Γ., Παπαγεωργίου Ε.. «Ιερά επισκληρίδιος αναισθησία στην εξωσωματική γονιμοποίηση». 10^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιο-λογίας 1993; σελ.168.
368. Μαργαρίτου Α., Λοΐζου Δ., Αντωνίου Β., Παπαδοπούλου Κ., Μηνάς Μ., Ανδρεάδου Π., Γεωργιάδης Κ.. Συνδυασμός δύο τεχνικών αναισθησίας. 10^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1993; σελ.174.
369. Ανδρούτσος Α., Κομνός Α., Κουτρογιάννη Β., Τζιατζιάφη Χ., Μαυρομάτη Ε., Παραφόρου Θ., Λουκυπούδη Λ., Σαμαρά Μ.. Η πεθιδίνη σαν αναισθητικός παράγων στην ραχιαία αναισθησία. 10^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1993; σελ.175.
370. Άνθη Σ., Θερμογιάννη Ε., Τσόπελα-Νικολαΐδη Ε.. Συνδυασμένη υπαραχνοειδής-επισκληρίδιος αναισθησία συγκριτικά με επισκληρίδιο σε επεμβάσεις κάτω κοιλίας και άκρων. 10^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1993; σελ. 176.
371. Γυφτονικολού-Κασελίμη Ε., Νικολάκη Δ., Σκάρπα Ν., Κωτούλα Χ., Ντοβίνου-Γεραμάνη Κ.. Μονόπλευρος νευρικός αποκλεισμός με χαμηλή δόση υπέρβαρης βουπιβακαΐνης ενδορραχιαία. 10^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1993; σελ.177.
372. Γαμποπούλου Ζ., Φραγκιαδάκη Γ., Μαυρομάτη Ρ., Βλαστού Ε., Μασούρα Λ.. Συγκριτική μελέτη υπαραχνοειδούς έγχυσης ίσης ποσότητας υπέρβαρου και ισότονου διαλύματος υδροχλωρικής βουπιβακαΐνης 0,5% σε ουρολογικές διουρηθρικές επεμβάσεις 10^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1993; σελ.178.
373. Τριανταφύλλου Ε., Καλόσακας Κ., Καβούλη Ο., Σκαρίμπας Ι., Πέτας Τ., Κουφάκη Ε.. «Η εμπειρία μας στην υπαραχνοειδή αναισθησία με συνέργεια βουπιβακαΐνης και κλονιδίνης». 10^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1993; σελ.179.
374. Παπαγεωργίου Ε., Ντάλλας Δ.. Ενδαρθρική έγχυση λιδοκαΐνης για την ανάταξη εξάρθρημάτων ώμου. 10^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1993; σελ. 181.
375. Καραθάνου Α., Σακοράφα Ε., Κουρής Π., Δημητριάδης Ι., Γεωργαλίδης Σ.. Υπαραχνοειδής χορήγηση πεθιδίνης. Πότε; 10^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1993; σελ.182.

376. Κουτσοπούλου Ε., Σοφιανού Α., Βελμάχου Κ., Κριθαρίδου Γ., Κουγιουμτζόγλου Ε., Μανώλη Ε.. Η συμβολή της εφεδρίνης στην πρόληψη της αρτηριακής υπότασης σε υπερήλικες ασθενείς υψηλού κινδύνου με ενδορραχιαία αναισθησία. 10^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1993; σελ.183.
377. Μαυρομάτη Ρ., Φραγκιαδάκη Γ., Γαμποπούλου Ζ., Βλαστού Ε., Μασούρα Α.. Επίδραση της προχωρημένης ηλικίας στη διάρκεια του κινητικού αποκλεισμού κατά την επισκληρίδιο αναισθησία. 10^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1993; σελ.184.
378. Σαραντόπουλος Κ., Φασουλάκη Α., Παπίλας Κ.. Η επίδραση της συστηματικής χορήγησης φεντανύλης στο ύψος του αισθητικού αποκλεισμού που προκαλεί η υπαραχοειδής έγχυση λιδοκαΐνης. 10^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1993; σελ.185.
379. Σκάρπα Ν., Γυφτονικολού-Κασελίμη Ε., Νικολάκη Δ., Κωτούλα Χ., Λούκας Σ., Ντοβίνου-Γεραμάνη Κ.. Σύγχρονη ενδορραχιαία χορήγηση φαιντανύλης με υπέρβαρη λιδοκαΐνη ή βουπιβακαΐνη 0,5%. 10^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1993; σελ.186.
380. Νικολαΐδης Χ., Μπάρκας Κ., Δαδούδης Γ., Νάσρο Χ., Συμεωνίδου-Λαζαρίδου Α.. Επίδραση απροτινίνης στην απώλεια αίματος και την μετάγγιση αίματος σε επεμβάσεις ολικής αντικατάστασης ισχίου με ραχιαία αναισθησία. 11^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1995; σελ.26.
381. Λουίζος Α., Ζαρμπαλά Φ., Παπαστάμου Μ., Μπίνα Α., Σαλικίδης Δ., Αργυροπούλου Α.. Μετεγχειρητική αναλγησία με επισκληρίδια μορφίνη με τμηματικές δόσεις και ενδοφλέβια μορφίνη κατ' επίκληση. 11^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1995; σελ.35.
382. Τσιριγώτου Σ., Φαφλιά Χ., Σακαγιάννη Α., Μπέκος Χ., Μιχαλάκη Ζ., Εξάρχου Ε.. Εφαρμογή της ελεγχόμενης από τον ασθενή αναλγησίας (PCA) για την αντιμετώπιση του μετεγχειρητικού πόνου σε ολικές αρθροπλαστικές ισχίου και γόνατος. 11^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1995; σελ 38.
383. Κουρής Ν., Αθανασιάδης ΧΡ., Λιάσκος Θ., Σάγκα ΧΡ., Γεωργόπουλος Δ., Καπογιάννης ΣΠ.. Επισκληρίδια μετεγχειρητική αναλγησία με την χρήση αντλίας μιας χρήσεως σε περιστατικά γενικής χειρουργικής. 11^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1995; σελ.39.

384. Κουρής Ν., Αθανασιάδης Χ., Λιάσκος Θ., Σάγκα Χ., Αμπατζόγλου Α., Καπογιάννης Σ.. Επισκληρίδια μετεγχειρητική αναλγησία με την χρήση αντλίας μιας χρήσεως σε ορθοπεδικά περιστατικά. 11^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1995; σελ.40.
385. Λαμπάκης Σ., Μεταξάρη Μ., Λεφάκη Τ., Φαρμακαλίδου Ε., Μακατουνάκη Α., Μιχαλούδης Δ., Ασκητοπούλου Ε.. Μετα-ανάλυση της αναλγησίας με επισκληρίδιο μορφίνη. 11^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1995; σελ. 42.
386. Παπαδοπούλου Α., Διακάκη Α., Λεοντοπούλου Σ., Κατσιάρη Ε., Μηλίγγος Σ., Στρίντζη-Πασχαλάκη Ν.. Υποδιαφραγματική έγχυση ξυλοκαΐνης για την αντιμετώπιση του πόνου της ωμοπλάτης, μετά από διαγνωστική γυναικολογική λαπαροσκόπηση. 11^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1995; σελ.43.
387. Γαμποπούλου Ζ., Φραγκιαδάκη Γ., Μαυρομμάτη Ρ., Βλαστού Ε., Δεληασλάνη Δ., Δημητρίου Γ.. Μετεγχειρητική αναλγησία μετά από ενδοπεριτοναϊκή έγχυση βουπιβακαΐνης κατά τη διάρκεια λαπαροσκοπικής χολοκυστεκτομής. 11^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1995; σελ.44.
388. Σκλάβου Χ., Μακρή Ρ., Σαττι Α., Γουλιάμη Μ., Πανίτσα Ι., Γεωργίου Α.. Υπαραχνοειδής αναισθησία και επισκληρίδιος μετεγχειρητική αναλγησία σε προστατεκτομές. 11^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1995; σελ.47.
389. Γυφτονικολού Ε., Μεταλλινού Α., Ντοβίνου Α.. Ελάχιστες δόσεις μορφίνης, υπαραχνοειδώς, για μετεγχειρητικό πόνο, μετά από διουρηθρική προστατεκτομή. 11^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1995; σελ.48.
390. Καρανίκα Ε., Φωτόπουλος Α., Μπαϊρακτάρη Α., Σπαθή Α., Στρίντζη-Πασχαλάκη Ν.. Διήθηση του τραύματος με τοπικό αναισθητικό για μετεγχειρητική αναλγησία. 11^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1995; σελ.51.
391. Κριθαρίδου Γ., Βρεττού Β., Μπάκας Α., Λεκατσάς Ι., Πετσικόπουλος Μ., Μπερναλή Ν., Χατζηδάκη Η.. Η σύγχρονη χορήγηση α₂-αγωνιστή υπαραχνοειδώς μαζί με ναλμπουφίνη και τοπικό αναισθητικό παρατείνει ή/και επηρεάζει το είδος της αναλγησίας; 11^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1995; σελ.52.
392. Παναγιωτάκη Κ., Δαβίδ Σ., Τσαγκαράκη Γ., Μανουκάκης Δ., Χανιωτάκης Ε., Παρασύρη Μ., Παπαδάκη Α.. Σύγκριση της αναλγητικής δράσης δύο διαφορετικών δόσεων τενοξικάμης στο μετεγχειρητικό πόνο σε επεμβάσεις ισχίου. 11^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1995; σελ. 57.
393. Βρεττού Β., κριθαρίδου Γ., Μπάκας Α., Γαλανού Κ., Ντρίμερη Ε., Ντελάκη Χ., Χατζηδάκη Η.. Συγκριτική μελέτη χορήγησης κλονιδίνης ή ναλμπουφίνης σε συνδυασμό με τοπικό αναισθητικό, υπαραχνοειδώς, για μετεγχειρητική αναλγησία σε

- μεγάλες ορθοπεδικές επεμβάσεις. 11^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1995; σελ.59.
394. Γιατράκου Μ., Δεμελή Θ., Δημακοπούλου Α., Ανδρέου Β., Δημητροπούλου Φ., Μιχαλάκη Ρ., Χαμπούρη Ο.. Συγκριτική μελέτη υπαραχνοειδούς χορήγησης μορφίνης 0,1 mg με κλονιδίνη και μορφίνης 0,2 mg με κλονιδίνη για μετεγχειρητική αναλγησία σε ανοιχτές προστατεκτομές. 11^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1995; σελ.61.
395. Παναγιωτάκη Κ., Δαυίδ Σ., Ρουχωτά Ρ., Χανιωτάκης Ε., Παρασύρη Μ., Τσαγκαράκη Γ., Παπαδάκη Α.. Η εμπειρία των ασθενών μας μετά από περιοχική αναισθησία. 11^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1995; σελ. 62.
396. Τσιρτσιρίδου Β., Κοκκίνου Μ., Κουρούκλη Ε., Κάτσα Α., Κρέσπη Α., Γεωργίου Λ.. Περιοχική αναισθησία με ή χωρίς καταστολή; 11^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1995; σελ.63.
397. Αρναουτάκης Ε., Αναστασίου Ε., Σαουλίδης Δ., Μπάετ-Γραικιώτη Λ., Μπαμπούρη-Σκούρα Ε.. Συνδυασμένη υπαραχνοειδής και επισκληρίδιος αναισθησία σε ολικές αρθροπλαστικές ισχίου. 11^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1995; σελ.64.
398. Παπανικολάου Π., Γεωργάκης Π.. Συνδυασμένη υπαραχνοειδής-συνεχής επισκληρίδιος αναισθησία σε μεγάλες ορθοπεδικές επεμβάσεις. 11^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1995; σελ.65.
399. Μπέκος Χ., Εμεξίζοβ Θ., Έγκλερ Ρ., Σακαγιάννη Α., Γκλινάβου Α., Χαντζή Χ., Μωρέττης Κ.. Συνδυασμένη περιοχική και γενική αναισθησία σε μείζονες αγγειοχειρουργικές επεμβάσεις. 11^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1995; σελ.66.
400. Τριανταφύλλου Ε., Καλόσακας Κ., Στάμος Ι., Μαλιαρίτσης Δ., Κεφαλάς Α.. Εγχειρητική και μετεγχειρητική αναλγησία με υπέρβαρη βουπιβακαΐνη 1% και κλονιδίνη στην υπερεκλεκτική υπαραχνοειδή αναισθησία. 11^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1995; σελ.67.
401. Γυφτονικολού Ε., Μεταλλινού Α., Ντοβίνου Α.. Επίδραση της ενδοφλέβιας προεγχειρητικής χορήγησης κλονιδίνης στο νευρικό αποκλεισμό εξ' υπαραχνοειδούς αναισθησίας. 11^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1995; σελ.68.
402. Παπαστάμου Μ., Σοφού Ε., Γκούμα Β., Λουίζος Α., Οικονόμου Α., Γεωργίου Λ.. Οσφυϊκή νωτιαία αναισθησία μέση και πλάγια προσπέλαση. 11^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1995; σελ.69.

403. Χάλαρη Ε., Ανδρούτσου Ε., Μασούρα Α., Γυφτόδημος Ν., Βλαστού Ε.. Ενδοφλέβιος περιοχική αναισθησία (Ε.Π.Α.). Μια νέα προσέγγιση. 11^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1995; σελ.70.
404. Λάσκας Σ., Πατσιάς Ι., Σιγάλας Β., Γιαλιτάκη Ε., Παπαθανασίου Γ., Γιαννούλης Κ.. Κίνδυνοι μόλυνσεως καθετήρων που εμφυτεύονται στον επισκληρίδιο χώρο. 11^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1995; σελ.116.
405. Σοφianού Α., Βελμάχου Κ., Σκλίτση Φ., Κουτσοδήμα Χ., Κουγιουμτζόγλου Ε., Γλεντής Γ., Λιώρη Α.. Περιεγχειρητική προστασία του μυοκαρδίου με διλτιαζέμη σε αγγειοπαθείς ασθενείς. 11^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1995; σελ. 119.
406. Γκλινάβου Α., Σακαγιάννη Α., Σιαμπαλιώτη Α., Μπέκος Χ., Μιχαλάκη Ζ., Κωνσταντοπούλου Α., Βούκενα Β., Μωρέτης Κ.. Η επίδραση της γενικής αναισθησίας και της συνδυασμένης στη γλυκόζη του αίματος σε εγχειρήσεις άνω κοιλίας. 11^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1995; σελ.127.
407. Τσιρτσιρίδου Β., Σκλάβου Χ., Τσιώτου Α., Μάρκου Β., Δραγώνα Μ., Γεωργίου Λ.. Η επίδραση της αναλγητικής αγωγής στη συχνότητα εμφάνισης ναυτίας-εμέτου σε επεμβάσεις διόρθωσης βουβονοκλήλης με περιοχική αναισθησία. 11^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1995; σελ.130.
408. Παυλάκου Α., Καστρινάκη Κ., Βιολάρη Μ., Καλατζή Ν., Ανδριανοπούλου Α.. Η συνεχής οξυμετρία ελαττώνει την πιθανότητα υποξαιμίας τόσο κατά τη διάρκεια του χειρουργείου όσο και στην ανάνηψη. 11^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1995; σελ. 160.
409. Κακαλιούρας Δ., Δένδια-Παπαδοπούλου Κ.. Συγκριτική μελέτη επι των μεταβολών που επέρχονται στο αναπνευστικό σύστημα ασθενών που υποβάλλονται σε αρθροπλαστικές επεμβάσεις ισχίου, με και χωρίς τη χρήση ακρυλικού τσιμέντου. 11^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1995; σελ. 161.
410. Παπανικολάου Μ., Μήλιος Ι., Τσελφές Π.. Η κεφαλαλγία είναι πιο συχνή μετά από γενική παρά μετά από ενδορραχιαία αναισθησία. 11^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1995; σελ.170.
411. Τρέντσιου Γ., Σταματίου Φ., Μπόγκα Φ., Τζιατζιάφη Χ., Κουτρογιάννη Β., Κομνός Α, Σαμαρά Μ. Αποκλεισμός μηριαίου νεύρου με 0,25% bupivacaine για μετεγχειρητική αναλγησία σε ολικές αρθροπλαστικές γονάτου. 11^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1995; σελ.171.

412. Μάντζαρης Α., Μπαμπούκα Β., Μαρδικιάν Μ., Ντέντα Μ., Αποστολίδης Ι.Χ.. Η εμπειρία μας με ένα νέο σύστημα για συνδυασμένη ραχιαία-επισκληρίδιο αναισθησία. 11^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1995; σελ.172.
413. Γιατράκου Μ., Δημακοπούλου Α., Δεμελή Θ., Τζουβελέκης Α., Μπαχτής Κ., Ατζαράκη Α., Χαμπούρη Ο.. Υπαραχνοειδής χορήγηση κλονιδίνης και μορφίνης για μετεγχειρητική αναλγησία σε διουρηθρικές προστατεκτομές. 11^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1995; σελ.174.
414. Μπαμπούκα Β., Μαρδικιάν Μ., Μάντζαρης Α., Ντέντα Μ., Χατζηαποστολίδης Ι.. Σύγκριση των αποτελεσμάτων της επισκληρίδιας χορήγησης μορφίνης, σουφεντανύλης και συνδυασμού σουφεντανύλης–αδρεναλίνης στην μετεγχειρητική αναλγησία ολικών αρθροπλαστικών ισχίου και γόνατος. 11^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1995; σελ.175.
415. Ζαραλίδου Α., Μαϊδάση Π., Γοργίας Ν., Καρακούλας Κ., Αργυριάδου Ε., Γκιάλα Μ.. Η επίδραση της «προληπτικής» διήθησης μεσοπλευρίων νεύρων με διάλυμα φαινόλης-βουπιβακαΐνης στη μετεγχειρητική αναλγησία μετά χολοκυστεκτομή. 12^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1997; σελ.11.
416. Φασουλάκη Α., Σαραντόπουλος Κ., Ζώτου Μ.. Το N₂O αυξάνει το ύψος του αισθητικού αποκλεισμού που προκαλεί η υπαραχνοειδής έγχυση λιγνοκαΐνης. 12^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1997; σελ.14.
417. Αθανασιάδης Χ., Βασίλειος Τ., Βεζυργιάννης Μ., Δημητρίου Β., Καραμάνης Α., Κίτσιος Χ., Κοτταρίδης Δ., Παπασπύρου Σ.. Κλινική εμπειρία από τη χρήση της συνδυασμένης τεχνικής ραχιαίας–επισκληρίδιας αναισθησίας. 12^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1997; σελ.18.
418. Μάνικου Ο., Ντανάς Ι., Νικολακόπουλος Α., Αυγουστή Π., Ρούσσου Ρ., Κοκολάκη Μ., Κανδρεβιώτου Σ., Βαφειάδου Μ.. Η εμπειρία μας από την τοπική εφαρμογή τοπικού αναισθητικού μίγματος λιδοκαΐνης 2,5% και πριλοκαΐνης 2,5% (EMLA 5%), για φλεβοκέντηση και ραχιαία αναισθησία σε ουρολογικές επεμβάσεις. 12^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1997; σελ.88.
419. Ντανάς Ι., Μάνικου Ο., Χεμπελθογείτ Σ., Γιαβασόπουλος Ε., Αντωνακάκης Δ., Φαράκλα Ο., Κοκολάκη Μ., Καμπέρη Π., Μητσέλου Μ.. Ψυχολογική προσέγγιση των ασθενών που έρχονται στο χειρουργείο για ακρωτηριασμό κάτω άκρων-μέλος φάντασμα. 12^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1997; σελ.89.
420. Σκόνδρα Ε., Καραμέρη Β., Στεφανίδου Α., Σφύρα Β., Αλεβιζοπούλου Π., Γαλανάκη Ε.. Επηρεάζεται η έναρξη δράσης, το επίπεδο, η νευροτοξικότητα, κατά τη χορήγηση

- υπέρβαρου διαλύματος βουπιβακαΐνης ενδορραχιαίως; 12^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1997; σελ.111.
421. Φραντζέσκος Γ., Βουρβαχάκης Δ., Φλωσσός Α., Μουλούδη Ε., Μακατουνάκη Α., Νεονάκη Μ., Νεονάκη Δ., Ασκητοπούλου Ε.. Συνδυασμένη ραχιαία–επισκληρίδιος αναισθησία με οπιούχα και τοπικά αναισθητικά: αιμοδυναμική σταθερότητα σε ασθενείς ASA III. 12^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1997; σελ.112.
422. Κουτσοπούλου Ε., Σοφιανού Α., Κριθαρίδου Γ., Δημητρόπουλος Κ., Βουμβάκη Α., Λαπιδάκη Χ., Κωνσταντινίδου Μ., Κουγιουμτζόγλου Ε., Βελμάχου Κ.. Σύγκριση προποφύλης και μιδαζολάμης για καταστολή κατά την υπαραχνοειδή αναισθησία. 12^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1997; σελ.113.
423. Μελά Α., Σαουλίδης Δ., Χαλκιαδάκη Α., Σοϊλεμεζίδη Χ., Ξανθόπουλος Ν., Κωστάκη Σ., Σκούρα Ε.. Αποκλεισμός των νεύρων στην περιοχή της ποδοκνημικής σε ορθοπεδικές επεμβάσεις. 12^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1997; σελ.114.
424. Βουρβαχάκης Δ., Φραντζέσκος Γ., Ψαρομιχαλάκη Μ., Ζεάκη Μ., Παπαϊωάννου Α., Λαμπάκης Σ., Γρούτσου Η., Ασκητοπούλου Ε.. Συνδυασμένη επισκληρίδιος–ραχιαία αναισθησία με μπουπιβακαΐνη ή μπουπιβακαΐνη και φεντανύλη I: χαρακτηριστικά αποκλεισμού. 12^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1997; σελ.115.
425. Βουρβαχάκης Δ., Φραντζέσκος Γ., Φαρμακαλίδου Ε., Μεταξάρη Μ., Χατζημιχάλη Α., Φραϊδάκης Ο., Κουνάλη Δ., Ασκητοπούλου Ε.. Συνδυασμένη επισκληρίδιος–ραχιαία αναισθησία με μπουπιβακαΐνη ή μπουπιβακαΐνη και φεντανύλη II: καρδιοαναπνευστικές επιπτώσεις. 12^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1997; σελ.116.
426. Μπούσουλα Μ., Τσιρτσιρίδου Β., Σπετσάκη Μ., Οικονόμου Α., Βασιλοπούλου Γ., Γεωργίου Λ.. Χρήση εύτηκτου μίγματος τοπικών αναισθητικών (EMLA) σε φλεβοκεντήσεις και παρακεντήσεις για υπαραχνοειδή αναισθησία. 12^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1997; σελ.117.
427. Μαστροκόστα Ε., Φραγκιαδάκη Γ., Γαμποπούλου Ζ., Μαυρομμάτη Ρ., Δημητρίου Γ., Ανδρούτσου Ε., Γυφτοδήμος Ν.. Η επίδραση της θέσης του ασθενούς στην αφαίρεση του επισκληρίδιου καθετήρα. 12^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1997; σελ.118.
428. Αρώνη Β., Φίλιου Μ., Μπαφατάκη Α., Νιόκου Δ., Δίσινιτσας Λ., Καμπίλη Μ.. Μιδαζολάμη έναντι placebo πριν από την ενδορραχιαία αναισθησία. 12^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1997; σελ. 119.

429. Φίλιου Μ., Αρώνη Β., Καραδήμος Α., Κουτούζης Σ., Νιόκου Δ., Καμπίλη Μ. Σύγκριση τοπικής αναισθησίας με κρέμα λιδοκαΐνη–πριλοκαΐνη (EMLA 5%) στην εκτέλεση ενδοραχιαίας αναισθησίας. 12^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1997; σελ.120.
430. Ζωτιάδου Τ., Σαουλίδης Δ., Λαμπράκη Δ., Μόσχου Α., Λουτσέτη Δ., Κωστάκη Σ., Σκούρα Ε.. Προφόρτιση με κρυσταλλοειδή και κολλοειδή διαλύματα σε υπαραχνοειδή αναισθησία για ολικές αρθροπλαστικές του ισχίου. 12^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1997; σελ.121.
431. Σοφιανού Α., Κουτσοπούλου Ε., Κριθαρίδου Γ., Φιλίππου Α., Πετσικόπουλος Μ., Σκλίτση Φ., Βρεττού Β., Βελμάχου Κ.. Η χρήση αναισθητικής κρέμας πριν από την εφαρμογή μασχαλαίου αποκλεισμού του βραχιονίου πλέγματος. 12^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1997; σελ.122.
432. Τρικούπη Α., Γροσομανίδης Β., Τσοτσόλης Ν., Λαυρεντίεβα Α., Αμπατζόγλου Α., Αργυριάδου Ε., Καρεκλάς Μ., Ουραήλογλου Β.. Επισκληρίδιος ελεγχόμενη από τον άρρωστο αναλγησία (PCEA). Σύγκριση με διακεκομμένη επισκληρίδιο αναλγησία. 12^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1997; σελ.127.
433. Δίσνιτσας Λ., Μπαφατάκη Α., Καμπίλη Μ., Παπαδόπουλος Γ., Σχοινά Ι., Σουκάκος Π.. Σύνδρομο ώμου-χειρός. Συχνότητα-αντιμετώπιση. 12^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1997; σελ. 134.
434. Φραγκιαδάκη Γ., Γαμποπούλου Ζ., Μαστροκώστα Ε., Μαυρομάτη Ρ., Δημητρίου Γ., Κλήμη Π., Παπαγγελής Δ.. Συγκριτική μελέτη επισκληριδίου και συνδυασμένης (γενικής και επισκληριδίου) αναισθησίας στην αντιμετώπιση του μετεγχειρητικού πόνου. 12^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1997; σελ.135.
435. Κριθαρίδου Γ., Κουτσοπούλου Ε., Σοφιανού Α., Ντελάκη Χ., Ντριμέρη Ε., Διαμαντοπούλου Α., Γαλανού Κ., Ιλιέσκου Μ., Βελμάχου Κ.. Μετοκλοπραμίδη: Η αναλγητική της δράση σε ολικές αρθροπλαστικές ισχίου. 12^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1997; σελ. 138.
436. Στυλιανίδου Μ., Τζάντζου Δ., Μπάετ Λ., Καράμπελα Θ., Κατσιούλας Α., Κώστακη Σ., Σκούρα Ε.. Δερματική αναλγησία μετά από τοπική εφαρμογή της κρέμας EMLA 5% για ανίχνευση του βραχιονίου πλέγματος σε επεμβάσεις στα άνω άκρα. 12^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1997; σελ.150.
437. Κατσαρός Γ.Α., Κόττης Γ., Αράπογλου Β., Αθανασίου Λ., Αναστασιάδης Ι.. MRI ευρήματα σε ετερόπλευρο πάρεση μετά από οσφυϊκό επισκληρίδιο αποκλεισμό. 12^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1997; σελ.152.

438. Λιάρου-Πασχαλίδου Π., Goette A., Janitzki A.. Δράση του συμπαθητικού και επίδραση στο κυκλοφορικό σύστημα επί ενδοραχιαίας αναισθησίας. 12^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1997; σελ.166.
439. Βιτσαρά Σ., Muskulus G., Μηνιάτη Ε.. Συγκριτική μελέτη επισκληριδίου έγχυσης μίγματος κλονιδίνης–φεντανύλης και βουπιβακαΐνης 0,5% κατά τη διάρκεια συνδυασμένης αναισθησίας σε ψυχιατρικούς αρρώστους. 12^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1997; σελ.194.
440. Παπαϊωάννου Β., Καρδαμήλας Α., Σιδηράς Α., Μερτζανίδου Ε., Δημητριάδης Α., Παυλίτου Α., Παπασταϊκούδη Κ.. Μετεγχειρητική αναλγησία με ενδοπερι- τοναϊκή χορήγηση βουπιβακαΐνης σε λαπαροσκοπική χολοκυστεκτομή. 13^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1999; σελ.14.
441. Ζαχαροπούλου Ρ., Παπαγεωργίου Μ., Χαρίτος Δ., Τρίγκα Α.. Αντιμετώπιση του μετεγχειρητικού άλγους σε θωρακοχειρουργικές επεμβάσεις. Συγκριτική μελέτη χορήγησης βουπιβακαΐνης και εφαρμογής κρυοαναλγησίας. 13^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1999; σελ.21.
442. Μελά Α., Παπασπύρου Ε., Λουτσέτη Δ., Παπαδόπουλος Χ., Γιώγα Μ., Χαλκιαδάκη Α., Καραμπελα Θ., Κωστάκη Σ.. Εφαρμογή του μηριαίου «3-σε-1» αποκλεισμού για μετεγχειρητική αναλγησία σε μεγάλες επεμβάσεις στην περιοχή του γόνατος. 13^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1999; σελ. 22.
443. Μπερναλή Ν., Αρώνη Β., Κατρίνη Δ., Κατρίνης Μ.. Διεγχειρητική αναισθησία και μετεγχειρητική αναλγησία σε γυναικολογικές επεμβάσεις. 13^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1999; σελ.23.
444. Δεβεράκης Σ., Ζάκα Μ., Καραμπετιάν Ι., Νικολάκη Δ., Τζιρής Γ.. Χορήγηση ρεμφεντανύλης για καταστολή σε ασθενείς με επισκληρίδιο αναισθησία για επεμβάσεις κάτω κοιλίας. 13^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1999; σελ.31.
445. Αθανασιάδης Χ., Καραμάνης Α., Νέλλα Χ.. Μετεγχειρητική αναλγησία μέσω επισκληριδίου καθετήρα. Η εμπειρία των πέντε τελευταίων χρόνων. 13^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1999; σελ.35.
446. Μιχαλολιάκου Χ., Μπαλτογιάννης Ν., Καστρινάκη Κ., Γιαννοπούλου Α., Βιολάρη Μ., Μαντά Δ., Ανδριανοπούλου Α.. Προληπτική και διεγχειρητική, πολυπαραγοντική αναλγησία ελαττώνει τον πόνο, μετά θωρακοτομή. 13^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1999; σελ.36.
447. Δημητρίου Β., Βογιατζής Γ.Σ., Πάτσας Κ., Ντούμα Α., Τσίγγανος Γ., Μαλεφάκη Α.. Ελάττωση των αναγκών σε οπιοειδή με τη χορήγηση τενοξικάμης για την

- αντιμετώπιση του μετεγχειρητικού πόνου. Επίδραση δυο διαφορετικών δοσολογικών σχημάτων. 13^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1999; σελ.37.
448. Μπούσουλα Μ., Λουίζος Α., Κοκκίνου Μ., Πανταζή Α., Καστάνη Κ., Γεωργίου Λ.. Αξιολόγηση των καρδιαγγειακών παραμέτρων και του μετεγχειρητικού πόνου σε ρυθμισμένους υπερτασικούς ασθενείς με επισκληρίδιο αναλγησία ή συστηματική χορήγηση οπιοειδών. 13^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1999; σελ.54.
449. Δίπλας Δ., Δήμου Τ., Μεντζελόπουλος Σ., Ασμαντζή Χ., Καραμιχάλη Ε.. Ελάχιστη αποτελεσματική συγκέντρωση βουπιβακαΐνης σε συνεχή επισκληρίδιο έγχυση για αναλγησία μετά θωρακοτομή. 13^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1999; σελ.65.
450. Καπέρδα Α., Δημόπουλος Γ., Τακτικού Ε., Βογιατζής Γ., Κυθρεώτης Π., Ντάνου Α., Ρασιδάκης Α.. Μετεγχειρητικές μεταβολές αερίων αίματος σε ασθενείς με χρόνια αποφρακτική πνευμονοπάθεια που υποβλήθηκαν σε αντικατάσταση ανευρύσματος κοιλιακής αορτής. Σύγκριση μεταξύ δυο τεχνικών μετεγχειρητικής αναλγησίας. 13^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1999; σελ.66.
451. Καπέρδα Α., Βογιατζής Γ., Τακτικού Ε., Βελδέκης Δ., Αλεξίου Ε., Ρασιδάκης Α.. Επίδραση δυο τεχνικών μετεγχειρητικής αναλγησίας στη σπυρομετρική εικόνα ασθενών με χρόνια αποφρακτική πνευμονοπάθεια που υποβλήθηκαν σε αντικατάσταση ανευρύσματος κοιλιακής αορτής. 13^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1999; σελ.67.
452. Καπέρδα Α., Τακτικού Ε., Βογιατζής Γ., Κωτούλα Χ., Δημόπουλος Γ., Κούβελα Ε., Ρασιδάκης Α.. Μετεγχειρητικές μεταβολές γαλακτικού οξέως αίματος σε ασθενείς με χρόνια αποφρακτική πνευμονοπάθεια που υποβλήθηκαν σε αντικατάσταση ανευρύσματος κοιλιακής αορτής. 13^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1999; σελ.68.
453. Δασκαλάκη Α., Λυτρίβη Μ., Καστάνη Κ., Μπίνα Α., Λιακοπούλου Χ., Ναλμπάντη Β.. Νοσηλευτική αντιμετώπιση της συμφυσιόλυσης επισκληρίδιου χώρου. 13^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1999; σελ.70.
454. Κωστοπαναγιώτου Γ., Κόττης Γ., Σαρατσιώτη Μ., Κούση Θ., Τσαρουχά Α., Αρκαδόπουλος Ν., Σμυρνιώτης Β., Παπαδημητρίου Κ., Παπαδημητρίου Ι.. Εκλεκτικός αγγειακός αποκλεισμός του ήπατος. Αναισθησιολογική αντιμετώπιση για ασφαλή προσέγγιση στην ηπατική χειρουργική. 13^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1999; σελ.99.

455. Δημητρίου Β., Βογιατζής Γ.Σ., Τσίγγανος Γ., Ντούμα Α., Πράτσας Κ., Μαλεφάκη Α.. Σύγκριση της συστηματικής με την εφάπαξ χορήγηση οντανσετρόνης για την πρόληψη της ναυτίας και του εμέτου καθώς και του κνησμού μετά από υπαραχνοειδή χορήγηση μορφίνης. 13^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1999; σελ.111.
456. Μπούσουλα Μ., Σπετσάκη Μ., Μεσσάρης Ε., Λαμπροπούλου Α., Οικονόμου Α., Λουίζος Α.. Σύγκριση χορήγησης μιδαζολάμης ή προποφόλης για καταστολή διεγχειρητικά σε ασθενείς υπό επισκληρίδιο αναισθησία. 13^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1999; σελ.118.
457. Παναγιωτάκη Κ., Δαυίδ Σ., Πεδιαδίτης Ι., Τσαγκαράκη Γ., Καραντινός Γ., Χανιωτάκης Ε., Λουλάκη Θ., Παρασύρης Π., Μανουκάκης Δ., Ρουχωτά Ρ.. Αποικισμός μικροβίων στους επισκληρίδιους καθετήρες που χρησιμοποιήθηκαν για μετεγχειρητική αναλγησία. 13^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1999; σελ.126.
458. Παπασπύρου Ε., Μελά Α., Χαλκιαδάκη Α., Γιώγα Μ., Παπαδόπουλος Χ., Γαβριελάτου Ε., Λουτσέτη Δ., Κωστάκη Σ.. Η αξία της ραχιαίας αναισθησίας με υποβαρεία βουπιβακαΐνη 0,1% και κλονιδίνη στις ορθοπρωκτικές επεμβάσεις και στη μετεγχειρητική αναλγησία. 13^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1999; σελ.148.
459. Γαμποπούλου Ζ., Βρεττού Β., Ναστούλης Χ., Πετσικόπουλος Μ., Μαυρομμάτη Π., Βελμάχου Κ.. Η επίδραση της αναισθησίας στην ταχύτητα επαναθέρμανσης του ασθενούς. Συγκριτική μελέτη γενικής και υπαραχνοειδούς αναισθησίας. 13^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1999; σελ.149.
460. Κοκολάκη Μ., Καμπέρη Π., Μπαϊρακτάρη Α., Κανδρεβιώτου Σ., Αψοκάρδου Μ., Παπαντωνίου Π., Βαφειάδου Μ.. Η κλινική εμπειρία μας από την σύγκριση προφόρτησης με υδροξυαιθυλάμυλο 6% και ringer's lactated σε διουρηθρικές προστατεκτομές, με υπαραχνοειδή αναισθησία. 13^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1999; σελ.150.
461. Πούλιου Α., Βάσιλας Ν., Προβατάκη Γ., Κοντούδη Μ., Γκίνη Χ., Αναστασίου Ε.. Προληπτική ιεροκοκκυγική αναλγησία στη χειρουργική της σπονδυλικής στήλης. 13^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1999; σελ.151.
462. Ματσώτα Π., Βελεγράκης Δ., Λοΐζου Χ., Ντάβου Φ., Παπαγεωργίου Μ., Αυγερινοπούλου Α.. Αξιολόγηση της αντιμετώπισης του μετεγχειρητικού πόνου των παιδιών. 13^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1999; σελ. 185.

463. Σιαφάκα Α., Αναγνωστάκος Α., Τσαντίλας Ν., Χοζός Κ.. Βέλτιστος περιεγχειρητικός χειρισμός ασθενών υψηλού κινδύνου εμφάνισης καρδιοαναπνευστικών επιπλοκών για μη καρδιοχειρουργική επέμβαση. 13^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1999; σελ.191.
464. Σταματάκη Ε., Αλεβιζοπούλου Π., Βλόντζου Μ., Ντόλου Π., Μπαρέ Κ.. Μετεγχειρητικό ρίγος: Παράμετροι οξυγόνωσης προ και μετά τη χορήγηση μεπεριδίνης. 13^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1999; σελ.195.
465. Μυριανθεύς Π., Κοτιλέας Π., Χαραλαμπίκης Α., Σταματοπούλου Κ., Κωτσόπουλος Π., Λαδάκης Χ., Λάππας Β., Μπαλτόπουλος Γ.. Πνευμονικό οίδημα από βουπιβακαΐνη. 13^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1999; σελ.197.
466. Παπαδοπούλου Ε., Γούλιος Α., Αμανατίδης Ι., Βιτένκο Β., Μαρκόπουλος Ι.. «Ενδοκρινική και αιμοδυναμική απάντηση επιτόκων με προεκλαμψία κατά την καισαρική τομή με γενική και επισκληρίδιο αναισθησία.» 13^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1999; σελ.200.
467. Σοφιανού Α., Κουτσοδήμα Χ., Βελμάχου Κ., Φιλίππου Α., Κουγιουμτζόγλου Ε., Τσακουρίδου Μ. Η χρήση της ερυθροποιητίνης σε εκλεκτικές επεμβάσεις του ισχίου. 13^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1999; σελ.202.
468. Λουίζος Α., Μπούσουλα Μ., Σφήκα Ε., Μεσσάρης Ε., Λυτρίβη Μ., Γεωργίου Λ. Σύγκριση ενδοφλέβιας προχορήγησης hetastarch ή διαλύματος ringer's lactated για αποφυγή υπότασης κατά την υπαραχνοειδή αναισθησία. 13^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1999; σελ.203.
469. Μπούσουλα Μ., Λουίζος Α., Δραγώνα Μ., Μεσσάρης Ε., Πεσλή Φ., Αργυροπούλου Α.. Σύγκριση χορήγησης hetastarch ή διαλύματος lactated ringer's διεγχειρητικά για αποφυγή υπότασης μετά από υποαραχνοειδή αναισθησία. 13^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1999; σελ.204.
470. Βογιατζής Γ.Σ., Δημητρίου Β., Ντούμα Α., Μηνιάτη Ε., Κούκου Ε., Τσίγγανος Γ., Μαλεφάκη Α.. Επίδραση της υπαραχνοειδούς χορήγησης συνδυασμού κλονιδίνης και μορφίνης στη ναυτία και τον έμετο καθώς και στον κνησμό. 13^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1999; σελ.225.
471. Σαββίδου Α., Αναστασόπουλος Ν., Μαρδικιάν Μ., Παπαδόπουλος Ν., Ντέντα Μ., Δώμου Π., Κάραλη Ζ., Χατζηαποστολίδης Ι.. Θεραπευτική αντιμετώπιση της αντανεκλαστικής συμπαθητικής δυστροφίας. 13^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1999; σελ.228.

472. Γεωργίου Λ., Παυλάκου Α., Φουντουλάκη Τ., Τσιρτσιρίδου Β., Μπούσουλα Μ., Οικονόμου Α.. Συμφυσιόλυση επισκληρίδιου χώρου με υαλουρονιδάση. 13^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1999; σελ.229.
473. Γεωργίου Λ., Οικονόμου Α., Μήτσιου Σ., Κουρούκλη Ε., Παπαστάμου Μ., Λουίζος Α.. Τροποποιημένη τεχνική συμφυσιόλυσης επισκληρίδιου χώρου με ουραία προσπέλαση και καθετήρα RACZ. 13^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1999; σελ.231.
474. Παπασπύρου Ε., Μελά Α., Παπαδόπουλος Χ., Γιώγα Μ., Χαλκιαδάκη Α., Γαβριελάτου Ε., Ηλιοπούλου Χ., Μπαμπούρη-Σκούρα Ε.. Επιπτώσεις της ίσχαιμης περιίδεσης (tourniquet) στην αιμοδυναμική και οξεοβασική ισορροπία σε μεγάλες ορθοπεδικές επεμβάσεις των κάτω άκρων. 13^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1999; σελ.237.
475. Σαμουρίδου Β., Ρουσκήης Β., Μόκα Ε., Σταματίου Γ., Τζιατζιάφη Χ., Σαμαρά Μ.. Συγκριτική μελέτη της αποτελεσματικότητας δύο διαφορετικών δόσεων ισοβαρούς βουπιβακαΐνης 0,5% , χορηγούμενων στον υπαραχνοειδή χώρο σε ορθοπαιδικές επεμβάσεις σε ηλικιωμένους ασθενείς. Επίδραση της δοσολογίας του τοπικού αναισθητικού στο κυκλοφορικό σύστημα. 13^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1999; σελ.238.
476. Κυριακάκη Α., Μόκα Ε., Σαμουρίδου Β., Σταματίου Γ., Ρουσκήης Β., Σακοράφα Ε., Σαμαρά Μ.. Πλεονεκτήματα συνδυασμένης περιοχικής και «ελαφριάς» γενικής αναισθησίας (light anesthesia) με τη χρήση λαρυγγικής μάσκας σε επεμβάσεις πλαστικής σε βουβωνοκήλες. 13^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1999; σελ.239.
477. Μόκα Ε., Σαμουρίδου Β., Ρουσκήης Β., Κατσιλέρου Α., Σταματίου Γ., Μάρκας Κ., Σαμαρά Μ.. Πρώιμη εμφάνιση μετεγχειρητικών γνωσιακών διαταραχών σε ηλικιωμένους ασθενείς μετά από υπαραχνοειδή αναισθησία: συγκριτική μελέτη εμφάνισης γνωσιακών διαταραχών σε σχέση με τη χορήγηση καταστολής προ του χειρουργείου. 13^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1999; σελ.240.
478. Μπερναλή Ν., Δάρα Θ., Γαλανάκης Χ., Σημαιοφορίδου Μ., Κουτά Α.. Συγκριτική μελέτη υπαραχνοειδούς έκχυσης ίσης ποσότητας υπέρβαρης λιδοκαΐνης 5% σε σχέση με την υπέρβαρη βουπιβακαΐνη 0,5% σε ουρολογικές επεμβάσεις. 13^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1999; σελ.241.
479. Δώμου Π., Μαρδικιάν Μ., Κάραλη Ζ., Ντέντα Μ., Σαββίδου Α., Χατζηαποστολίδης Ι.. Η εμπειρία μας από τη χρήση του συστήματος “EPISTAR-CSE” για συνδυασμένη

- ραχιαία–επισκληρίδια αναισθησία. 13^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1999; σελ.242.
480. Κάραλη Ζ., Μαρδικιάν Μ., Δώμου Π., Σαββίδου Α., Ντέντα Μ., Χατζηαποστολίδης Ι.. Χορήγηση ondansetron για την πρόληψη μετεγχειρητικής ναυτίας και εμέτου. 13^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1999; σελ.258.
481. Παπίλιας Κ., Μητσέλου Μ., Παπασπύρου Λ., Ναζλίδου Ε., Μάνικου Ο., Βαφειάδου Μ.. Ηλεκτρολυτικές και αιματολογικές διαταραχές κατά τη διουρηθρική προστατεκτομή: Συνιστάται η χορήγηση ασβεστίου στο σύνδρομο απορρόφησης; 13^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1999; σελ.264.
482. Πετροπούλου Π., Γεωργίου Μ., Πιστοφίδου Κ., Παπαϊωάννου Β., Καπρίνη Ε.. Η χρήση της κλονιδίνης στην επισκληρίδιο ιεροκοκκυγική αναισθησία στα παιδιά. 13^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναισθησιολογίας 1999; σελ.276.
483. Πρακτικά 14^{ου} Πανελλήνιου Συνεδρίου Αναισθησιολογίας Θεσσαλονίκη 2001.
484. Πρακτικά 15^{ου} Πανελλήνιου Συνεδρίου Αναισθησιολογίας Κρήτη 2003.
485. Πρακτικά 16^{ου} Πανελλήνιου Συνεδρίου Αναισθησιολογίας Μύκονος 2005.
486. Πρακτικά 17^{ου} Πανελλήνιου Συνεδρίου Αναισθησιολογίας Αθήνα 2007.
487. *Chemonitsi-Kypriou B, Zorzos S, Kekis B, Morakis A, Eftihidou E. Our experiences with single-dose unilateral high spinal anesthesia for operations on the upper urinary and biliary tract. Abstract book of the V European Congress of Anesthesiology in Expecta Medica 1978; 452.*
488. Πρακτικά 1^{ου} Πανελλήνιου Συνεδρίου Πόνου Βόλος 1996.
489. Πρακτικά 2^{ου} Πανελλήνιου Συνεδρίου Πόνου Αθήνα 1998.
490. Πρακτικά 3^{ου} Πανελλήνιου Συνεδρίου Πόνου Ηράκλειο-Κρήτη 1999.
491. Πρακτικά 4^{ου} Πανελλήνιου Συνεδρίου Πόνου Καρπενήσι 2002.
492. Πρακτικά 5^{ου} Πανελλήνιου Συνεδρίου Πόνου Καστοριά 2004.
493. Πρακτικά 6^{ου} Πανελλήνιου Συνεδρίου Πόνου Χανιά-Κρήτη 2006.
494. Πρακτικά 1^{ου} Πανελλήνιου Συμπόσιου Περιφερειακής Αναισθησίας και Αναλγησίας Αθήνα 1983.
495. Πρακτικά 2^{ου} Πανελλήνιου Συμπόσιου Περιφερειακής Αναισθησίας και Αναλγησίας Αθήνα 1988.
496. Πρακτικά 3^{ου} Πανελλήνιου Συνεδρίου Περιφερειακής Αναισθησίας και Θεραπείας Πόνου Αθήνα 1995.
497. Πρακτικά 4^{ου} Πανελλήνιου Συνεδρίου Περιφερειακής Αναισθησίας, Θεραπείας Πόνου και Εναλλακτικής Ιατρικής Γλυφάδα-Αθήνα 2001.

498. Πρακτικά 5^ο Πανελληνίου Συνεδρίου Περιφερειακής Αναισθησίας, Θεραπείας Πόνου και Παρηγορητικής Αγωγής Δελφοί 2003.
499. Πρακτικά 6^ο Πανελληνίου Συνεδρίου Περιφερειακής Αναισθησίας, Θεραπείας Πόνου και Παρηγορητικής Αγωγής Αθήνα 2004.
500. Πρακτικά 7^ο Πανελληνίου Συνεδρίου Περιφερειακής Αναισθησίας, Θεραπείας Πόνου και Παρηγορητικής Αγωγής Λουτράκι 2005.
501. Πρακτικά 8^ο Πανελληνίου Συνεδρίου Περιφερειακής Αναισθησίας, Θεραπείας Πόνου και Παρηγορητικής Αγωγής Ολυμπία-Κυλήνη 2006.
502. Πρακτικά 9^ο Πανελληνίου Συνεδρίου Περιφερειακής Αναισθησίας, Θεραπείας Πόνου και Παρηγορητικής Αγωγής Ιωάννινα 2007.
503. Βαδαλούκα Α., Σιαφάκα Ι., Αργύρα Ε., Βασιλείου Ι., Μπερδούσης Ι., Καταφυγιώτου Α.. Μόνιμη εμφυτεύσιμη αντλία για υπαραχνοειδή χορήγηση φαρμάκων σε καρκινικό πόνο. Πρακτικά 4^ο Πανελληνίου Συνεδρίου Περιφερειακής Αναισθησίας Γλυφάδα 2001; σελ.69.
504. Γαμποπούλου Ζ., Μαυρομάτη Π., Βρεττού Β., Πετσικόπουλος Μ., Βασιλάκη Μ., Βελμάχου Κ.. Συνεχής μασχαλιαίος αποκλεισμός βραχιονίου πλέγματος για χειρουργική και μετεγχειρητική αναλγησία σε μικροχειρουργικές επεμβάσεις. Πρακτικά 4^ο Πανελληνίου Συνεδρίου Περιφερειακής Αναισθησίας Γλυφάδα 2001; σελ.70.
505. Γαμποπούλου Ζ., Μαυρομάτη Π., Βρεττού Β., Πετσικόπουλος Μ., Βασιλάκη Μ., Βελμάχου Κ.. Συνεχής διασκαληνικός αποκλεισμός βραχιονίου πλέγματος για χειρουργική και μετεγχειρητική αναλγησία σε μείζονες επεμβάσεις ώμου. Πρακτικά 4^ο Πανελληνίου Συνεδρίου Περιφερειακής Αναισθησίας Γλυφάδα 2001; σελ.74.
506. Κολοτούρα Α., Χάψα Χ., Καρμίρη Ε., Βάσιλας Ν., Ασματζή Χ., Πρόγιας Α., Αναστασίου Ε.. Συνεχής και κατ' επίκληση επισκληρίδια αναλγησία σε ορθοπαιδικές επεμβάσεις: Σύγκριση ροπιβακαΐνης 0,2% με μορφίνη και μπουπιβακαΐνης 0,25% με μορφίνη. Πρακτικά 4^ο Πανελληνίου Συνεδρίου Περιφερειακής Αναισθησίας Γλυφάδα 2001; σελ.74.
507. Αναστασίου Ε., Γκίνη Χ., Προβατάκη Γ., Αντρεότι Β., Εμεξίδης Θ., Πούλιου Α.. Αντιμετώπιση σοβαρού χρόνιου πόνου μετά από αποτυχημένες εγχειρήσεις στη σπονδυλική στήλη. Πρακτικά 4^ο Πανελληνίου Συνεδρίου Περιφερειακής Αναισθησίας Γλυφάδα 2001; σελ.75.
508. Μαστροκόστα Ε., Παπαφάνης Θ.Λ., Αρώνη Β., Γαρνέλη Α., Λυκούδη Ε., Σετάκη Π.. Ανάλυση φάσματος ισχύος της μεταβλητότητας της καρδιακής συχνότητας κατά

- την ραχιαία αναισθησία με ροπιβακαΐνη 7,5mg/ml. Πρακτικά 4^ο Πανελληνίου Συνεδρίου Περιφερειακής Αναισθησίας Γλυφάδα 2001; σελ.78.
509. Ρουσάκης Γ., Rizzotti L., Αγγελής Κ., Μπουκουβάλας Ε., Γεωργιάκης Π., Τάνου Β., Ευσταθίου Γ., Κατσούλη Ε.. Μονόπλευρη ραχιαία αναισθησία με υποβαρές διάλυμα βουπιβακαΐνης σε ασθενείς υψηλού κινδύνου. Πρακτικά 4^ο Πανελληνίου Συνεδρίου Περιφερειακής Αναισθησίας Γλυφάδα 2001; σελ.78.
510. Γαλάνης Ε., Καστανάκης Σ., Καπάκης Μ., Μουλουδάκη Ε., Καστανάκης Μ., Αρβελάκης Α.. Η οσφυονωτιαία αναισθησία επι 440 περιπτώσεων. Πρακτικά 4^ο Πανελληνίου Συνεδρίου Περιφερειακής Αναισθησίας Γλυφάδα 2001; σελ.79.
511. Γαμποπούλου Ζ., Μαυρομάτη Π., Πετσικόπουλος Μ., Παπαϊωάννου Α., Κωνσταντινίδου Μ.. Περιεγχειρητική καταστολή με συνδιασμό μιδαζολάμης-φεντανύλης και διφενυδραμίνης σε ηλικιωμένους ασθενείς για ορθοπεδικές επεμβάσεις υπο υπαραχνοειδή αναισθησία. Πρακτικά 4^ο Πανελληνίου Συνεδρίου Περιφερειακής Αναισθησίας Γλυφάδα 2001; σελ.79.
512. Πεζήκογλου Η., Τανίδης Α., Κοπατζίδης Η., Φιλέλη Α., Κουκουμάπας Α., Ασημάκη Μ., Τσάκωνα Ε.. Πρόληψη της ναυτίας και του εμέτου διεγχειρητικά στην καισαρική τομή υπο επισκληρίδιο αναισθησία. Πρακτικά 4^ο Πανελληνίου Συνεδρίου Περιφερειακής Αναισθησίας Γλυφάδα 2001; σελ.80.
513. Πρακτικά 1^ο Συνεδρίου Αναισθησιολογίας και Εντατικής Ιατρικής Θεσσαλονίκη 1990.
514. Πρακτικά 2^ο Συνεδρίου Αναισθησιολογίας και Εντατικής Ιατρικής Χαλκιδική 1992.
515. Πρακτικά 3^ο Συνεδρίου Αναισθησιολογίας και Εντατικής Ιατρικής Χαλκιδική 1994.
516. Πρακτικά 4^ο Συνεδρίου Αναισθησιολογίας και Εντατικής Ιατρικής Χαλκιδική 1996.
517. Πρακτικά 5^ο Συνεδρίου Αναισθησιολογίας και Εντατικής Ιατρικής Θεσσαλονίκη 1998.
518. Πρακτικά 6^ο Συνεδρίου Αναισθησιολογίας και Εντατικής Ιατρικής Χαλκιδική 2000.
519. Πρακτικά 7^ο Συνεδρίου Αναισθησιολογίας και Εντατικής Ιατρικής Χαλκιδική 2002.
520. Πρακτικά 8^ο Συνεδρίου Αναισθησιολογίας και Εντατικής Ιατρικής Χαλκιδική 2004.
521. Πρακτικά 9^ο Συνεδρίου Αναισθησιολογίας και Εντατικής Ιατρικής Χαλκιδική 2006.
522. Balamoutsos NG., Gerogianni-Koullali M.. Infiltration block of the coeliac plexus using a plastic catheter *Reg Anaesth* 1982 Jul;5(3):64-7.
523. Fassoulaki A.. Brachial plexus block for pain relief after modified radical mastectomy. *Anesth Analg* 1982 Dec;61(12):986-987.

524. Fassoulaki A, Tiginagas C, Vassiliou M, Pateras C, Eforakopoulou M.. Effets cardio-circulatoires de la lignocaine. Cahiers d' Anesthesiologie. 1989 May; 37(3): 201-202.
525. Fassoulaki A, Drasner K, Eger EI.. Is chronic ethanol consumption associated with tolerance to intrathecal lidocaine in the rat? 2nd. Anesth Analg. 1990 May; 70(5):489-492.
526. Fassoulaki A., Sarantopoulos C., Andreopoulou K.. Is early mobilization associated with lower incidence of postspinal headache? A controlled trial in 69 urologic patients. Anaesthesiol Reanim 1991;16(6):375-378.
527. Fassoulaki A., Sarantopoulos C., Chondreli S.. Systemic fentanyl enhances the spread of spinal analgesia produced by lignocaine. Br J Anaesth 1991 Oct; 67(4):437-439. .
528. Filos KS., Goudas LC., Patroni O., Polyzou V.. Intrathecal clonidine as a sole analgesic for pain relief after cesarean section. Anesthesiology 1992 Aug;77(2):267-74.
529. Filos KS., Goudas LC., Patroni O., Tassoudis V.. Analgesia with epidural nimodipine. Lancet 1993 Oct 23;342(8878):1047.
530. Goudas LC, Filos KS.. Pretreatment with an intrathecal cholinergic pressor agent: is it necessary?.Anesthesiology. 1994 May;80(5):1180-1181.
531. Filos KS., Goudas LC., Patroni O., Polyzou V.. Hemodynamic and analgesic profile after intrathecal clonidine in humans. A dose-response study. Anesthesiology 1994 Sep;81(3):591-601; discussion 27A-28A. Comment in: Anesthesiology. 1995 Jun;82(6):1532.
532. Current concepts and practice in postoperative pain management: need for a change? Filos KS, Lehmann KA.Eur Surg Res. 1999;31(2):97-107. Review.
533. Balamoutsos NG.. Cancer pain relief in Greece. J Pain Symptom Manage. 1994 Jul;9(5):292-3. Comment on: J Pain Symptom Manage. 1993 Aug;8(6):419.
534. Kokkinis K., Papageorgiou E.. A new method of teaching epidural anesthesia. Acta Anaesthesiol Scand 1991 May;35(4):371.
535. Konstantinidou AS., Balamoutsos NG.. Paraplegia in a patient who by chance missed the insertion of an epidural catheter. Anesth Analg. 1996 May;82(5):1110 Comment in: Anesth Analg 1996 Dec;83(6):1351.
536. Balamoutsos NG., Sfakiotaki TN., Antoniadou SP.. A simple and reliable method of subcutaneous tunneling of epidural catheters. Anesth Analg. 1996 Jun;82(6):1303-4 Comment in: Anesth Analg 1997 Sep;85(3):705-6.

537. Sarantopoulos C., Fassoulaki A.. Systemic opioids enhance the spread of sensory analgesia produced by intrathecal lidocaine. *Anesth Analg* 1994 Jul;79(1):94-7.
538. Fassoulaki A., Sarantopoulos C., Zotou M.. Tenoxicam does not enhance the spread of sensory block produced by intrathecal lidocaine. *Acta Anaesthesiol Belg* 1997;48(4):233-8.
539. Fassoulaki A., Sarantopoulos C., Zotou M.. Nitrous oxide enhances the level of sensory block produced by intrathecal lidocaine. *Anesth Analg* 1997 Nov;85(5):1108-11.
540. Fassoulaki A, Zotou M, Sarantopoulos C.. Effect of nimodipine on regression of spinal analgesia. *Br J Anaesth.* 1998 Sep;81(3):358-360.
541. Fassoulaki A, Sarantopoulos C, Zotou M, Karabinis G.. Assessment of the level of sensory block after subarachnoid anesthesia using a pressure palpator. *Anesth Analg.* 1999 Feb; 88(2):398-401
542. Fassoulaki A, Sarantopoulos C.. Intrathecal meperidine. *Can J Anaesth.* 1999 Nov; 46(11):1096-1097.
543. Kopeikina LT., Kamper EF., Sifaka I., Stavridis J.. Modulation of synaptosomal plasma membrane-bound enzyme activity through the perturbation of plasma membrane lipid structure by bupivacaine. *Anesth Analg* 1997 Dec;85(6):1337-43.
544. Michaloudis D., Petrou A., Fraidakis O., Kafkalaki K., Katsamouris A.. Continuous spinal anaesthesia/analgesia for abdominal aortic aneurysm repair and post-operative pain management. *Eur J Anaesthesiol* 1999 Nov;16(11):810-5.
545. Soucacos PN., Diznitsas LA., Beris AE., Malizos KN., Xenakis TA., Papadopoulos GS.. Clinical criteria and treatment of segmental versus upper extremity reflex sympathetic dystrophy. *Acta Orthop Belg* 1998 Sep;64(3):314-21.
546. Michaloudis D., Petrou A., Bakos P., Chatzimichali A., Kafkalaki K., Papaioannou A., Zeaki M., Flossos A.. Continuous spinal anaesthesia/analgesia for the perioperative management of high-risk patients. *Eur J Anaesthesiol* 2000 Apr;17(4):239-47.
547. Kostopanagiotou G., Mylona M., Massoura L., Sifaka I.. Accidental epidural injection of vecuronium. *Anesth Analg* 2000 Dec;91(6):1550-1.
548. Michaloudis D., Fraidakis O., Petrou A., Farmakalidou H., Neonaki M., Christodoulakis M., Flossos A., Bakos P., Melissas.. Continuous spinal anaesthesia/analgesia for perioperative management of morbidly obese patients undergoing laparotomy for gastroplastic surgery. *Obes Surg* 2000 Jun;10(3):220-9.

549. Petropoulos G., Vadalouca A., Siafaka I., Sykiotis C., Loghis C., Salamalekis E.. Renin-aldosterone system alterations during abdominal gynaecological operations under general or combined general and epidural anaesthesia. *Clin Exp Obstet Gynecol* 2000;27(1):42-6.
550. Bousoula M., Spetsaki M.. Combined thoracic epidural and general anaesthesia with laryngeal mask airway for laparoscopic cholecystectomy in a patient with myasthenia gravis. *Anaesthesia* 2000 Aug;55(8):821-2. Comment in: *Anaesthesia*. 2001 Aug;56(8):800-2. *Anaesthesia*. 2001 Feb;56(2):187-8. Georgiou L, Bousoula M, Spetsaki M.
551. Papadopoulos GS., Xenakis TA., Arnaoutoglou E., Tefa L., Kitsoulis PB.. The treatment of Reflex Sympathetic Dystrophy in a 9 year-old boy with long standing symptoms. *Minerva Anesthesiol* 2001 Sep;67(9):659-63.
552. Georgiou L., Louizos A., Sklavou C., Manolopoulos L., Yiotakis I., Adamopoulos G.. Cervical versus thoracic epidural morphine for the treatment of head and neck cancer pain. *Ann Otol Rhinol Laryngol* 2000 Jul;109(7):676-8.
553. Gorgias NK., Maidatsi PG., Kyriakidis AM., Karakoulas KA., Alvanos DN., Giala MM.. Clonidine versus ketamine to prevent tourniquet pain during intravenous regional anesthesia with lidocaine. *Reg Anesth Pain Med* 2001 Nov-Dec;26(6):512-7.
554. Matsota P., Livanios S., Marinopoulou E.. Intercostal nerve block with Bupivacaine for post-thoracotomy pain relief in children. *Eur J Pediatr Surg* 2001 Aug;11(4):219-22.
555. Vadalouca A., Moka E., Sykiotis C.. Combined spinal-epidural technique for total hysterectomy in a patient with advanced, progressive multiple sclerosis. *Reg Anesth Pain Med* 2002 Sep-Oct;27(5):540-1.
556. Chantzi C., Saranteas T., Zogogiannis J., Alevizou N., Dimitriou V.. Ultrasound examination of the sciatic nerve at the anterior thigh in obese patients. *Acta Anaesthesiol Scand*.
557. Dimitriou V., Iatrou C., Malefaki A., Pratsas C., Simopoulos C., Voyagis GS.. Blockade of branches of the ophthalmic nerve in the management of acute attack of migraine. *Middle East J Anesthesiol* 2002 Jun;16(5):499-504.
558. Gabopoulou Z., Vadalouca A., Velmachou K., Karanastasi C., Van Zundert A.. Epidural calcitonin: does it provide better postoperative analgesia? An analysis of the haemodynamic, endocrine, and nociceptive responses of salmon calcitonin and

- opioids in epidural anesthesia for hip arthroplasty surgery. *Pain Pract* 2002 Dec;2(4):326-31.
559. Fassoulaki A, Sarantopoulos C, Melemini A, Hogan Q.. EMLA reduces acute and chronic pain after breast surgery for cancer. *Reg Anesth Pain Med*. 2000 Jul-Aug;25(4):350-355.
560. Fassoulaki A., Sarantopoulos C., Melemini A., Hogan Q.. Regional block and mexiletine: the effect on pain after cancer breast surgery. *Reg Anesth Pain Med* 2001 May-Jun;26(3):223-8.
561. Fassoulaki A., Zotou M., Pourgiezi T., Siafaka I., Hogan Q.. Direction and side used to determine the extent of sensory block after subarachnoid anesthesia do not influence the level of the block. *Acta Anaesthesiol Belg* 2003;54(1):33-6.
562. Limberi S., Markou N., Sakayianni K., Vourliotou A., Kremastinou F., Savari E., Gregorakos L.. Coronary artery disease and upper abdominal surgery: impact of anesthesia on perioperative myocardial ischemia. *Hepatogastroenterology* 2003 Nov-Dec;50(54):1814-20.
563. Papagiannopoulou P., Argiriadou H., Georgiou M., Papaziogas B., Sfyra E., Kanakoudis F.. Preincisional local infiltration of levobupivacaine vs ropivacaine for pain control after laparoscopic cholecystectomy. *Surg Endosc* 2003 Dec;17(12):1961-4. Epub 2003 Oct 28.
564. Petropoulos G., Siristatidis C., Salamalekis E., Creatsas G.. Spinal and epidural versus general anesthesia for elective cesarean section at term: effect on the acid-base status of the mother and newborn. *J Matern Fetal Neonatal Med* 2003 Apr;13(4):260-6.
565. Fassoulaki A., Gatzou V., Petropoulos G., Siafaka I.. Spread of subarachnoid block, intraoperative local anaesthetic requirements and postoperative analgesic requirements in Caesarean section and total abdominal hysterectomy. *Br J Anaesth* 2004 Nov; 93(5):678-82. Epub 2004 Sep 3.
566. Kontargiris E., Kolettas E., Vadalouca A., Trougakos IP., Gonos ES., Kalfakakou V.. Ectopic expression of clusterin/apolipoprotein J or Bcl-2 decreases the sensitivity of HaCaT cells to toxic effects of ropivacaine. *Cell Res* 2004 Oct;14(5):415-22.
567. Matsota P., Papageorgiou-Brousta M.. Intraoperative and postoperative analgesia with subcutaneous ring block of the penis with levobupivacaine for circumcision in children. *Eur J Pediatr Surg* 2004 Jun;14(3):198-202.

568. Stamatiou G., Athanasiou E., Simeoforidou M., Bakos P., Michaloudis D.. Thoracic paravertebral block for breast surgery. *Anaesthesia* 2004 Jul;59(7):723-4.
569. Fassoulaki A., Melemini A., Zotou M., Sarantopoulos C.. Systemic ondansetron antagonizes the sensory block produced by intrathecal lidocaine. *Anesth Analg* 2005 Jun;100(6):1817-21.
570. Fassoulaki A., Triga A., Melemini A., Sarantopoulos C.. Multimodal analgesia with gabapentin and local anesthetics prevents acute and chronic pain after breast surgery for cancer. *Anesth Analg*. 2005 Nov;101(5):1427-32. Comment in: *Anesth Analg* 2006 Aug;103(2):494; author reply 494-5.
571. Gabopoulou Z., Mavrommati P., Chatzieleftheriou A., Vrettou V., Konstandinidou M., Velmachou K.. Epidural catheter entrapment caused by a double knot after combined spinal-epidural anesthesia. *Reg Anesth Pain Med* 2005 Nov-Dec;30(6):588-9.
572. Louizos AA., Hadzilia SJ., Leandros E., Kouroukli IK., Georgiou LG., Bramis JP.. Postoperative pain relief after laparoscopic cholecystectomy: a placebo-controlled double-blind randomized trial of preincisional infiltration and intraperitoneal instillation of levobupivacaine 0.25%. *Surg Endosc* 2005 Nov;19(11):1503-6. Epub 2005 Oct 3.
573. Stamatakis E., Moka E., Siafaka I., Argyra E., Vadalouca A.. Prediction of the distance from the skin to the lumbar epidural space in the Greek population, using mathematical models. *Pain Pract* 2005 Jun;5(2):125-34.
574. Iatrou CA., Dragoumanis CK., Vogiatzaki TD., Vretzakis GI., Simopoulos CE., Dimitriou VK.. Prophylactic intravenous ondansetron and dolasetron in intrathecal morphine-induced pruritus: a randomized, double-blinded, placebo-controlled study. *Anesth Analg* 2005 Nov;101(5):1516-20.
575. Kostopanagiotou G., Pandazi A., Matiatou S., Kontogiannopoulou S., Matsota P., Niokou D., Kitsou M., Crepi E., Christodoulaki K., Grigoropoulou I.. The impact of intraoperative propofol administration in the prevention of postoperative pruritus induced by epidural morphine. *Eur J Anaesthesiol* 2006 May;23(5):418-21. Epub 2006 Feb 10.
576. Kostopanagiotou G., Matsota P., Sidiropoulou T., Batistaki C., Nastou H., Papoulia D., Manolis I.. Endocrine response to cataract surgery under total intravenous anaesthesia, local anaesthesia under sedation or local anaesthesia alone: a comparative study. *Eur J Anaesthesiol* 2007 Apr;24(4):381-3. Epub 2006 Oct 23.

577. Sofianou A., Chatzieleftheriou A., Mavrommati P., Velmachou K.. Accidental epidural administration of succinylcholine. *Anesth Analg*. 2006 Apr;102(4):1139-40. Comment in: *Anesth Analg* 2007 Jan;104(1):238-9.
578. Vadalouca A., Siafaka I., Argyra E., Vrachnou E., Moka E.. Therapeutic management of chronic neuropathic pain: an examination of pharmacologic treatment. *Ann N Y Acad Sci* 2006 Nov; 1088:164-86.
579. Amaniti E., Drampa F., Kouzi-Koliakos K., Kapoukranidou D., Pourzitaki C., Tsalie E., Vasilakos D.. Ropivacaine myotoxicity after single intramuscular injection in rats. *Eur J Anaesthesiol* 2006 Feb;23(2):130-5.
580. Tzavellas P., Papilas K., Grigoropoulou I., Zolindaki C., Kouki P., Chrona H., Kostopanagiotou G.. A survey of postoperative epidural and intravenous analgesia in Greece. *Eur J Anaesthesiol* 2007: Aug 7::1-9.
581. Arnaoutoglou HM., Tzimas PG., Papadopoulos GS.. Knotting of an epidural catheter: a rare complication. *Acta Anaesthesiol Belg* 2007;58(1):55-7.
582. Saranteas T., Chantzi C., Zogogiannis J., Alevizou A., Anagnostopoulou S., Iatrou C., Dimitriou V.. Lateral sciatic nerve examination and localization at the mid-femoral level: an imaging study with ultrasound. *Acta Anaesthesiol Scand* 2007 Mar;51(3):387-8. Epub 2007 Jan 25.
583. Fassoulaki A., Melemeni A., Stamatakis E., Petropoulos G., Sarantopoulos C.. A combination of gabapentin and local anaesthetics attenuates acute and late pain after abdominal hysterectomy. *Eur J Anaesthesiol* 2007 Jun;24(6):521-8. Epub 2007.